● **زیندەخەو**

ڕۆمان

● **فەتاح ئەمیری**

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری

*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسەر: بەدران ئەحمەد حەبیب

***

ناوونیشان: دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، گەڕەکی خانزاد، هەولێر

س. پ. ژمارە: ١

www.araspublisher.com

ڕۆمان

زیندەخەو

فەتاح ئەمیری

پێشکەش بە: گەلی مەزلوومی کورد -بۆکان: ١٣٧٨

ناوی کتێب: زیندەخەو - ڕۆمان
نووسینی: فەتاح ئەمیری
بڵاوکراوەی ئاراس- ژمارە: ١٨٥
دەرهێنانی هونەری: بەدران ئەحمەد حەبیب
بەرگ: ئاراس ئەکرەم
نووسینی سەر بەرگ: محەمەد زادە
هەڵەگری: شێرزاد فەقێ ئیسماعیل
هەڵەگریی سەر کۆمپیوتەر: عەزیز عەبدولخالق- دلاوەر سادق
سەرپەرشتیی کاری چاپخانە: ئاوڕەحمان مەحمود
چاپی یەکەم - چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە، هەولێر- ٢٠٠٣
لە کتێبخانەی بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی ڕۆشنبیری و هونەر لە هەولێر ژمارە (١٤٩)ی ساڵی ٢٠٠٣ی دراوەتێ

1

هەرچەند دەکەم ئەو خەونە دەستم لە کۆڵ ناکاتەوە. بریا خەو هەبا، خەون نەبا. من بۆیە نانووم خەون ببینم؛ بەلای خۆمەوە دەڵێم هێندێک وەحەسێم، ماندوویيم بەسەر چێ، کەچی خەونی لامەسەب وەک دۆڵپا سواری ملم دەبێ .

جاری وایە قرخەم لێ دەبڕێ، لەوانەیە شێت بم، ڕادەچەنم، وەخەبەر دێم، دم و لێوم هەڵدازرێن، کەم وایە تێمێسکم لە لێو و لووتی نەبن. بریا خەونەکەشم وەک هی موسوڵمانان با، خەونی من مانای لێ نادرێتەوە خەوننامەی ئیبنی سیرین، دانیال، ئیمام جەعفەر، جابیر، تیئۆرییەکانی فرۆید و چەند ڕەوانناس، نانا، شتاقیان شوێنی ناشکێنێ.

جار و بارەش خۆشن. ئەگەرچی خەونی من نەدەبوو وابن. من کوڕە کوردێکی بێ دەسەڵاتم، من لە کوێ و خەونی وا لە کوێ؟ ئەو خەونانە بەڵایەکی گەورەن بۆ ژیانی ئاسایی من.

لە مێر منداڵییەوە ئەم خەونە گەڵاوە ئارا و قارای لێ هەڵگرتووم، دەڵێن: (خەونی گولی باشە، مانای دەوڵەمەندییە) هەر نەخۆشی گولیشم پێ لەو خەونانە باشترە، هەزار کەس گول بووە یا دەمرێ یا چاک دەبێتەوە.

هەر شەوەی بەلەونێک، بەڕەنگێک، هەزار کارەسات، بەسەرهات، شەڕە شەپ، بگرە و بەردە، هەڵڵاو هوریا، دەمە قاڵە، چەقە چەق و زەنا زەنا.

ئەو خەونە پیسە وەک مۆرکە وردە وردە دەمخوا و دەمخواتەوە، کلۆرم دەکا و لە دەرووندا تێکم دەقرمێنێ.

ئەو خەونە تالانە، ئاڵۆز نین، زەق و زیندوون، بەرچاون، بگرە سێ سووچن، لە بیر ناچنەوە، خەونا و خەون لەبەر چاوم دەمێنن، زیندە خەون، قالب و شکڵ و فۆڕمیان هەیە، کەم وا بووە خەوی بێ خەونم بووبێ.

لەو کاتەوە هەواڵی لە ناکاوی مەرگی باوکم بیست، هەر ئەو ڕۆژە سارد و تووشە، ئاخ بچێ و نەیەتەوە.

قەت لە بیرم ناچێ، قاوەڵتوون بوو، زەنگی پشوودانی لێدا، مودیری دەبیرستان بانگی کردم، نێو چاوانی دەتگوت گەڵا تاڵووە، خوێن تاڵ و

بەپۆز، ئێسک قورس و زەلام.

ئەو ڕۆژە بزەیەکی بەزۆر هێنابووە سەر لێوان، لەسەرەخۆ: (ئازاد، سەرێکی ماڵێ بدەوە، دایکت کاری پێتە)

شتێکی سەیر نەبوو، زۆر جاران دایکم کاری پێم دەبوو، زەنگی لێدەدا، ئیزنی بۆ وەردەگرتم.

لە پلیکانی مەدرەسە ئارام ئارام دەهاتمە خوار، سیرەی بەفرێکی یەک نوا، لەژێر پێم دەنگێکی ناخۆشی هەبوو، ئازاری دەدام، چل پلیکانی تەواو هاتمە خوار، دەروازەیەکی پان و بڵیند ڕێکی شەقام بوو، ماوەیەک ڕۆیشتم، خۆم دە تاکسییەک هاویت.

لە زارکی کۆڵانی خۆمان دابەزاندم، بەفر بڕستی بڕیبوو، چیدی دەرنەدەچوو.

دەوروبەری ماڵی ئێمە یەکی دی نەدەبرد، دەنگی شین و گابۆڕ دەرک و لاشیپانی هەڵدەگرت.

کۆڵانێکی دوو بستییان بۆ کردمەوە، هەرچی تووشم دەهات دەستی دە ئامێزم دەکرد، لە بانگێی دەدا و دەگریا، هەر چۆنێک بوو چوومە ژوورێ، باوکم لە ڕێگای سەردەشت - مەهاباد، ماشێنی وەرگەڕابوو، بەبێهۆشی هێنابوویانەوە، لە ڕێیە تەواو ببوو.

دایکم بێ سەر و زمان یەکی مەیدان کەوتبوو، خزم و کەس، دۆست و دراوسێ ڕژابوونە ماڵی ئێمە، شین و شەپۆڕێک بوو ناگەڕێتەوە. مامم و ئامۆژنم باوەشیان پێدا دەکردم و دەکوڵین، خەمی ئەویان بوو و بەزەییان بەمندا دەهات.

هەر ئەو ڕۆژە سارده باوکمیان لە گۆڕستانی گومبەزان ناشت، منیان بەزۆر لەسەر گڵکۆکەی لابرد، بەڕاکێش ڕاکێش بردیانمەوە، لای ئێوارە دایکم چاوی هەڵێنا، بەڵام لاقەکانی چوون، بۆ هەمیشە ئیفلیج و گردەنشین بوو، باوک بەو حاڵە چوو، دایک بەم دەردە گرفتار.

منی تاقە کوڕەی باوکم، ڕووحی مێر منداڵانەم، زەبرێکی وەهای وێ کەوت هەرگیز جێی خۆی نەگرێتەوە.

باوکم و مامم شەریکە دووکان و بازرگان بوون، کەموکوورییان نەبوو، ماڵێکی تێر و تەسەل، ویشک و برینگ و داهاتی زۆر و زەوەند. بەمردنی باوکم و کەوتنی دایکم، ماڵوحاڵی وەها گەرم و گوڕ، بۆنی ساردی و چۆڵی لێ دەهات، لە هەوەڵەوە مامم باڵی بەسەر کێشاین، هەموو ڕۆژان سەری لێ دەداین، وردە وردە ڕۆژ بوونە حەوتوو، حەوتوو بوونە مانگ و کار کەوتە جێژنا و جێژن.

خزم و کەس بەرە بەرە لێمان کشانەوە، مامم کەلوپەلی پێویستی بۆ دەکڕین و بەماڵی خۆمان بەخێوی دەکردین، لە کەویژێک، مێوژێکمان دەبوویە.

یا خوا کەس باری نەکەوێ، تەنیا دوو کەس پێیان لێ نەبڕین، (دایە خەیاڵ)ی دایەنم، هەرچەند بەشیری دایکم گەورە ببووم، ئەویشم بەدایکی خۆم دەزانی، لە مێژ ساڵ بوو لە ماڵی ئێمە، مابۆوە، وازی لە مێردکردن هێنابوو، زۆر جاران دەیگوت: (چوار سەرینم گۆڕین، چم بە چ نەکرد، تازە لێرە گیرساومەوە، مەگین دەرم کەن، یا خوای لە بۆخۆم بەرێتەوە).

ئەوی دیکەیان (مەلی) کیژۆڵەیەکی جیرانمان، هاوتەمەن و هاواڵی منداڵی من بوو، بەدایمەی خوای دەگەڵ لە مەدرەسە دەگەڕاوە، دەهاتە لای دایکم، لە دایکی خۆی خۆشتر دەویست، ماڵی باوکی (مەلی)ش بەو چەشنە ڕاهاتبوون، بەرگرییان نەدەکرد. زۆر شەوان (مەلی) لە لای دایکم دەخەوت، دایە خەیاڵ لە هۆدەکەی من. وردە وردە بەم حاڵە ڕادەهاتین، دایکم بەکورسی چەرخدار دەو ماڵەدا دەگەڕا، ئاگای لە هەموو شتێک بوو، (دایە خەیاڵ) سەد هێندی جاران و (مەلی) بەتەواوی یارمەتی دەدا، ماڵ گەرم و گوڕی جارانی نەمابوو، بەڵام خاوێنتر لە پێشوو مایەوە.

ئەو ساڵە شوومە لەلانی دەرس و مەشقەوە لە کورتییەم دا، ئەمما ساڵی داهاتوو تۆڵەم کردەوە.

دایکم بەرە بەرە خەمی باوکمی وەلا دەنا و چاوی هومێدی بڕیبووە من. سەرەڕای ئەو هەموو دەرد و داخە بەدەرس و دەورەکانم دەگەیشتم، وەک مەڕی گێژ سەری خۆم داخستبوو، دەچوومە دەبیرستان و دەگەڕامەوە، زۆرتر

هۆشم بەسەر کتێبەوە بوو.

(مەلی) ئەوەندەی گوێ نەدەدایە، هەردووک لە تەمەنێک و لە پلەیەکی خوێندندا بووین.

زۆر جاران لە لای من بەدەرسەکانی دادەهاتەوە، هەڵە و پەڵەم بۆ شی دەکردەوە، ئەویش پاش کار و کرگاری ماڵێ، دایکم زۆری خۆشدەویست زۆر جاران دەیگوت:

(مەلی گیان بەئاواتەوە بووم خوا کچم بداتێ، بۆ وەختی پیری و نەخۆشی کچ بەدەستەوەترە، بەڕوحمتترە، خوا دەبەر بەشی مرم کچی نەدامێ، ئەمما ئەتۆی داومێ، هێندی «ئازاد»م خۆش دەوێی، ڕەبی ڕۆڵە بەمەخسوود و مرادبی.)

شەوێک لە هۆدەکەی خۆم خەریکی دەرس بووم، مەلی بەکاوەخۆ هاتە ژوورێ، دەفتەرێک بەدەستەوە، بزەیەکی هاتێ و چاوێکی لێ کردم:

(ئازاد، بەقسەم دەکەی؟)

دەمزانی چی دەوێ گوتم:

– خێرا بلێ بزانم دەکام دەرسدا ماویەوە؟

– پێم پێناکەنی؟

– کەنگێ پێت پێکەنیوم، تەمبەڵی دایمە کاری تۆ بووە.

گوتی:

– ئاخەر دەزانی چۆنە ئازاد، ئەوەیان بۆ تۆ زۆر ئاسانە، هەر هیچ نییە، منم تێماوم، بریا تۆ لە باتی منیش خوێندبات.

گوتم:

– بۆ وا نییە، من دەبێ بۆ خۆم فێربم، ئەتۆش فێرکەم.

گوتی:

– دەجا هێندەم منەت لەسەر مەکە، ئای بریا ئەوێ جارێ گوێم گەستی یەگجاری لێم کردباوە، ئەرێ لەبیرتە یەک بەخۆت زیقاندت، دایکم بەزیقەی تۆ هاتە کووچەی، دوو چەپۆکی بەمن دادا، گوێی تۆشی شوتەوە، سەد جاری خۆ بەقوربان و سەدەقەی کردی هەتا ژێر بوویەوە، پاشان دوو

ڕۆژان لە ترسی دایەخانم نەمویرا بێمە ماڵی ئێوە، بۆخۆی هات دەستی گرتم و هێنامی بۆ لای تۆ .

جارێکی دیکەش دوو زللەی توندم لە بنانگوێت دا، نەگریای هەر چەند چاوت پڕ بوون لە ئاو.

بەلای خۆیەوە ئەتۆ کوڕ بووی، قەت بەمن نەدەوێرای، ئەرێ ئێستا بۆ ئاوا بەپۆزی؟ سەد منەتم لەسەر دەکەی هەتا دوو پیت و لەتێکم پێ دەڵێی.

بەپێکەنینەوە:

– چت دەوێ بڵێ و جانم ڕزگارکە.

مینگاندی:

– شتێکی وا نییە، ئینشایان لێ ویستووین: (بیرەوەرییەکی خۆتان بنووسن)

لەبەر لێومەوە:

– گێلە! ئەوانەی بۆت گێڕامەوە، هەمووی بیرەوەرین، هەر ئەوانە بنووسە تەواوە.

برێکی چاو تێ بریم:

– دەترسم ناوی تۆ بێنم، جۆرێکی دیکەی لێکدەنەوە.

– دەکرێ ناوی من بگۆڕی.

سەری ڕاوەشاند:

– ئاخەر دڵم نایە، ناوی تۆ بەمن ناگۆڕێ، دایە خانم زمانم دەبڕێ.

لە قاقای پێکەنینم دا:

– ئەوە هۆشت لەکوێیە؟! دە ئینشاکەتدا ناوم بگۆڕە. هێندێکی چاو لێ کردم و سوور هەڵگەڕا، زانی بەهەڵە چووە، بۆوەی چیدی بەخۆ دانەشکێتەوە لێم کردە جەفەنگ، وەک ئەوێ دەمێم دەهاتە بەرچاو کە مناڵ بووین، ڕاستیەکەشی ئەوەبوو، نە من نە مەلی، چمان دەباراندا نەبوو، ئاڵوگۆڕێکی فکری ئەوتۆمان بەسەردا نەهاتبوو، جار جار دەنگی دەگۆڕا، دە قسەکردندا، کاتێ هەر دوو بەدوو باین، تەنانەت ڕوومەتیشی سوور

هەڵدەگەڕان بەڵام وا پێکەوە ڕاهاتبووین جاری وابوو لێکمان ڕەبا دەدا، وەک دوو هاواڵ، ئەم چەشنە پێکەوە بوونەمان بەشتێکی زۆر ئاسایی دەزانی.

قەت بەدڵمدا نەهات، ئەو کچە و من کوڕ، تەنانەت دایکم، دایە خەیاڵ یا دایکی مەلی، کەس بەهێندی نەدەگرتین، هەروەک هێندیش نەبووین.

ئەگەر ڕۆژێکی (مەلی) نەهاتبا ماڵی ئێمە یا درەنگ هاتبا، دایکم تەلەیفوونی بۆ دەکرد یا دایە خەیاڵی بەشوێندا دەنارد.

دایکم (مەلی) بەبەشی خۆی دەزانی، بەشێک بوو لە ماڵی ئێمە، دڵی لە سەری دەگەڕا، ڕەنگ بوو جار جار قسەیەکی لە من وەشارێ، خوانەکا لەلای (مەلی) نهێنییەکی هەبێ.

وەک دایک و کچ، ڕۆژێ سەد جاریان دەس دەستۆی یەکتر دەکرد، دەگەڵ دایکم دەچووە حەمام، دەسنوێژی پێ هەڵدەگرت، جاری وابوو، سرتەیان دەهات، نەمدەزانی باسی چ دەکەن.

(مەلی) وردە وردە کارەکانی لە دەس دایە خەیاڵ دێنا دەرێ، ئەو ماڵە گەورەی هێندی بڵێی یەک و دوو خڕ هەڵدەدا، بەجێی هەموو شتێکی دەزانی.

دایکم خوێندەوار بوو، زۆر جاران دەستی دەدا ڕۆژنامەیەک یا کتێبێک، خۆی پێوە دەخافڵاند.

دەمدی هەرای (مەلی) دەکرد، بەئانقەست دەیگوت:

(مەلی گیان! وەرە بمگەیە لەوەندەی حاڵی نابم)

(مەلی) دەهات، سەری داویشتە سەر نووسراوەکە، دایکم خێرایەکی دەستی دە ملی دەوەراند، ماچی دەکرد و دەیگوت:

– ڕۆنیشە، وچانێکی بدە، دوو قسەم دەگەڵ بکە، بزانم دایکت ترشیاتی ناوەتەوە، سرکەکەی گەییوە؟

بەم جۆرە دەیەویست دەگەڵی بدوێ، دەستی بەسەر و پرچی دابێنێ و بیلاوێنێتەوە.

پاش ئەو بەڵایەی بەسەر ئێمەدا هات، ماڵی ئێمە کە دەرک ئاوەڵا و

بەبێنە بێنە بوو، خۆڵی نەگبەت و فەرامۆشی بەسەردا پژا، خەڵکی گەڕەک ڕێز و حورمەتی تایبەتییان لێ دەنایین، هەرچەند ئەوپەڕی ئاغایەتی و جیرانەتیان دەنواند، بەو کارەیان زۆرم خۆ دەخواردەوە، پێم خۆش بوو لێمدەن و ڕوحمم پێ نەکەن، بمکوژن و نەڵێن سەغیرە، جنێوم بدەنێ و هەناسەم بەسەردا هەڵنەکێشن.

ڕۆژێکی سێ چوار پرۆپیرێژن لەبەر دەرگا دانیشتبوون، دەهاتمەوە ماڵی خۆمان، گوێم لێ بوو یەکیان گوتی:

(ڕەببی جەرگم ڕەش بێ، ئەو بەستەزمانە چەند بەحەیا و نەجیبە، چ زوو نازی لێ شێوا، خودایە گیان هەر تۆ کەسی بێ کەسانی.) سەرەڕای ئەوەی دەمزانی، دڵسۆزییەکی تەواو دە قسەکانیدا هەیە، بەدڵ سەبارەت بەمن پەرۆشە، کەچی وەک بەردم بەگورچووی دادا کاری لێ دەکردم، خوێی بەبرینەکانمەوە کرد، ناسۆرەکانم تەشەنا بوونەوە و وەسوێ هاتنەوە.

لە مەدرەسەڕا سەد جاریان لە دووی مامم ناردبا، جارێک نەدەچوو، هەر وەختی ئەوەشی نەبوو، بەحری توجارەت و کەسب و کار ئاگای لە برا و برازا بڕیبوو، تەنیا و تەنیابالّ بەجێی خۆی و باوکم هەڵدەسووڕا و حەولی دەدا.

دایکم یەک دوو جاری تەلەیفوون بۆ مودیری دەبیرستان کردبوو، پێی گوتبوون:

– هەر کارێکتان هەبوو بەخۆم بڵێن، پێویست بێ بۆخۆم دێم.

ئەوانیش وەک دراوسێییەکان حورمەتیان دەگرتین و مایەیان دادەنا، وازیان لە ئێمە هێنابوو، چییان لێ نەدەویستین و کاریان پێمان نەبوو. بەڵام هەرچەندی بەهاوکلاسێکمیان دەگوت:

(باوکت ڕۆژی فلان سەعات ئەوەندە بێتە ئێرە)؛

نیوەم لە عومری کەم دەبوو، دەو جۆرە وەختانەدا کۆنە برینەکانم زارکیان دەکردەوە، وەبنیان دەدا و برک و ژان قرچە قرچی وەگرێی پشتم دەخست.

لە ژیانی تازەلاویمدا، ئەو ڕۆژگارە قۆناخێکی چەتوون و حەستەم بوو، هەر بەم دەردانە دەتلامەوە، خەوم لێ تێک دەچوو، زۆر شەوان خەو لە

چاوم دەتۆرا، بەڵام نەمدەهێشت دایکم و دایە خەیاڵ تێبگەن.

ساڵی ئاخری دەبیرستان بووم خەونی گۆڕین هاتە جەستەم، بڕستی لێ ئەستاندم، مێشک و دەماری ئاڵۆز کردم، وەک شریتێک هەر هات و دووپات بۆوە، بنەمای خەونەکان هەر چەشنێک بوون، هەرجارە بەڕەنگێک لک و پۆپیان داویشت. شەوێکیان:

– من پیاوێکی ئازەریم، ئەفسەرێکی ئیتلاعات، دانیشتووی شاری ورمێ، ماڵەکەم لە شەقامی زەنگەنەیە، ژن و منالّم هەیە، ژنەکەم ناوی (زەڕی) کچەکەم ناوی (ئیلاهە)یە.

زەڕی ژنێکی ڕەش ئەسمەر، کەڵەگەت، نێو قەد باریک، سینگ قوببەی کێل گەردنە، سەحەت سووک و ڕەزا خۆش، ددانە سپییەکانی لەسەر ئەسمەرەی ڕەنگی سپیتر لەچاو دەدەن، شەبەقی مەیلەو کەسک، سەوزی کاڵ لە بەینی لێو و ددانی ورد ورد چاو دادەگرن.

زەڕی خۆش تاش و بەژن و باڵا جوانە، ماڵدار و پاک و خاوێنە، پڕ بەدڵ یەکترمان خۆش دەوێ، ئیلاهە ژیانی هاوبەشی سەد هێندە شیرن کردووین، زۆرتر وەک خۆم دەچێ و وەک دایکیشی شیرینە.

من ئاشقی ژیانی ژن و مێردایەتیم، ماڵەکەمان هەرچەندی بتەوێ تێر و تەبایە، کەرەسەی نێو ماڵ بەنرخ و نوێیە، بۆنی تێکەڵاوی عەتری وەتاغی خەو، مەست و گێژ و مەنگم دەکا، تەختی دوو نەفەرەی خەو، دار گوێزە، وەها لە خرت دراوە، وەک پاشپانییەی بلووری خەنە گرتووی نۆ بووک دەچێ، هەرچی دیارە، تازەیە، بۆنخۆش و خاوێنە.

تالاری میوانداری چەشنی مووزەیەکی هونەری و دەسکر وایە، فەرشی جێوردی تەورێز، کورسی دەسکاری تاران، وردەکاری و کەندەکاری سنە، ماڵەکەمان بەهەشتی سەر زەوییە.

***

(زەڕی) دەزگیرانمە، ئێوارەی هاوینە، هەوا بەتەواوی فێنکە، زریان بۆنی دەریای بەسەر شار وەرکردووە.

دەگـــەڵ (زەڕی) ژوانمان هەیە، قـــەرارمـــان زارکی دەروازەی

(عەسکەرخان)ە، ماشێنێکی فۆلێکسی سپی تازەم لەژێر پێدایە، چی وای کار نەکردووە، بۆنی تازەیی لێ دێ.

ردێن تاشراو و بۆن خۆش، شەقامی پەهلەوی بەرەو ئەیالەت دەبڕم، بێ شلکردنەوە دەوری مەیدانی ئەیالەت دەپەڕێنم، پۆلیس چ کارەیە، کوا پیاو؟

(زەڕی) لە قەراخ شەقام چاوەڕێیە، کراسێکی زەردی بێ قۆڵ، لەسەر شەڵواری ڕەشی چەسپاو، دەگەڵ ڕەنگی ئەسمەرە و بسکی درێژی قاوەیی بەجوانی لێک دەکالێنەوە.

(زەڕی) وەک بەهارێکی تەڕە ساڵ و بۆن خۆش دەچێ، ئەو کاتەی خونچە دەپشکوێ.

شلم کردۆتەوە، هێشتا بەتەواوی ڕانەوەستاوم، خۆ دەژووریێ داوێ، وەک خەڵفی شل و تورتی لیمۆ لە پەنام شەتڵ دەبێ ، بۆنی خۆشی دەسینگمدا ڕادەگرم، بەهار دەهاویندا، ئەوپەڕ ی دڵاوایی تەبیعەتە، بەدەروازەی عەسکەرخاندا دەسووڕێمەوە، خۆ لە لای ماڵی زەڕی نادەم، هەوەڵ ژوانمانە، زەڕی دڵی سوارە، پەرۆشە، چاوە چاویەتی، سڵ و سرک، ئاسکی ماندوو، چاوم لێ دەکا بەهەزار ماناوە، نیگایەکی پڕاوپڕ لە خۆشەویستی هەیە.

پێ بەگازەوە دەنێم، فۆلێکس هەڵدەقەندرێ، ڕووی تێ دەکەم:

– چییە زەڕی! پەشۆکاوی؟

چاوێکی نەرمی شەرماویم لێ دەکا:

(شار چووکەیە، من و تۆ پێکەوە ببینن باش نییە.)

– نا زەڕی گیان! دە دەورت گەڕێم، خەیاڵت خرانەبێ، من و تۆ دەزگیرانین، کێ دەوێرێ لە حاست من بکۆخێ؟ دوو قسەی مەلای ماوە، دەتەوێ هەر ئێستا لە لای هەوەڵ مەلا مارەت دەکەم.

چاوێکی مەستی ئاشق کوژم لێ دەکا:

– ئاوا زوو، چۆن دەبێ!؟ منیش کەسوکارم هەیە، دای و باب، برا و خاڵ.

کەمێک خۆ گرژ دەکەم:

– تۆ کچە عێلاتی نی، دەزانی من نابێ هامووشۆی زۆر کەس بکەم، کارەکەم وا هەڵدەگرێ، تەنانەت خزم و کەسی زۆر نیزیکت، پاش خواستنی تۆ ڕەنگە ساڵە و ساڵ سەرێکیان لێ بدەین.

هەوایەک لێوی دەلەرزێ:

(حوسێن!)

– گیانی حوسێن!

(چۆن بوو ئەم کارەت هەڵبژارد؟)

– من هەڵم نەبژارد، تۆ خوێندەواری، خەڵکی جیهانی سێهەمی، دە دنیای ئێمەدا، کار وە دەسکەوتن هەڵکەوتە، کەم وایە بەدڵخوازی خۆت کارت وە چنگ کەوێ.

من بەدڵی خۆم چوومە زانکۆی ئەفسەری، چونکە جلوبەرگی نیزامیم پێ جوان بوو، حەق و مواجبی مانگانەشی لە کاربەدەستی تر نەدەماوە، ڕاستییەکەی بەئەرکی خۆشم دەزانی لە حەد و سنووری وڵاتەکەم پارێزگاری بکەم، زۆر زوو، هەر لە زانکۆی ئەفسەری زانیم بەهەڵە چووم، حەد و سنوورێک دەگۆڕێدا نییە، ئەرکی ئێمە پاراستنی نیزامە، نیزامی حاکم.

من بەخەیاڵیش نەمدەویست مەئمووری ساواک بم، زەڕی!

(بەڵێ).

– ئەم دەردە دڵەی لە لات دەکەم، هەر لە لای خۆت بێ، گڵ لێت نەزانێ، ئەو قسانە زۆر نەهێنین، تۆم لە هەموو کەس خۆشتر دەوێ، باوکیشت نەتدا بەزۆری، هەرچی بمەوێ دەیکەم، ئای لەبیرم نەبوو ئەو مزگێنییەت بدەمێ، بنەماڵەی ئێوە ڕابردووی باشیان هەیە، ساواک بەم خزمایەتییە ڕازییە. چاوە جوانەکانی لەوانە بوو دەرپەڕن:

(چی!؟ بۆ؟ بەوان چی، بۆ بەوانت گوتووە؟!)

– زەڕی، مناڵ مەبە، من بێ پرسی ئەوان حەقم نییە قامک دەئاو نێم.

ئەو ڕۆژەی ڕوونووسی پێناسەکەتم وەرگرت بۆ وەم بوو. هەتا دوێنێ بەیانی پێش ئەوەی زەنگ بۆ تۆ لێدەم، خەبەریان دامێ:

(دەزگای ساواک بەم خزمایەتییە قایلە).

سەرێکی بەناقایلی ڕاوەشاند:

(یانی ئەوان ڕازی نەبان نەدەبوو؟)

– زەڕی، سەبرکە، ئەوان قایلن و تەواوە، ئەوەشت پێ بڵێم، باوکت دەزەمانی (موسەدیق)دا، زۆری خزمەت بەڕاپەڕینی ٢٨ی گەلاوێژ کردووە، نیشان بەو نیشانەی کۆڵتێکی کەمەری و میدالێکی دەرەجە دووی هومایوونی تا ئێستا وەرگرتووە.

زەڕی، خوودار بوو:

(وە دیارە بنەماڵەی ئێمەیان بەچاکی پێ ناساندووی)

– ئەرێ، زۆر پتر لە خۆت لە ڕابردووی ئێوە دەزانم، لە خۆشی ئەم خەبەرە قسەی ئەسڵیم لە بیرچۆوە.

زانکۆی نیزامیمان بەنابەدڵی تەواو کرد، نمرەی ئیتلاعاتی گشتی من ٢٠ بوو، تازە دەرەجەمان وەرگرتبوو، ڕۆژێک لە ستادی ئەرتەشرا ویستیانم، چووم، خۆم ناساند، بردیانمە لای سەرهەنگ (سوبحی)، سەرهەنگم لەمێژ بوو دەناسی، دۆستی بنەماڵەی خۆمان بوو، زەنگی لێدا، چایەکیان بۆ هێنام، پیرۆزبایی دەرەجەکەمی کرد، پاشان بەڕووخۆشی:

(ئاخ حوسێن، تەمەن چ زوو دەڕوا، هەتا تۆ دەبینم یادی ڕۆژانی لاوی دەکەمەوە، ئەوێ دەمێ زۆر دەگەڵ باوکت دۆست بووین، وەوی دەچی، وەک سێوێکی دوو قاشکراو وان، تۆ کەمێک کەڵەگەتتری، بلێ بزانم هەروا لە دایکت دەترسێ؟)

هەر دووکمان ترکین، هەر پێکەوەش بووین، کەچی بەفارسی قسەمان دەکرد، هێندێکی جەفەنگ لێدان و بەپێکەنینەوە:

(جەناب سەروان، شتێک دە گۆڕێدایە، دەمەویست بۆ خۆم پێت بڵێم، هەلێکی چاکت بۆ هەڵکەوتووە، بەخت لە دەرگای داوی، ساواک داوای کردووی، دیارە ئەم کارە لە خۆوە نەکراوە، ڕابردووی تۆ و حەوت پشتت وەک ئاوی شەوی پاکە).

دەورێکی شارمان داوە، ماڵی زەڕی نیزیک شەقامی خەییامە، بۆ وەی

لەوێ دوور کەوینەوە، بەجادەی سەڵماسدا چووینە شەقامی زنجیر، بەرەو جادەی دەریا دەڕۆین، ڕێگا تەسک و نەوییە، قیلەتاو جێ جێ هەڵوەریوە، بەدەستێک فەرمانەکەم گرتووە، دەستی ڕاستم دە دەستی زەڕی دایە، ئارام ئارام بەرەو دەریا دەچینە پێش، هەست دەکەم ئەو دڵەکوتە و پەرۆشییەی وەلاناوە، هەتا تووشی قوڵکە و تەمبارێک دێین، سەبرێکی دەستم ڕێک دەکوشێ، خۆشترین کاتی ژیانمە، زەمان، مەکان، کات و ساتم لە بیر نییە، لەسەر باڵی ئارەزووەکانم، سووکباڵ و سەرخۆش هەڵدەفڕم.

سەرهەنگ سوبحی، چاوەڕێی جوابی منە، بەئەدەب:

– مامە سەرهەنگ، فەرقی تۆ و باوکم ناکەم، ڕاستییەکەی نیزامیگەریم بۆ خزمەت بەئاو و خاک هەڵبژاردووە، خزمەتی ئەرتەشم پێ خۆشترە، خۆشت دەزانی ڕوحی شادۆستی دە زاتی ئێمە دایە، من لە هەر شوێنێک بم، ئامانجم خزمەتە، ئەگەر ئیزنت لەسەر بێ، پێم خۆشە...

سەرهەنگ نەیهێشت قسەکەم تەواو کەم، گرێیەکی گرژی دە نێوچاوانی خست و تێم ڕاخوڕی:

(نا حوسێن! ئاقڵ بە، تۆی کەڵلەزل، نمرەی ئیتلاعاتی گشتیت بیستە، بێت و ئەم پێشنیارە ڕەت کەیەوە، ڕەنگە ساواک بەزۆر نەتباتە لای خۆی، بەڵام دایمە بەشوێنتەوە دەبن، بە شکەوە دەڕواننە کاروبارت.

بە بوونی ئەم نمرە بەرچاوە، بۆ ویش نەچی، ڕوکنی دوو دەتقۆزێتەوە، ڕوکنی دوو دەگەڵ ساواک لەژێرەوە دانوویان ناکوڵێ، ڕقەبەرایەتیانە، دوور نییە لە حەیفی ساواک پشتت بگرن، زۆریشت پشتیوانی لێ بکەن، ئەمما ئاخرییەکەی دەتبەنە لای خۆیان، ئەوێ دەمێ زەرەر دەکەی، کارەکە هەر یەکە، کەچی داهاتووت دە ساواکدا باشتر دەبێ، لانی کەم سێ هێندی ئەفسەرێکی هاوتای خۆت مواجب وەردەگری.

با ئێمەش کەسێکمان دەوێدا هەبێ، دنیا بەروبوو درێژە، من دوو ساڵە دەرەجەکەم ڕاگیراوە، لەوانەیە پێش ئەوەی بمکەنە سەرتیپ، خانەنشین بکرێم.

تەنیا خزمەتی ڕاستەوخۆ چی پێ ناکرێ، سەرکەوتن دە ژیاندا هەزار

کەڵەک و کوڵەکی پێویستە.

برۆ! خۆت بناسێنە، منیش لە بیر مەکە، هەرچەند لە بەختی من دوور نییە سەی خۆم لاقم بگرێ).

چاوم کرد جێی قسە نەماوە، مامە سەرهەنگ دەستی مالاوایی بۆ لای من ڕاداشت، پانییەم تەق لێکدان، دەستم دایە، ئاخر قسەی بەترکی گوت: (بەرەکەننا بزم ئۆغلان)(*) ئەرێ زەڕی گیان، ئاوا تووشی ئەو کارە هاتم، پێویست بوو ئەوانە بزانی، تۆ هاوبەشی ژیانی من دەبی، بەڕواڵەت چ کەموکووڕیمان نییە، لە لای هاواڵەکانم حورمەتم هەیە، ساواک ئێرانی دە دەستی دایە، کەس زاتی نییە خوارمان چاو لێ کا.

هەر ئێستێ دەچینە ئەم پلاژە لە لێواری دەریا، بزانە چۆنمان قەدر دەگرن و پێشوازیمان لێ دەکرێ.

جادەی دەریا بڕاوە، پێچامەوە بەرەو پلاژ، لە دووررا مودیری پلاژ بەپیرمانەوە دێ، سلاوێکی بەکڕنۆشەوە کرد، فەرمووی کردین گوتم:

– لە گەڕانەوە سەرێکت لێ هەڵدێنین.

ماشێنەکەم داخست، حەوتتیرەکەم لەژێر کۆتەکەم شاردەوە، دەستی (زەڕی)م گرتووە، یاری یاری بەقسەکردن بەرەو لێواری دەریا دەچینە پێش، دەریا تۆفانییە، بایەکی سوێر دموچاوان دەزووڕێنێتەوە.

زەڕی شاد و بەکەیفە، وەک ئاسکی مەست، شان ڕەشانم دەخا، ڕوومەتی سوور هەڵگەڕاون، لێوەکانی تینووی ماچێکی تەڕن، شەپۆڵ هەڵدەستن و شڵپ خۆ بەژێر پێماندا دەدەنەوە، دەریا کەسی تێدا نییە، ڕوو دە لەنگەرگا دەڕۆین، پۆلێک کوڕ و کچی سەرمەست و جوان، قۆڵ بەقۆڵ وێستاون، بێ خەم و خەیاڵ، تەڕپۆش، ڕووخۆش و سووک باڵ.

جووتێک کۆتری تەقڵەباز، نەوی بەسەرماندا هەڵدەفڕن، ڕژد بەرەو حەویقی ئاسمان تێهەڵدەبن، بەتەقڵە لێدان دێنەوە خوار خۆ لێک دەدەن، وردە تووک با دەیبا.

(*) ئافەرین کوڕی مە.

چاو لە چاوی زەڕی دەکەم، پڕن لە ژیان، لە نیاز، چاو دەچاودا دەرەخسێ، شەپۆڵی حەز تێک هەڵدەنگوون، دەستێک دەخەمە سەرشانی، خۆ داوێتە باوەشم، کۆرسێتی نەبەستووە و لێوی داغ داغە. سەرمەست و هێدی بەرەو پلاژ دەگەڕێینەوە، مودیر مێزێکی دوو نەفەرەمان نیشان دەدا، دوو لق گوڵی ئۆرکیدە دە گوڵدانێکی نێوقەد باریکدا، لەسەر مێزەکە دادەنێن، بۆنێکی نەرم و خۆش وڵات دادەگرێ، گارسۆنێکی گەنج بەئەدەب تەعزیمێک دەکا:

(ئەمرکە ئەزبەنی)

روو دە زەڕی دەکەم:

– چ دەخۆی؟

– هەرچی پێت خۆشە، شتێکی سووک.

جووجە کەباب و دوو پەیک ویسکی داوا دەکەم، زەڕی بزەی دێتێ:

(من ناخۆمەوە)

بە سرتە دەڵێم:

– مەیکە هەڵڵا، با نەڵێن دواکەوتووە، جەورت دەکێشم، دەگەڵ ئابجۆیەک چۆنی؟

سەبرێک دەڵێ:

(هەرگیز نەمخواردۆتەوە).

دەنگی مۆسیقایەکی ئارام دێتە گوێ، مێشک و دەمارم دە کەیفوخۆشیدا حەساونەوە، هەزار ئارەزووی ڕەنگا و ڕەنگم بۆ داهاتوویەکی نیزیک بەخەیاڵدا دێ...

لە گۆشەی شەقامی پەهلەوی و خەییام ڕایدەگرم، زەڕی لە سەیرانی ئەمڕۆ ڕازییە، لە ڕوخساری دەخوێندرێتەوە، ڕووی تێ دەکەم:

– زەڕی گیان! ماڵە بابم، بەم زووانە دێمە سەر بەڕە، باوکت ڕازی دەبێ، تازە تۆ ئی منی، مەرگیش ناتوانێ لێکمان جیا کاتەوە، دڵنیابە، داهاتوو ڕووناکە، کەی یەکتر ببینینەوە؟

بەناز تێم دەڕوانێ:

(هەر دەمێک بتەوێ)

دەستی خواحافیزیم بۆ درێژ دەکا، دەستی ماچ دەکەم:

– بابیای.

وەک تیری ساردەکەوان هەڵدەقەندرێم، بەرەو ئیدارە، نەشەم، خول بەمێشکم دادێ، بەبوونی زەڕی پێم کەوتووە، بەفیتوو لێدان، بە ورە گۆرانی دەڵێم:

(چاوت دە چاوی من بڕە با مەستی بادە بم)

ئەرکی ئەمشۆم، پرسیار و دەرکێشان لە کوڕێکی کوردە، ناوی ئەمیرە، دە سللوولەکەیدا زەرد و ڕەنگ پەڕیوە کورووشمەی کردووە، ڕووی تێ دەکەم:

– ئا، ئەمیر، مەحتەلم کردووی، دەگەڵ دەزگیرانەکەم لە سەیران بووین، شانست هێناوە، بەدەماخم، نەشەی ئەو سەیران و گەشتەم مەشکێنە، کوڕی باش بە، هەرچی دەزانی بینووسە، بێ درۆ و دەلەسە.

برایانە هاوکاری ئێمە بکە بەقازانجتە، دەوسیەی خۆت ڕەش مەکە، خوێندەواری، لیسانسی، دامەزرانت دە پێشدایە، کوڕی باش بی، بەڵێنی دەدەم یارمەتیت بکەم، دەنا ئەشکەنجە و مەرگ چاوەڕێت دەبێ .

سەر هەڵدێنێ:

(چ نازانم، ئاگام لە هیچ شتێک نییە، لە تاران دانشجوو بووم، زانکۆی تاران ڕابردووی من دەزانێ، ئاخر واحیدم پاس کردووە، هاتبوومەوە لە ماڵێ تێزەکەم دەنووسی، ئێوە بەسەرم وەربوون بەخۆم و تێزەوە ئەوە لێرەم من لە تۆ دەپرسم: لەسەر چیتان گرتووم؟)

– ئەمیر! زووکە بڵێ، بڵێ، دەتکوژم، داغت دەکەم، بڵێ، سەد گای وەک تۆم خەساندووە.

ئەمیر، وەک مقەبیا بێدەنگە، هەر چەندی هێز دە دەستم دایە زللەیەکی ئەفسەری لێ دەدەم، وەک ئاڵوودار بشکێ تەقەی دێ، خوێن بەدم و لووتیدا دێتە خوار.

خوددار و پشوو سوار، لەسەر جێگاکەم دانیشتووم، وەک مێوژۆکە دەلەرزم، دەنگی دایە خەیاڵ وەخۆم دێنێتەوە:

(ڕۆڵەکەم، ئازاد گیان! بیسمیللا، چۆڕێک ئاو وەخۆوە)

***

2

دیپلۆمم وەرگرتووە، کۆنکۆڕم داوە، مەلی لە یەک دوو دەرسان کەوتووە، خەریکی دەرسەکانییەتی، کەمتر هاموشۆی ئێمە دەکا.

بەرچاییمان خواردووە، دایکم گازم دەکا:

(ڕۆڵە ئازاد! کوڕە شیرنەکەم، ڕەبی بێ مزەڕەت بی، دەرسەکانت تەواو کرد، خولا یار بی لە زانستگاش دەردەچی، ئێستێ هاوینە و کارێکت نییە، بەس سەر بەسەر ئەو کتێبانە داگرە.

جار جار، سەرێکی دووکانێ بدە، با مامت هێندەمان منەت لەسەر نەکا، هەر سارد و سەوداش فێر بی باشە، هاتو خوای نەکردە لە کۆنکۆڕ دەرنەچووی، بێ کار نەخولێیەوە.

ئێمە دەولەمەندین، بەمن دەکەی هێندێک سەر حیسابی داخڵ و خەرجی خۆت بە، کارێکی گران نییە.

ڕەبی کوێر بم، ئەوێ دەمێ بابت مابوو، وەک باران بەسەرماندا دەباری، خێر و بەرەکەت بەسەرماندا دەڕژا، بابت زۆر سەر بەڕسق بوو.

دەستی لە بەردی دابا، دەبوو بەزێڕ، ئەو شارە چاویان لەسەر چڕ داگرتبوو، ئەوەی ئێمە و مامت هەمانە هەر بەرەکەتی ئەوە، بەخولای ڕۆڵە گیان ئەو جێیەی حاجی لێ با لە پاشخانەش مامتیان ڕێ نەدەدا، ئیدی لە قۆرت و نەهاتی گەڕێ، کێ دەیکا و کێ دەیخوا.

بەوانەش دڵی خۆت ئەزیەتبار مەکە، شوکری خوا گەیشتوویەی، بەرخ هەر دەبن سەوەیدا نابێ، هەر لە ئێستاوە تا سەد ساڵی دیکە بخۆی و بەخت کەی، هەر هەمانە، جگە لە قەرز و قۆڵە و دەزمایە و دووکان، گروانکەیەکم زێڕی سوور لە کنە، ماڵەکەش ئەوە دیوتە لە زیادییە و لە کەمی نەداوە.

هەستە، هەستە! بەقوربانت بم، جلەکانت بگۆڕە، سەرێکی دووکانێ بدە، بزانین خولا چ دەکا، ئەمن ئاواتەکانم وەدی هاتوون، شوکر ئەتۆ گەیشتوویەی، تازە بشمرم قەیدێ ناکا، جا کوڕم دەوێ کوڕ بێ، لە دیوانان دیوان دڕ بێ).

فرمێسکەکانی لە نەکاو هاتنە خوار، زۆرم دڵخۆشی داوە و دەستم دەستۆی کرد. سەد جارم دەستە نەرم و شلەکانی ماچ کرد.

بە شەقامی (فەرەح)دا خۆم دە قەیسەری شافیعی هاویشت، تووشی ئاشنا و ڕۆشنای باوکم دەهاتم، هەمووویان بەحورمەت وەریان دەگرتم، خولقی چایان دەکردم، هی واش هەبوو دەیگوت:

(شوکر گۆپاڵت لە خیزی هاتۆتە دەرێ)

مامم بەتەنێ لە دووکانە، ئەولاولام ماچ دەکا، زۆر بەڕووخۆشی لە پەنا خۆی دامدەنێ:

(ئازاد گیان، دایکت چۆنە؟ لە دەرسەکانت چۆن دەرچووی، ڕۆڵە خەجاڵەتی دایکتم، تەماحی دنیایە وەهای هێرش بۆ هێناوم، قیامەتیشم لە بیر چۆتەوە، ڕۆڵە گیان، جار جار سەرێکم لێ هەڵێنە، دووکان نابێ چۆڵ بێ، منداڵەکانی خۆم چووکەن بۆیە نابن، بەکەس بڕوا ناکەم دەفتەر و هاچەری دەمێ.

توجارەتی ئێمە لە سێ دەفتەران دەنووسرێ، یەکیان دەفتەری ڕۆژانەیە، هەرچی بەڕۆژ بکڕدرێ و بفرۆشرێ دەوێدا دەنووسرێ، دووهەمیان دەفتەری کوللە، ئەویش ئەوەی دە دەفتەری ڕۆژانەدا دەنووسرێ ئێوارێ یا شەوێ دەچێ دەوێوە، سێهەمین، دەفتەری داراییە ئەویش هەموو ماڵ و سەروەتی تاجر دەوێدا دەنووسرێ.

من پاشەوەی کاکم ئەمری خوای کرد، ئەو دەفتەرانەم بەتەواوی نووسیون، بۆ ئەو ڕۆژەی نەمام، بەینی تۆ و کوڕەکانم کێشەیەک نەبێ. ساڵی سالان تاجر، میرزایان هەبوون، میرزای باش باش، ئێستا لەبەر ئەو شیرکەت و میرکەتە، کەس بەمواجبی ئێمە ڕازی نابێ، بەبراژنم عەرز کە بۆیە هەر ئەحواڵی بەتەلەیفوون دەپرسم، وەختی چم نییە، بابم بەخێوکردنی دوو ماڵی گەورە بەتەنیایی شۆخی پێ ناکرێ.

ئازاد گیان! دەمەوێ هەتا بەرنامەی خوێندنەکەت ڕوون دەبێتەوە، ڕۆژی یەک، دوو سەعات ئێوارانە سەرم لێ هەڵێنی، نووسینی ئەم دەفتەرانە بەسەعاتێک فێر دەبی، سەریش لە دەوڵەت و داهاتی خۆمان دەردەکەی،

قەرزمان زۆرە، قەرزداریش هەین، بەڕاستی جێگای کاکم بەتاڵە، هەرچەند شوکر ئەتۆ گەیشتوویەی.

بە من بایە، خوێندنت وەلا نابا، ڕۆڵە گیان ئێمە دەوڵەمەند و بێکەسین، ئەگەر بۆ مواجبتە، نیازمان نییە، ئەگەر بۆ سەوادتە هەر ئێستاش هەتە، مانگێ زەرەری دە مواجبی بێکەسیم لێ دەکەوێ، خۆ ئێمە تازە ناتوانین ئەم دەرک و دووکانەی داخەین.

توجارەت قاعیدەی وایە، ئەوەی قەرزە و لە لای خەڵکە، دەبێ وەری گری و بیدەیەوە، کوتاڵیش نەکڕی و نەفرۆشی هەتا چەند ساڵان نابێ دووکان داخرێ. دایخەی بڵێی هەر نایکەم، قەرزەکانت بۆ کۆ نابنەوە، چابوو بۆ خۆت هاتی دەنا لە دووم دەناردی.

زۆریش ماتت دەبینم، وەوەی دەچێ هێشتاش خەمی کاکمت لە بیر نەچووبێتەوە، ڕۆڵە گیان، مردن هەرچەند تاڵ بێ، حەققە، ئاوا بچی دەفکرەوە وەک خەییامیت لێ دێ، ڕۆڵە گیان بابی هەموو کەس دەمرێ، هەموو گیای مردنێین، ئەی کوا بابی من؟

ڕۆژ درەنگە هەستە بڕۆینەوە ماڵێ. لەوێ نەهارێ دەخۆین، قسەی خۆشمان دەکەین.

– مامە گیان دایکم بێ من نەهار ناخوا، دەڕۆمەوە، ئاوەدان بێ، ئەوێش ماڵی تۆیە.

(کوڕە ئەوە دەڵێی چی، ئای نۆرەی ئەو نەقڵەیە، تەلەیفوونی بۆ دەکەم)

– مامە حەسەن بەنۆکەرت بم ئیزنم بدە بڕۆمەوە!

(کوڕە دەگەڵ تۆمە، هەستە بڕۆینەوە، قسەی لێ مەکە ئابڕووچوونە)

دەگەڵ مامم چووینەوە ماڵی ئەوان، ئامۆژنە (کاڵێ) لە دوورەوە بەپیرمەوە هات، ماچی کردم، زۆری بەخێر هێنام، لە دایکمی پرسی، منداڵەکانی مامم هەموو دەورەیان دام، کاوە و کەماڵ، هەشت نۆ ساڵانەن، فەریدە چوار ساڵەیە و فەوزیە تازە دەگاتێ.

وردەکان دەستیان دەملم کرد، ئەوانم بەگەرمی ماچ کرد، فەوزیە دەستی دە دەستم نا و بەخێرهاتنی کردم.

ماڵی مامم تێکرا و لێگرا بەدیدارم کەیفخۆش بوون، لێک هالاین، نەهارێکی تەسەلمان خوارد، پاش چایی خواردنەوە مامم ڕووم تێ دەکا:

(ئەمن سەرخەوێک دەشکێنم، پاشان دەچمەوە بازاڕ، ئەتۆ خەوی خۆت تێک مەدە، منداڵەکانیش لە مێژە ئارەزووت دەکەن، لای ئێوارێ وەرەوە لای من)

مامم هەستا، ئامۆژنم دەگەڵم هات، دەرکەی وەتاغێکی پاک و خاوێنی بۆ کردمەوە:

(ئەوە وەتاغی «فەوزیە»یە، دەیدەم بەتۆ، حەزێ دەکەی بەمامت دەڵێم بە«فەوزیە»وە بتداتێ).

قسەکەی بەڕاستییە، بەجەفەنگی دەڵێ، دەستێک نوێنی خاوێنی مەلافە کراو ڕاخراوە، پەردە دادراونەوە، کوولێری هۆدەکە ئارام ئارام دایسێ. تازە چاوم لە بیرەوخەو ڕاچووە، تەقەی دەرکە وە خەبەرم دێنێ، (فەوزیە)یە، خۆی لە تەپڵی گوڵێ داوە، سوورا و سپیاوێکی توندی کردووە:

(سلاو کاک ئازاد!)

– سلاو فەوزیە.

جلوبەرگی کوردی زۆر جوانی دەبەردایە، سەرتاپا لیمۆیی، ئەگەر هێندەی داو و دەرمان نەکردبا، بێ شک جوانتری لە چاو دەدا، ئێستاش زۆر خانومانە، هەوایەک قەڵەو لە چاو دەدا، لێوە گۆشتنەکانی بۆ خونچەیی کردووم:

(کاک ئازاد! کەنگێ پلاوێکمان دەدەیەی؟)

بەبێ بیرکردنەوە:

– هەر دەمێک بتەوێ.

(وا زوو! مەبارەکە، کەست دیوەتەوە!؟)

– کەسی چی! من پلاوی چوونە دانشگا دەڵێم.

بە قاقا پێدەکەنێ، سینگی دەگەڵ دەلەرزێنێ:

(هەر دەفکری خوێندن دای، ڕەنگە مەحتەلی مواجب وەرگرتن بی، ماڵتە بۆ وا لەچەری، هێندی جوویەکت هەیە، چی لێ دەکەی، ئەوە تازە بابم

وەدەرکەوت، کوتم هێندێکت قسە دەگەڵ بکەم، چەندە ئامۆزایەکی خراپی، قەتمان سەر لێ نادەی، ببوورە پێم وایە خەوەکەشم لێ تێکدای، ئەرێ کاک ئازاد! شتێک بەڕاستی جوابم دەدەیەوە؟)

– فەرموو!

(تو ئەو خودایەی لە ژووری سەرییە، ڕاست ڕاستم پێ بڵێ؟)

– ئەگەر دەتەوێ دەچینە مزگەوتی سەید بابە سووری، سوێندت بۆ دەخۆم، من پێچ و پەنام نییە، بەکەسیش قەرزدار نیم.

(باشە خاترجەمت کردم، بیستوومە ئەو کچەتیوە سووک و چرووکەت خۆش دەوێ؟)

– کام کچ؟ من کەسم ناخۆش ناوێ، بەو لایەنەوەش کەسی وام پێ شک نایە.

برێک ڕاما:

(مەلی دەڵێم، هەتلەم مەکە، ئەو بەڕەڵڵایە)

– وەڵڵا (مەلی)م وەک ئاواڵێکی منداڵی خۆش دەوێ، زۆریش خزمەتی دایکم دەکا، ناوونرتکەشی لێ هەڵمەدە، نە بەڕەڵڵایە، نە سووک و چرووک.

(شتێکی دی، بیستوومە دەیخوازی، ئەرێ ڕاستە؟)

– ئەوەی ڕاستی بێ، من خەیاڵی ژن هێنانم نییە، لانی کەم هەتا لە خوێندن تەواو دەبم.

(بۆ تەواو نەبووی؟)

– لە دبیرستان با، دەمەوێ بچمە زانکۆ، ئەمساڵیش دەرنەچم، ساڵێکی دی هەر لەوێم، جارێ بۆ سەربازیش ناوم نەهاتووە.

دیارە بڕوای بەقسەکانم کردووە، هەستا پێ، دوو پێش دەستی و بڵوتێکی ئاجیل هێنا، لەسەر عەسەلی نێوان هەر دووکمان داینا:

(کاک ئازاد! تۆ بی ئەو خودایەی ئەگەر ژن و منت هێنا، لە کچەتیو و مچەتیوان گەڕێ، هەرکەس دێنی هاوشانی خۆمان بێ)

من نازانم فەوزیە بۆ هێندەی لەسەر دەڕوا، ژن هێنانی من بەوی چی؟

هەتا لە نەکاو هەڵی دایە:

(کاک ئازاد کچێک هەیە بۆ ئەوی ناهێنی؟)

بە چاکی وەڕەزی کردووم:

– من عەرزم کردی جارێ، هەتا چوار ساڵی دی قسەی لێ مەکە.

دیسان هەڵی کوتا سەرم:

(قەی ناکا، چوار ساڵی تر، ئەو کچە زۆر کچی چاکە، «فەوزیە»ی حاجی کەریم خزمی خۆشمانە)

– ئەو منداڵەی دەڵێی! خۆ هەر دەعومری تۆ دا دەبێ.

چاوێکی لە خۆی کرد، بزە و هەناسەیەک پێکەوە:

(بۆ من منداڵم!)

لە فیتووی خۆم حاڵی بووم، من بەڕاستی لەم بارەوە گێلم، جوابم نەداوە، دوو دەنکم نۆکە لەبلەبی هاویشتە زارم، خۆم پێوە خافڵاند، فەوزیە هێندێک سوور هەڵگەڕاوە:

(ئەوە دێمەوە)

هەستا، وە دەرکەوت، پێش ئەوەی بگەڕێتەوە، کۆتەکەم دەبەر دەکەم، خەریکم وەدەرکەوم، ئامۆژنم خەریکی میوەدانانە، سەرم وەدەر دەکەوێ:

(ئازاد گیان، ئەوە میوەم بۆ دەناردی، بۆ وا زوو؟!)

قسەم بەباشی بۆ ناکرێ، بەشەرم و مینگە مینگ:

– مەمنوونم ئامۆژن، فەوزیە خانم زەحمەتی کێشا، ئاجیلی داومێ، بەجووتە هەتا بەر دەرگا دەگەڵم دێن، دەچمەوە لای مامم، چاوێک لە دەفتەرەکان دەکەم، کارێکی وایان نییە، لە ڕێوە شارەزام.

لای ئێوارە، یاری یاری بەشەقامی شاپووردا هەڵدەکشێم، لە چوار ڕێی حەمامی مەولەوی، بەرەو پشقەڵا بادەدەمەوە، سەروژێر دایدەقەڵەشمە خوارێ، گەرمای نیوەڕۆ، ئەهوەن بۆتەوە، بیر لە قسەی فەوزیە دەکەمەوە:

(بۆ من منداڵم!)

شەڕی خۆیەتی، قەتم بیر لە ژن هێنان نەکردۆتەوە، ڕەنگە هێندەش بێ جێ نەبێ...

نوێژی شێوان دەچمەوە ماڵی خۆمان، بێ هەست دەروازە دەکەمەوە، بۆنی تەڕە کەباب دێ، (مەلی) لە پەنا دایکم دانیشتووە سەوزی پاک دەکا.

سەرم وەدەردەکەوێ، یەکپێ ڕاستەوە دەبێ، دایکم ماچم دەکا: (لەوەتی ئەتۆ ڕۆیشتووی «مەلی» لێرەیە، لە مێژە چاوەڕێتە کوڕم) چاو لە مەلی دەکەم زەرد هەڵگەڕاوە، وەتووڕەش دەچێ:

– مەلی! چۆنی، خەریکی دەرسەکانت هەی؟

بە ناقایلی سەر هەڵدێنێ:

(واشمان لێ بپرسی باشە، بەدەست ئەم دەرسانەوە پێوە بووم، ئەتۆش وەماڵێ ناکەوییەوە)

پشووی خۆی نییە، تووڕەیە، دەمەوێ بیبەمە وەتاغەکەی خۆم، بزانم چییە:

خۆ تۆ باسی دەرسانت لە لای من نەکردووە، چووزانم هەڕەی لە بڕەی ناکەیەوە، کتێبەکانت هەڵگرە، وەرە ئەودیوی دەخزمەتت دام.

(ئەوە دێم با ئەو نیسکە سەوزییە نەمێنێتەوە، ئەتۆ فەرموو.)

چی وا ناگرێ دەگاتێ، دەرگاکەش پێوە دەدا:

(ئەوە لە کوێی؟)

غەزەبی لە نێوچاوان دەبارێ، سەبرێکی دەڵێم:

– لە ماڵی مامم.

لێم مۆڕ بۆتەوە:

(مەبارەکە، لە خزمەت مەشکەدڕە.)

– مەشکەدڕە، چییە؟

(خۆت گێل مەکە، فەوزیە خانمی ئامۆزات)

(فەوزیە) و (مەلی) دە بیری خۆمدا هەڵدەسەنگێنم، هەردووکیان حەسوودن، بەخیلن، بەڵام (مەلی) ئازا، پتەو و ئاقل، (فەوزیە) ترسەنۆک، بەتاڵ و سادە، نێوچاوانم گرژ دەکەم:

– ئەگەر دەزانی ئامۆزای منە، ئەو قسانەی بۆ پێدا دەدەی؟

(بۆیە، بۆیە، بۆیە)

– یانێ چی، دەفەرمووی نەچمە ماڵی مامم!؟

(خێر، کێ عەرزی کردووی نەچییە ماڵی مامت، بەڵام ڕاست برۆ، مامت سەعات دوو و نیو چۆتەوە بازاڕی، جەنابی ئیفلاتوون، تا ئێستێ خول خولەی دەسک دەکرد.)

دەمەوێ قەڵستری کەم:

– لە خزمەت فەوزیە خانمدا بووم، چارەی ئامۆزایان لە ئاسمان لێک براوە. شێن شێن هەڵگەڕاوە، حاڵەتی هێرش هێنانی هەیە، خەریکە ئانگژام بێ:

(هەی خڕە لە باوانی کەوێ خەپە گیان، ئەو چاو هەڵپزاوە هەر قابیل بەتۆیە.) بەتوندی بەوەتاغەکەدا دێ و دەچێ، برێکی دەنگ توندتر کردووە:

(بەو خودایەی بێ شەریک و هاوبەشە، لاق دێرە نێ، لاقی دەبڕمەوە) چاودەکەم، چیدی دنە دەم دایکم و دایە خەیاڵ تێدەگەن:

– تەمبەڵی بەغدایە دەنگ هەڵمەهێنە، بۆ خۆت دەزانی ئێمە نەخۆشی خوێنیمان لە باب و باپیرم ڕا هەیە، لانی کەم لە باری عیلمییەوە، ژن و مێردایەتی من دەگەڵ ئامۆزام هەڵەیە، ئەوە بۆ فێت هاتوتێ، جا بەتۆ چی، من عەبد و زێڕخریدی مەلی خانمم؟

بەم قسەیە ئەهوەن بۆوە، بزەیەکی هاتێ:

(ئازاد، تۆ مەرگی دایە خانم، تۆ گۆڕێکی حاجی چۆتێ، ئەزیەتم مەکە، بلێ بزانم هێندە لە وەتاغی فەوزیە فزوول چت دەکرد؟)

سەرم سوڕماوە! بەکوێدا زانیویە من لە وەتاغی فەوزیە بووم، پتەیەکم لە شلکەی گوێی دا:

– ئەگەر تۆ پێم بلێی ئەو خەبەرەت لە کوێ وەرگرتووە، ئەمنیش عەرزت دەکەم. وەک لەسەر کلاسی مەدرەسە بێ، قامکێکی هەڵێنا:

(بەیانی هاتمە ئێرە، چووبوویە لای مامت، دایە خانم ئارەزووی نەوەی دەکرد، دیارە نەوە پاش ژن هێنانی تۆیە، شکم کرد، بەپەلە چوومەوە ماڵی خۆمان، زەنگم بۆ «هاجەر»ی خاڵۆزام لێدا، جیرانی مەشکەدڕەیە ئەویش،

دووجاری خۆ بەماڵی مامتدا کردبوو، ئەو خەبەری دامێ)

جگە لە قسەکانی (فەوزیە) لەسەر (مەلی) ئەوی دیم هەمو بۆ گێڕاوە بەچاکی ئەهوەن بۆتەوە، حەسانەوەی دە ڕوخساریدا هەست دەکەم، چاوێکی بەنازی لێ کردووم:

(ئازاد گیان، لێم ببوورە، سەد گوناە و یەک تۆبە، بەهەڵە چووبووم)

– جا چاکە بۆ هێندە پشووت سوارە؟

هەناسەیەکی ساردی هەڵکێشا:

(ئەتۆ قەدری خۆت نازانی، کەس وەک من تۆ ناناسێ، حەیفی بۆ وانە)

ئەوەی گوت، پتەیەکی لە چەنەگەم دا و دەرپەڕیە لای دایکم.

بۆ هەوەڵ جار لە ژیانمدا، لە ئاکاری ئەو کچانە بەرانبەر بەخۆم ڕازیم، غەڕە بووم، جوانی ئافرەت تەنیا ئەمڕۆ سرنجی ڕاکێشاوم، هەست دەکەم بەپێچەوانەی قسەکەی مامم ئەم کچانە لە باتی من وەک خەییامیان لێ دێ.

بیستوومە، خەییام شێت بووە، تریاکی کێشاوە، بەئاشکرایی، ئێستاش لە کوردستان تریاک کێشان ئیرادە، بەڵام ئەو گوێی نەداوەتێ، گۆیا جارێکی وەرەهرام چۆتە لای خەییام، دە تەمنی داوەتێ، خەییام وەری گرتووە وە مەنقەڵییەکەی هاویشتووە.

وەرەهرام گوتوویە:

– شێتە بۆ دەیسووتێنی؟

خەییام گوتوویە:

– تیمسار، خودا کەریمە، ئەتۆ کەریمی، ئەمنیش ڕەحیم.

دە وەتاغەکەمدا دێم و دەچم، لە پشت پەردەی تۆڕی ڕا، باڵەخانەی (سەرکار نایب) دیارە، پەنجەرەیان کردۆتەوە، وە دیارە سەرکار ئەمڕۆش گۆڵمەزێکی بەدەستەوەیە، پووڵێکی قاچ و قووچ کردووە، خەریکی بەزمە. (ئەشرەف) خانمی خێزانی دەژوورێدا، دێ و دەچێ، سفرەی ڕاخستووە، پێم خۆشە بەدزی چاویان لێ کەم، هەرچەند دەدڵدا ئەم کارەم پێ شوورەییە، نەدەبوو وابم، وە دیارە هاموشۆی ئەمڕۆم، شوێنەوارێکی باشی نەبووە،

مێشکم وەک پێشوو کار ناکا، هانەم لە ڕەفتاری کچەکان وەرگرتووە.

لەخۆوە چاوم دەچێتە کەلێنی پەردە، ئەشرەف خانم لە سەرکار جحێلّترە، جوانە، ڕەزاسووکە، نازانم چۆن بووە مێردی پێ کردووە.

سەرکار نایب، گەڕاوەتەوە، بەڵام زۆر بەدار و بارە، سینگ پان و مل ئەستوورە، هەرچەند تانوپۆی سپی دە سەر و سمێڵی کەوتووە، توند و تۆڵی لاوەتی تێدایە.

سەرکار فڕوفێڵی زۆرن، ئارەق، تریاک، بەرتیل، شلّتاغ، ئەوانەی لە لا ئیراد نییە، ئەوەندەی هەیە دە گەڕەکێدا ئەهوەنە، سەری خۆی دادەخا، کەس ئەزیەت ناکا، بێ حەیا و شڕ و دڕ نییە، ماڵەکەی تەنیا لە ماڵی ئێمەڕا، ئەویش لە هۆدەکەی منڕا دیارە.

فڕفڕەیەکی بەرقی دەوەتاغەکەیاندا دەسووڕێ، جار جار لایەکی پەردەی تۆڕی هەڵدەداتەوە، گرەمافۆنێک دەنگی هەیە و ڕەنگی نییە، (ناهید) (غروب توی کوهستان) دەڵێ، ئەشرەف خانم، نەرم نەرم دەگەڵی دەڵێ، جاری وایە دەنگ هەڵدێنێ، دەنگی هەردووکیان زۆر خۆشە، نەرم نەرم ئاهەنگ، خەم دەبارێنێ، ئاه و سۆزێکی تایبەتی دەدەنگی ئەشرەف خانمدا هەیە، جار جار هەست دەکەم دەگری، دەبێتە ناڵە، ناڵەیەکی خۆش.

سەرکار، یەک دوو ئیستکان هەڵداوێ، دەچێتە سەر مەنقەڵی، ئاهەنگێکی بن بزۆکەی ترکی بلّیند دەبێ ، ئەشرەف خانم خۆی دەگەڵ دەسووڕێنێ، لەژێر پەردەوە، وەک هەورێکی تەنکی بۆر دیارە، دێتە سەر نووکی قامکە گەورەی، غەم و سەما وێڕای یەک، سەرکار، نەشەیە، چرتکە لێدەدا، دەنگی قامکە بەقەوەتەکانی، وەک تەقەی دوو داری ویشک دەچن، ڕەسەر ئاهەنگ دەکەون...

(مەلی) دێتە ژوورێ، لەبەر پەنجەرە واوە دێم، زیتەی چاوی دێ دیارە مەتلەبێکی پێیە، لە بەری پێی تا تۆقی سەری، بەچاوێکی کڕیارانە دەڕوانم، سەیر شکلّی گۆڕاوە، سەوزەیەکی شیرنە، وەک زەری دەچێ، نا، شیرنترە، کەس هێندە ڕەزا خۆش نییە، شەڕانی، ڕوو هەڵماڵاو، هێندێک دەستەیە، چووزە کەنگرێکە، گەزیزەیەک، خۆرستێک یا ڕەشە ڕیحانەیەک،

دەگەڵ فەوزیە، هەڵیاندەسەنگێنم، زۆریان فەرقە ئەرز و ئاسمان، کارێک نین.

(مەلی) گۆشتی زیادی نییە، توندوتۆڵ، لەبارە و بێ خۆ جوانکردن جوانە، ددانی ڕێک و بەفرین، لێوی هەوایەک گۆشتن. چاو دەچاوم دەبڕێ:

(ئازاد، قسەم پێتە!)

– فەرمووا!

(بەیانی هاتم ئەوەت پێ بلّێم، دوێنێ شەوێ هاتبوونە خوازبێنیم) هەڵدەبەزمەوە، لە پشتێن بەرەژێرم دەمرێ، تف دە زارمدا ویشک دەبێ ، قورسایی خەمێکی گران هەست دەکەم، کاس دەبم، وەک بەرق بمگرێ، نامەوێ دووپاتی کاتەوە، لە نەکاو دەڵێ:

(ها! چ بوو عەبەسای؟)

– نا، کێ کێ، کێیە؟

(هەگ داوەشێی! چ باسە، کچ دەبێ مێردی بکا، چ بکەم دەبەر بەشی خودای مرم، ئەتۆ پیاوی، ئەمن زەعیفە.)

لە قاقای پێکەنین دەدا، دڵم وەک گونی هەللاج کوتەکوتیەتی. مل هەڵدێنێ:

(ئازاد! بەختەوەری منت ناوێ؟ ناتەوێ دامەزرێم!)

– چۆن شتی وا دەڵێی (مەلی)، زۆر حەز دەکەم بەختەوەر بی.

(وێناچێ وابی، باشە، باشە، سەر هەڵێنە!)

دەست و پێم ون کردووە، نازانم چ دەکەم، دەڕوانمە دار و دیوار، چرای ماڵی سەرکار کوژاوەتەوە، چرا خەوێکی کز دایسێ، قۆڵم توند دەگرێ ڕایدەوەشێنی:

(چییە، حەبت خواردووە!)

– ڕاستییەکەی بیرم لەوە نەدەکردەوە، پێم وابوو هەر مناڵین، دوورکەوتنەوە لە ئاواڵی منداڵی گرانە.

وەک تەوارێکی شەڕانی شەبەقی چاوەکانی بەڕێ کردە نێو بیلبیلەی

چاوم، بێ ئیختیار چاو دەترووکێنم، خەریکم خۆم بەهێزکەم، وەخۆ دێمەوە، نابێ بیدۆڕێنم، پیاوانە ڕادەوەستم، کارە و هاتووە، تازە بەمن چی؟ هەرچی دەکا بیکا، من نابێ دەسبەسەری کەم، خۆ من چم لەو بابەتە دەگەڵ نەگوتووە.

نازانم چۆنی پینە کەمەوە، پەتەم کەوتۆتە سەر ئاوێ، دەترسم قسەیەک بکەم، دیسان دەنگم بلەرزێ، سەر بەرز دەکەمەوە، چرای ماڵی نایب هەڵبۆتەوە، دایکم هەرای دایە خەیاڵ دەکا:

(خات خەیاڵ چاوێک لە ئاوی چێشتەکە کە، خوێی بچێژە، ئەگەر کوڵیوە سفرەکە ڕاخە.)

لە نەکاو بێ ترس و لەرز چاو دەچاوی دەبڕم:

- دەی!

(دەی نا، دووازدەی، ناردوویانەتە سەرم.)

- ئەو شازادە کێیە؟

(مەسعودی کوڕی وەستا برایمە)

- کوڕێکی خراپ نییە، زۆریش بەئەدەبە.

(هەر ڕقم لەو بەئەدەبییەیەتی، دوو سێ جاران تەشریفی ترپوی دەهاتە سەر ڕێگام، وەک کچۆڵەیەک سوور هەڵدەگەڕا، دەمزانی ناوێرێ زار بکاتەوە، نازانم لە چی دەترسن؟!)

لە تۆ.

(بۆ ئەمن گورگم؟)

- نەوەڵڵا زۆریش کچی چاکی.

سەرێکی، سەرکەوتووانەی لێ ڕاوەشاندم:

(ئەی بۆ تووشی پیاوێک نایەم، نێرانە چاو دەچاوم بڕێ، سەودا ڕەزا و ڕەحمەتە، ئا، یا، نا)

بە توندی نەڕاندم:

- ژیانی هاوبەشیت پێ سەودایە؟!

(ئەی چییە؟)

- ژیانی ژن و مێردایەتی لە ئەوینەوە دەست پێ دەکا.

بزەیەکی هاتێ:

(ئەتۆش ئەوانە دەزانی، جەنابی ئیفلاتوون! ژیانی هاوبەشی لە سەتی نەوەد و نۆی، غەریزەیە، هەوەسە، ئەوین هەر جارێک ڕەنگە پێش بێ، ئەویش بۆ هێندێک کەس، زۆر جاری واش هەیە هەر یەکیان دەسووتێ، ئەوی تر بەبای خەیاڵیدا نایە.

ئەوین دە ژیانی هاوبەشی، ژیانی ژن و مێردایەتیدا، وردە وردە دەتوێتەوە، سووک دەبێ، تێک دەچێ، ون دەبێ و دەمرێ). لە مێژ بوو دەمزانی بەغیرەتە، بەڵام پێم وانەبوو، قسەی ئاوا بزانێ، بەپێکەنینەوە دەڵێم:

- چت جواب دانەوە؟

(دەمەویست پرس بەتۆ بکەم، تۆ دۆستی منی، ئاقڵی، لە حاست ئەو کوڕانەی دیکە، کەمێکیش بەغیرەتی، یانی وەک ئاگام لێ بێ هەر دێ و بەغیرەت دەبی، نەزەری خۆت بڵێ؟)

نازانم چی جواب دەمەوە، بەبڕێک ڕاوەستانەوە:

- بەئاقڵی من، مەسعود کوڕێکی باشە، بۆ شەریکی تۆ ڕەنگە زۆر تەواو نەبێ، بۆ وا پەلە دەکەی، دڵت تۆقێ، هەتیوێک هەر وەدەس دەکەوێ، جارێ دەرسەکانت تەواو کە، داشقەیەکت دەرسی کەوتوو ماوە.

لێم مۆڕ بۆتەوە، چاوێکی قیچاندووە:

(دەمەویست بزانم ئیفلاتوون چۆنی تێدەگا، دەنا مەیتی خۆم بەحیزی وا هەڵناگرم، هەتا ئەتۆش ڕازی نەبی شوو ناکەم، بەڵام بەو شەرتەی ئەتۆش پرس بەمن بکەی.)

بەشوێن ئەم قسەیە، هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا، دەدەروونیدا، مەشخەڵی ئاگرێکی بەتین دەبینم، زۆر شت، زۆر مەتڵەب دە چاوە ڕەشەکانیدا دیارە، مەلی، ئاڵوگۆڕێکی تایبەتی بەسەردا هاتووە، قورستر لە هەمیشە دەڵێم:

- کەسم لە تۆ نیزیکتر نییە، لە دایکم شەرم دەکەم، دایە خەیاڵ

ئەوڕۆیی نییە، بێ پرسی تۆ هەرگیز کاری وا ناکەم، جارێ خەیاڵی خوێندنم هەیە لانی کەم تا چوار ساڵی دی هیچ، پاشان بزانین چۆن دەبێ .
هێندێک سەرشێتانە:

(ئەمنیش تا چوار ساڵی تر ڕادەوەستم، ماناشی ئەوە نییە مێرد بەتۆ بکەم)

– ئەدی بۆ ڕادەوەستی؟

(هەر مێردی ناکەم، ئازاد سبەینێ دێی کەمێکم دەرس پێ بڵێی!)

جا بۆ ئەتۆ نایەی، قەتت دیوە وەستا بچێتە لای شاگرد؟

(ئاخر هەست دەکەم، دایکم وای پێ خۆش بێ.)

– لەبەر چی؟

(لەبەر قسەی خەڵکی.)

– زۆر چاکە، قاوەڵتوونێ لەوێم.

مەلی، ڕۆیشتەوە ماڵی خۆیان، دایکم زۆری حەول دا بۆ شام گیر نەبوو.

پاش شێو خواردن، لە هۆدەکەی خۆم، سەرم بەسەر ڕۆمانێک داگرتووە، لای نیوە شەوە، دایە خەیاڵ بێ هەست وەژوور دەکەوێ:

(ئازاد گیان نەخەوتووی؟!)

سەر هەڵدێنم، وەتاغی دایکم لە مێژە بێدەنگە، پەڕێک کاغەزی سپی دەنێو کتێبەکە دەنێم:

– نەنە گیان! من خەریکی خوێندنەوەم، ئەگەر خەوت دێ بڕۆ بنوو.

(دەمەوێ بەدزی خانم هێندێکت قسان دەگەڵ بکەم.)

نازانم بۆ بەدزی دەیەوێ بمدوێنێ، چی بەدڵدا هاتووە؟ نیازێکی نییە، داواشی کەمە، دەماڵێدا بەتەواوی دەستی دەڕوا، دەبێ چ بڵێ، خێرایەکی دەڵێم:

– فەرموو قسەکەت بڵێ!

(ڕۆڵە گیان! ئەلحەمیلا بوویە پیاو، خەم، خەفەت و خۆماتەدان، لە بۆ پیاوان حەیبێکی گەلێ گەورەیە، خۆ من چ کەموکووریت تێدا نابینم، هەرچی زەینێ خۆم دەدەمە ولاتی کەمیت نین، ماڵ و حاڵ وەک ماڵێ شای

دەچی، تێر و پڕی، کۆک و پۆشتەی، لە تەڕی دەخۆی لە ویشکی دەخەوی، خوێندەواری، دەس ڕۆییوی، ساحێب عێل و تایەفەی، خەڵک دەتناسی، نێو بەدەرەوەی، جوانی گەڕەکێی، کچ و مچ بەتەماتن...

کوڕە ئازاد! زۆر بەماتیت دەبینم، چ قەوماوە کوڕانم، چ هەیە و بەدایە خۆت نەگوتووە، ئەگەر خەمی دایە خانمتە، هەر بۆ خۆشی بەو حاڵە ڕاهاتووە، کوڕم کاری خوای چی دەگەڵ ناکرێ، هەزار کەسی زەلیل دەو شارەدا هەیە، زەوادی شک نابا، بەس نییە شوکور ئاتاج و موحتاج نین، بێ کەسوکار نین، هەناسە سارد نین ئەگەر ئاشقی لەبۆ بەدایە خۆت نەگوتووە، لە تو وایە ئەمن مردووم، چ زۆرن کچۆڵە، دەس لەسەر شانی کچی شای دانێ، دەبی قەرەواشیت بکا، ئەییی خەیاڵ دەبەر ئەو هێ چاوە جوانانەت مری، لە بۆ دڵ بەخەمی، بڵێ بزانم چت دەدڵ دان لە لای من وەیلێ، خۆ من لە تۆ بەدەر چ شک نابەم، بەسەری تو نامەوێ بە کزیت وەبینم، لە مێژە دەمەویست ئەوهانەت حەرز کەم، ئاخەر پێم بڵێ، لەسەر چی پەرۆشی؟)

دایە خەیاڵ بێ نێوبڕ قسە دەکا، فرمێسک بەڕوومەتیدا دێنە خوار، بەگریانەوە دیسان ناڵاندی:

(ڕۆڵەگیان چم لێ مەشێرەوە، دایە خۆت سەری لەبەر تاوێ سپی نەکردووە. بەمنداڵی لە ماڵە ئاغا میرزا فەتاحی گەورە بووم، بەجحێڵی لە هەندەران ژیاوم، چوار مێردم کردوون، دنیام قوونە کەو کردووە، کوڕە ئازاد! دەستی من و داوێنی توو، خەڵک بەسەودایت لێ حاڵێیە، هەرچەندی بەکزیت دەبینم، کراسێک گۆشت کەم دەکەم.

دەی بێت و مامت لێت لە فێڵێ بی، کوڕە خراپی بەسەر دینم، بەو خوایەی لە ژووری سەرییە، چم پێ نەکرێ خۆم لە لوولەی تۆپێ دەبەستم، ئەتوو پێت وایە دایە پیرەت چ نەفووراتێکە، دەرک و دیوانیان لێ دەگرم، بێت و مسەوەدەیەکت بەسەر بینن، سەلای سە و بەیتی کەریان پێ دەکەم، زووکە چت دە دڵدایە بەدایە خۆتی بڵێ، ئەدی بەمیوانت بم، بزانە چلۆنت دەفریای دێم، خۆ دەس نییە دە گۆزەیدا مابی!

حاجی بابت بەکەرەمێ خوای شادبی، پرس و جۆی پێ دەکردم، لە تەو وایە، نە خوێندەوار چی دەباراندا نییـە، نانا لە منت نەکەوی خۆی بۆ نەخەی، کار لە پیاوان دەقەومێ، بلێ بلێ کورانم، لە شێر ترسان مەنع نییە، بەلاّن دەرجی دێ، حیلاجی دەکرێ، دنیا بەخەمان پێک نایە)

دایە خەیاڵ بەگریانەوە، وەسەری کردووە نایمالێتەوە، نازانم چۆنی پێ بلێم، تازە دەستبەردار نییـە، هەتا ئەوەی دە دڵم دایە بۆی هەڵنەڕێژم ژێر نابێتەوە.

خۆی لێ دەدەمە لانی گاڵتە و جەفەنگ:

– دایە گیان! ڕاستییەکەی ئەوەیە چاکم تێگەییوی، دەفکر دام، بەلاّم نە ئاشقم نە سەودایی، نە مـامم لێم لە فـێلێیـە، دەلێم، دایە خەیاڵ ئەو کەشەی مێردی بکا تەنیا دەمێنمەوە، ئەو فکرەی لە تۆ دەکەم بۆیە ماتم، ئەرێ لە سەر چەندی خۆت مارە دەکەی؟

فرمێسکەکانی سڕییەوە، هەروا بەخەمباری:

(لەوانە گەڕێ، بەخوای لە خۆشییە توو و دایت نەبا ئەستاکە دوو کفنم ڕزاندبوون، خۆم لێ دە خوارە بایان مەگرە، دەبی پێم بلێی، دەلێم زووکە زوو ئەییی، دەگەڵ توومە!)

– دایە خەیاڵ بەلا لە درۆیان دا، بەو شەرتەی بەدایکم نەگـاتەوە، پێت دەلێم.

بزە بزی سەرکەوتنی تێدا دەبینم:

(ئازادی! ئەییی، ئەوها دە من دەگـەی، جـا ئەتوو قـایل نەبی چلۆن بەدایت دەلێم، خوای نەکا، شتی وا چۆن دەبی)

– دایە گیـان ڕاسـتییـەکەی ئەوەیە، لە مێژە شەوانە خەونی ناخۆش دەبینم، ئەو شەوانە بۆ خۆشت ئاگات لێ بوو.

چاوی دەزارم بڕیوە:

(دەی دەی، ڕاست، ڕاست دەکـەی، شـایەدم، حـەمـرم نەمـێنی، لێم نەپرسی، ئەو شەوەی ئاوم دایەی.)

– ئەرێ وەڵلا .

دە خەونەکانمدا، ئەفسەرم، ساحێب مەنسەبم، زوڵم دەکەم، لە خەڵک دەدەم، هاواری دەکـەن، ڕادەچەنم، جـاری وایە ژن و منداڵم هەیە، دەو خەونانەدا، عەجەمم، ناوم (حوسێن)ە.

دایە خـەیاڵ هێندێکی بۆ مـات بووە، لە نەکاو وەک لە غـەیبـەوە پێی بلێن:

(ئەو خەونانە حیلاجیان هەیە، بێتوو کاری شایەتینی، جندۆکە و شتی دەوابی، حیـلاجی ئەوەیە، قـوڕئانە پەڕ سوورەکەی حاجی بێنمە وەتاغی توو، پێش نوستن شاد و ئیمانێکی بەحەق بێنی، ئایەتەلکورسی بخوێنی، بەدەسنوێژەوە بنووی.

دەی هاتوو کاری مۆتە بی، دەبی لەسەر پشت نەنووی، ڕووت دە قیبلەی بی، هەر مۆتە هاتە جەستەت دەست بەری بۆ دێخوونێ.

دەنا نا، هاتوو ئەو هانەش حیـلاجیـان نەکـرد، دەبی بۆ خـۆت ئەوهێ فکرانە لە سەرت دەراوێی، هەر ئەو خەونانە بەئاوەدانیش مەزانە، پیاوی، بەغیرەتی، هەڕەتی پیاوەتیتە.

هەموو شەوان خۆت لێ دەکەمە، ئەحمەدی بێخەم، بەسەرهاتی ئەحمەدی بێخەم هێندە قورس و گران بوو، هەرکەس دڵ بەخەم با، پەنای بۆ ئەحمەد دەبرد، ئەویش نەقڵی خۆی لە بۆ دەگێڕاوە، کابرای گۆڕین لە تاوی خەمی ئەحمەد هی خۆی لە بیر دەبردەوە.

لە منت نەکەوی، بلێی هێندی ئەحمەدی بێ خەمم پێ نەکرێ، ئەتوو لە ساواییـیـەوە فێـرە حەکایەتی، دایە خۆت هەتا ژن و منداڵ دەورەت دەدەن هەموو شەوان حەکایەتت بۆ دەلێ، وەهات ئەو ساحێب مەنسەبە حیزبابە لە بیر دەبەمەوە، خۆشەوە نەبی.

هەر ئێستێ ڕاستەوەبە، دەزنوێژێ وەشۆ، قورئانەکە دێنم، لەسەر ڕفەی دایدەنێم، «دایە خـانم»یش ئەوە ئاوم لە پەنا داناوە، خـرپ خـەوی لێ کەوتووە، هەستە کوڕانم، بەهیمەتی دە پیاو چاکان خەون و مەونان فڕێ دەدەی.)

هەر چەند بەشێکی قـسـەکـانی دایە خـەیاڵ جـوان و بەجێ بوون، بەلاّم

سەرجەمی شتەکە قووڵتر بوو لەو عیلاجەی ئەو بۆی دیبوومەوە.

تا ئێستا چەند جاران چووبوومە لای، دوکتۆری ڕەوانناس، ئەوانیش چییان پێ نەکرابوو، ئەم خەونە وەک مۆرکە دەیخواردم.

دەمەوێ هانەی ئەم خەونە بدۆزمەوە، چم بە چ بۆ ناکرێ، ئەگەر ئەم خەونەم هەر وەک زۆربەی شەوان دیوە، هەر دیبام، بەڵام سەروان نەبام، حوسێن نەبام، مەئموری ساواک نەبام، خەڵکم ئەزیەت نەکردبا، نارەحەت نەدەبووم.

من عەزابی ویژدانی، بێ ویژدانی حوسێن دەکێشم، لە حەیفی خەونی ناپیاوی خەو لە چاوانم دەتۆرێ، هێندەش زیندوون دەکرێ دەستیان لێدەی، من کوڕە کوردێکی هەژاری بێ دەسەڵاتم، تەنانەت ئازارم بەمێروولەیەک ناگا، دەخەودا ئاوا ملهوڕ، کەڵەگا، قامک ئەستوور و بەقەوەت.

من ئەزیەتی کەسایەتی خەونەکانم دەکێشم، هەرچەند دەمەوێ بەخۆمی سبووت کەم، من ئازادم، مەزڵوومم، ئەزیەت و ئازارم بۆ کەس نییە، بۆم ناکرێ، دەخەودا هەر ئەوەم کە نیم، جاری وایە حەبی واڵیۆمی دە میلی داوێم، بێ هۆش و ئیختیار دەخەوم، کەچی خەونی گۆڕین دەستم لە کۆڵ ناکاتەوە.

لەسەر جێگاکەم ڕاکشاوم، دایە خەیاڵ عەلەتریکەکە دەکوژێنێتەوە، ئەویش بەئەسپایی درێژ دەبێ ، سەبیلە گڵەکەی ئاور دەدا، دوو مژی توندی لێ دەدا، ئاورەکەی بەقامکە گەورەی دەتەپێنێتەوە، ڕاوێژی زاری تێکەڵاوێکە لە بن لەهجەی، مەنگوڕ و سابلاغ، جار جار مایەیەکی شارۆیرانیشی لێ دەدا:

(ئازاد گیان! بەناشکوری نەبی، ئەوەی من لە سابڵاغ دیومە، کەمتری دەبینمەوە، ئەو شارە جێی پیاوی دەکەڵە کەڵە بوو، «خاڵە سوورە» پیاوی وا هەر تاریفی نایە، داخی ئەوە دەمکوژێ، هەتیو مەتیوی وا هەیە، هەر ئێستا هەیە، لە ژنێ خۆیان دەترسن، ترۆقیون، کەس نییە لە ماڵە خۆی زمانی بگەڕێ، کوڕە خۆ ساڵ و زەمانان ئەوها نەبوو.

«خاڵە سوورە» چەتە بوو، ڕێگری دەکرد، لات وانەبێ دێڵە دزەیەک بوو،

نانا هەر لە خۆی جوان بوو پیاوەتی، هەر لەوی دەوەشاوە گەرووتاڵی، ساڵی حورووسی زوو، حورووسەکان دێنە نێو شاری، کوشتارێ دەکەن زۆران دەکوژن، زۆرانیش بریندار دەکەن، «خاڵە سوورە» هەروەک لە پێشدا، لە ناحەقی یاغی ببوو، بەخۆی و دار و دەستەیەوە، غیرەتی هەڵناگرێ، دێتەوە نێو شاری، دەس دەکا بەحورووس کوشتن، زۆران دەکوژێ، هەتا دەورەی دەدەن و شەهید دەکرێ، پاشان قەبرەکەی دەبێتە «چاک» چاکی خاڵە سوورە، کوێراییم گاتێ جێی هاوار و بانگان بوو، ئەو چاکەمان هەبوو، ئەویش وەبەر خەیابانی کەوت.

کوڕە جا لە توو وایە «ئاغا میرزا فەتاحی قازی» چ پیاوێک بوو، ئەی گڵەمەرگت بێ، حەیف نییە دەدارایی دەدونیایەدا، پاش ئەو کەڵە پیاوەی «خەیاڵی» بەرەڵبێنەی چوار سەرینان بژی، ئای چم دی و چ دەبینم.

پێشی قشوونی حورووسانی گرت، لەو شاخی (خەزایییە)، ئەمن ئەوێ دەمی منداڵ بووم، دەگەڵ دایکم پەنانشینی ئاغای بووین، وەک خەون لە بیرمە، جوانچاک، خوێندەوار، ئازا و بەکار بوو.

بەخەڵکی شاری گوتبوو، لە خەزایی پێشیان لێ دەگرم، هەتا کەڵلەی من لە جاوی نەدوورێ پێ دەو شارە نانێن، ئێوەش ژن و منداڵ ڕاگوێزن، ئەو سەیانە زۆرن، دەوڵەتن، نە وەک دەروەستیان نەیەین، ئەویش شەهید کرا، پیاوانە قەراری خۆی بردەسەرێ.

ئاغای «سالار»ی کوڕی ئاغا میرزا فەتاح، ئەویش لەو پیاوە گەورانە بوو، ئازاد گیان! ئەوهانەت بۆیە بۆ هەڵدەدەم، ئەتووش ڕێوشوێنی ئەوانە ڕەچاو کەی، لە خەون و مەونان ئەندێشت نەبی.

«سالار» دەیگێڕاوە دەیگوت:

ساڵێکی کابرایەکی مەردار، خەڵکی چۆمی مەجیدخانی، هاواری لە بۆ ئاغا میرزا فەتاحی هێنا، گوتی: قوربان ئەو مەڕەی خوا بەمنی دابوو، چەتە ڕایان داوە.

شوێنەکەم هەڵگرتوون، قەرە بەقەرەیان هاتووم، ڕوویان دەلای دەرمان و قزڵجەی کرد، دەرەقەتیان نەهاتین، ئێمە چوار کەس بووین، ئەوان دە

دوازدەیەک، دەگەڵ بەرەو ڕوویان ئاسۆگمان دا، هەوەڵ دەسرێژ سێ یەکسمیان لە ئەرزێ داین، دیارە نەیاندەویست بۆ خۆمان بکوژن، چاوم کرد خۆ دەپەنای تۆ ناوێم، بەدەسرێژێکی دی ئەسپەکەی خۆشم دەچێ، بەپێیان دەستم وێت ڕانەدەگەیشت، ئێستاش خۆت و پیاوەتیت.

«ئاغا» بانگی کردم، فەرمووی:

سالار، پیاوەکان هەڵگرە، ئەو مەڕەم لە توو دەوێتەوە، مەڕی نەهینییەوە، مەیەوە، ئەوەشت لە بیر بێ گوێبەلێک کەم نەیەتەوە، ئیدی کەرکێکی پاشقول نەدەی، بلێیی هەر ئەو هەبوو، بانگی کابرای مەڕداری کرد، فەرمووی: سەر حیسابی مەڕەکەت بە، دەبی پێم ڕاگەیەننەوە.

پیاوەکان و کابرام وەدووی خۆم دا، بەو کێوانەی حەوتەوانە و سارەوانانداهەڵکشاین، بەربووینەوە دیوی قزڵجەی، ئێوارەیەکی درەنگ بوو، ماوەیەک گەڕاین، بەسەر مەڕەکەدا کەوتین، دەنێو دۆڵێکدا مەڕەکەیان نواندبوو، ئاوریان دایسا، کۆزیلکەیان بەستبوو، بەسەیدی بابنۆکەرم گوت: سەید «سالەح» ڕۆژ درەنگە، شەو بەسەر دەستان دابێ، سیلە هەڵگیرێ، چمان لە دەس نایە، هەزار جار لە منت کەوی چوار کەسان هەڵگرە، ئەولاولایان لێ بگرن، ئەمن دەنگیان دەدەم، هاتوو دەستیان نەدا، تەقەی دەکەم، هەوەڵ تەقە ئەسپەکانیان، پاشان مەڕیان بەجێ نەهێشت ئیدی مەیان پارێزن، کەس وە دوامەدەن، ئاغا ئابڕووم دەبا).

سەید، هێندەی فوو لە قەننەی کەی ڕاپەڕیە ئەولاولایان، بەپیاوەوە دامەزرا، چوومە بڵیندایی گوڕاندم:

«سالاری کوڕی ئاغام، کاکی چەتە دەورەتان گیراوە، خێرایەکی مەڕەکە بەجێ هێڵن، تفەنگان لەسەر سەرو دانێن، بێ کێشە بڕۆن، دەنا تاقوو لێ دەبڕم».

چەتەیەکی دەنگ گڕ جوابی دامەوە:

«ئاغای سالار، بۆ ئاورت کردۆتەوە، ئەو حیزبابە مەڕدارە، نەڕەعیەتی تۆیە، نە ئاوەڕۆی ئێوەی بەسەردایە، ڕێ ڕۆژێکم، مەڕ قولەپێچ کردووە، ڕوحی خۆمان دەهیلاکەت خستووە، چت لە گیانی من دەوێ؟»

گوتم:

«مەڕەکەم دەوێتەوە، دەستووری ئاغایە، خێرایەکی بێ تەقە بەجێیی هێڵن»

چەتە گوڕاندی:

«لانی کەم ئیزنمان بدە نانەکەمان بخۆین شەکێکمان کوشتۆتەوە با لەکیسمان نەچێ»

بە توندی هەرام کرد:

«بەو قسانە پێت وانەبێ دەخافڵێم، دەستی بۆ بەرن، دەستو دەپەڕێنم، دوو دەقیقە و وەختە، بوو بە سێ وەک ڕووی بێژنگێ کونکون دەکرێن»

چەتە سوار بوون، لەمە نەدیو بوون، دەگەڵ ساحێب مەڕ و یەکێک لە پیاوەکان، داگەڕاینە لای ئاورەکە، بەکاک سەیدم گوت، سەرێ چۆڵ مەکەن، ئاورەکە تەنیا کلێک بوو، نیوە دامرکاو، داییسا، چ خۆراکی لێ نەبوو، ئەو پیاوی دەگەڵم بوو، ئاورەکەی کوژاندەوە، ژێر ئاورەکەی بەئاوزەنگی چوار قامک لادا، بوخچەیەک وە دەرکەوت، ورگە مەڕ بوو، شۆڕابۆوە، گۆشتەکەیان هەر بەڕۆنی خۆی تێکردبوو، تێر خوێیان کردبوو، بەستبوویان، ئاوریان لەسەر کردبۆوە، قەت لە ماڵی خۆمان خۆراکی هێندە خۆشم نەخواردبوو»

دایە خەیاڵ بێدەنگە، وردە وردە خەو بەسەرمدا زاڵ دەبێ . تالاری باشگای ئەفسەرانە، دەگەڵ زەڕی لەسەر کورسی، لە پەنایەک دانیشتووین، پڕە لە میوان، یەکی دی نابا، ژن و پیاو، تێکەڵن، بۆنی عەتر و ئەسپەندەر، عوود و ئۆدکلۆن بەگژ پیاوی دادێ.

ئاوێنە و شەمدانمان لە پێشە، مەلا دەبۆڵێنێ، قەند و نەباتمان لەسەر دەسوونەوە.

زەڕی هەموو گیانی پێدەکەنێ، لە بنەوە لێی ڕەبا دەدەم، سەبرێک دەستی دەگرم، توند ڕێکی دەکوشم، بەسرتە لە بن گوێم دەڵێ:

– سەبر، هاوار دەکەم.

چرای ڕەنگا و ڕەنگ، خشڵ و زیوەر، حەریر و زەڕی، وەک بارانی

وردەزێو زرووقەی دێ، کۆلکە زێرینەیەک لە خرمانی قەنەوز تەرکی تالاری گەورەی داگرتووە.

ئاهەنگێکی بن بزۆکە لێ دەدرێ، پۆل پۆل بەرەو سەما دەڕۆن، سەکۆی سەما، پێخوستی دەیان نازدار و پێشێلی دەستەیەک پەریبە. ئاهەنگی مەستییە، سروودی سەرمەستییە، پشووی گەرمی ژیانی هاوبەشییە و بەختەوەری بێ سنوور و بێ نیهایەتە.

سەمای ژنانە وردە وردە، دەبێتە ژن و پیاو، نووکی سۆلی پانییە بلێند هاژەیان دێ، کۆمەڵێک هاوار دەکەن:

(بووک و زاوا کەشەیەک سەما بکەن)

دەستی زەری دەگرم، بەلەنجەولار، تاوسی مەست شان بەشانم دەڕوا، چەپڵەڕێزان دەرک و دیواری تالاری هەڵگرتووە، سەوزەی سووکباڵ وەک پەلەپووش دەئامێزمدا دەسووڕێ، دەست بەپشتمدا دێنێ، چەشنی پەپوولەیەکی باڵ تەڵایی لە بان گرێدار.

جەژن تا لای نیوەشەو، هەروا گەرمە، چەپڵەیەکی درێژ، ئاهەنگی تەدارەک و مەبارەک و هەڵڵای بەرێکردنە.

دەستی زەری دەگرم، بەرەو دەرگا، ماشێنێکی سواری ڕازاوە، دەچمە پشت فەرمان، زەری بەهەزار نازەوە لە پەنامە، شۆخێکی سیحراوییە.

بەرێمان دەکەن، سەفێک ماشێنی جۆراوجۆر، دەنگ و هەڵڵا و چەپڵەڕێزان.

لە دەرگای خۆمان دادەبەزین، پیرۆزبایی، سپاس، ماڵ ئاراستەیە، وەتاغی خەو، ئاباژۆرێکی سوور، تەختی دوو نەفەرە، دۆشەگی مەخمەری سوور و مەلافەی چێرەیی.

لە نەکاو، تەقەی زللەیەک، خوێنی دم و لووتی ئەمیر، خوودار دەبم، ڕادەچەنم، دایە خەیاڵ پرخەی دێ، پڵتە و فوویەکی بێ دادانی.

***

3

دەرسم بە(مەلی) گوتووە، کووچە چۆل و هۆلە، (ئەشرەف) خانم سەری لە دەروازە کێشاوەتە دەر، گەردنی وەک کێل لە چاو دەدا، دەمەوێ سەری خۆم داخەم، وا برۆم مەودای نەدەمێ، مۆڵەتم نادا:

– سەلام ئازاد!

– سڵاو ئەشرەف خانم.

بە سەر ئاماژە دەکا بچمە پێشێ:

– وەرە ئازاد جان، لە لای دایە خانم باسی مەکە، بەگوربانت دەبمەوە.

خۆم لە گێژی دەدەم:

– چە دەفەرمووی؟!

– ئەی هۆ گە باز، نەواخدان شەیتان بووی، کچ مچ دۆرەیان داوی، بەئید نییە، ماشەڵڵا شیرین شەیتان.

لێی دەکەمە شۆخی:

– ئەمن شەیتانم! یا؟

– شەیتان ئەوەیە لە پیشت پەردەی ئۆتاغ چاو لە مین دەکا.

هێندێک بەخۆم داشکاومەوە، سوور هەڵگەڕاوم، ئەشرەف بزەی دێتێ:

– ئەتوون چاوی منە، گەیدی نییە، ئەمما خوبدا، لە لای دایە خانم باس مەکە، چاوە جوانەکانیش دەرویش کە، بەگوربانی شیرین شەیتان.

(ئەشرەف) خانم تازە کوردی فێر دەبێ، جار جار دەنکێکی ترکی دەگەڵ دەخا، زۆر شیرن دەدوێ.

هەرچی دەکەم بەرم نادا برۆم، گوێی لێ نییە دەکووچەدا ناکرێ ڕاوەستم، بەپەلە دەڵێم:

– خاترجەم بە، لە لای کەس دەنگ ناکەم، ئیزنم هەیە برۆم؟

بە بزەوە چاوم لێ دەکا، منداڵتر دەنوێنێ:

– چەندی بەپۆزە، کورە وا ئەجەلە کوێ دەچی؟ برۆ ئەمما گەولی دا.

بە زارکی کووچەی مزگەوتی سووردا، با دەدەمەوە بەرەو مەیدانی (ڕەزا

شا) ، کابرای سەوزی فرۆش هەڵڵایەتی:

(باقە، باقەی دوو باقە، دەسکە دەسکە، دەسکەی دوو دەسکە، دەسکە دەسکە، دەسکەی تۆنێکە، کەوەر و پیواز و جەعفەری، خەنەبەندانییەتی) هەتا دوور دەکەومەوە، گوێم لە دەنگیەتی، دەنگی خۆشە، کارەکەی دە حەددی خۆیدا بەجێیە.

بە دەرکی کاروانسەراکاندا، دەچمە بازاڕی (بەرداشە کۆن)، قاوەخانەی حاجی ڕەشەی یەکی دی نابا.

بە شانە چرکە کۆڵان دەپێوم، مەیدانی (حەمە خرچە) قاوەخانەی (حاجی قادری ڕەحمەتوڵڵا)، وەژوور دەکەوم، پۆلێک بێکار لە بنەبانی قاوەخانە خەریکی تەختە و دۆمینەن، نەوار بەتەواوی دەنگی کراوەتەوە، مامڵێ:

(باران دەبارێ هەوری لار...) دەڵێ، هێندێکی گوێ دەدەمێ، دێمە دەرێ، دەنگی بەسۆزی مامڵێ، گۆرانی ناسکی هەوری لار بردوومی دەناخی ژیانی داهاتوومەوە:

«چم بەسەر دێ؟ حەوسەڵەی دووکانداریم نییە، ئەگەر نەچمە زانکۆ، چ بکەم؟ دیپلۆم بەکەڵکی چ دێ!...

کوڕە، ئەە، بۆ پەرۆشی پارە کاغەز بم، جەوازی کار، بۆ چمە؟ بەخۆم و پیرە دایک و دایە خەیاڵەوە، شوکر هەیە و زۆریش هەیە، لەسەر چی خۆ ماندوو کەم.

چ زۆرە کتێب، چەندی دەمەوێ دەخوێنمەوە، بەداخەوە لەبەر دایکم لە سەربازێش ڕزگار دەبم، (مەلی) وە دیارە چاوەڕێیە بیخوازم، ئەگەرچی دوێ شەوێ دەیگوت:

(ژیانی ژن و مێردایەتی، مەرگی عیشقە)

ئەو قسە زەلامانە لە کوێ فێر بووە، کەمتری کتێب بەدەستەوە دەبینم، ڕۆژ بەڕۆژیش جوانتر دەبێ، قەدەرێکە مانایەکی تایبەتی دە چاوەکانیدا هەست دەکەم، ئەمڕۆ دەرسەکانی بەتەواوی دەزانی، منی بۆ چ بوو؟! ڕەنگە ئەوینی ئەوبم، هەروەک خۆی دەیگوت: (ئەوین تەنیا جارێکە، دوو ئەوین دەژیاندا نییە)

مەلەک خانمی دایکی بەسەد لەون هەوڵ دەدا، چارەنووسی من و مەلی تێکخاتەوە.

مەلی دەیگوت:

(هەتا چوار ساڵی دی مێرد ناکەم)

ڕاست ئەو دەمەی، من لە زانکۆ تەواو دەبم، ئەگەر دەرچم، دەردەچم...

کابرای حیسابگەر، داهاتووی باس دەکرد، پارەکە لە میوانخانەی (شەڵماشی) بەڕواڵەت لاڵ بوو، قسەی نەدەکرد، دەینووسی، ئەگەر لە زانکۆ دەرچم، قسەکانی دیکەشی وەڕاست دەگەڕێ.

من پرسیارم لێ کرد:

- ناڕەحەتی مەسەلەیەکم، دەکرێ بفەرمووی چییە و چی لێ دێتەوە؟

دەستی دا کوتە کاغەزێک نووسی:

(خەونی ناخۆش دەبینی، پێیانەوە گیراوی، لە داخی ئەو خەونانە خەریکە شێت بی، بەڵام چت لێ نایە، دەچییە دانشگا، لەوێ خەون و هانەی خەونەکەت لێ ڕوون دەبێتەوە، پاشان ژیانێکی پڕ مەترسی، زۆر جار دەهیلاکەت دەکەوی، هێزی ئەوین، ئەوینێکی بەقەوەت یاریدەت دەکا.)

ئەو بڵێ و نەڵێ، دەبێ بەهێزبم، ژیان یانی خەبات، خەبات بۆ سەرکەوتن.

دایە خەیاڵ قسەی باشی دەکردن، هەڕەتی پیاوەتیەمە، دەبێ بەتاقەت بم. ڕۆژێکی دەیگێڕاوە:

(خێڵ و بارێک بەرەو کوێستان دەڕۆیشتن، تووشی مەزرایەکی پاوانکراو هاتن، پیاوێکی قۆرخچی پێشی گرتن:

(ئێرە پاوانە، وەگەڕێن!)

گەڕانەوە، ماوەیەکی زۆری دەکێشا، پشت سەریان لەوەڕی نەمابوو، مێگەل قڕانی دەکرد، هەرچی تکایان لێ کرد، ڕێگای نەدان، لە هەر چوار لاوە، تاق و لۆ دەهاتنە یاریدەی، کارەکەی وردە وردە گەورە دەبوو.

پیرێژنێکی لەرزۆک، خۆی بەقەڵپووزی زین گرتبوو نەکەوێ، زلەمووی لە

چەنەی شین ببوو، ددانی دەزاریدا نەبوو، هاتە پێشێ رووی دەقۆرخچی کرد، دەستی لەسەر کۆشی دانا:

(کورم، قۆرخچی! ئێرەش ڕێ نەبوو، مرۆیان کردیانە ڕێ فەرمانی دا، خڕەی چەخماخان هات، خێڵ و بار وەڕێ کەوت)

من بۆ دەبێ ئاوا کەم جیکلّدانە بم، کەم دەوڵەمەندم؟ خۆ نیازم بەکەس نییە، لە زانکۆش دەرنەچووم چش، چاوی خەونانیش دەرێ، لەوڕۆڕا دەبێ پیاوێک بم، پیاوێکی مەرد و گەرووتاڵ .

بە مەیدانی ئاسنگەراندا، دەچمە شەقامی شاپوور، هەڵدەکشێم، بەچوار ڕێی مزگەوتی هەباس ئاغادا هەتا، مەیدانی حەیوانان بەدەم خەیاڵەوەم، مەیدان تێکە و لێکەیەکە باب ئاگای لە کوڕ نییە، (سوڵتان ئاغا)م وەبیر دەکەوێتەوە:

– ئاه، با سەرێکی لێ بدەم.

لە حەوشەڕا بەپیرمەوە دێ، گنج و لۆنجەکانی ڕوخساری حەکایەتی سەدان ئاواتی وەدی نەهاتوویەتی، پیاوێکی نەسرەوتوو و بەئامانج نەگەیشتووە، نیوەی تەمەنی دە بەندیخانەدا ڕابواردووە.

ئارام، میوانگر و بەخوڵق بەپیرمەوە دێ، سەراسەری ژیانی پڕە لە کارەسات و بەسەرهات، ژیان نا ژان، ژان نا ژار، لە شازدە ساڵییەوە دەگەڵ سیاسەتی (بەزۆر بەسەردا سەپاوی) وڵات دەستە و یەخە بووە، جارێکی بۆ خۆی دەیگوت:

(سیاسەت وەک دڵداری وایە، لە بیر ناچێتەوە)

سوڵتان ئاغا ئاشنای لە مێژینەی بنەماڵەی ئێمەیە، لە منداڵییەوە دەیناسم، دەچینە ژوورێ، بەخێرهاتنم دەکا:

(دەی چۆنی، چ دەکەی براله؟)

– قوربان لە سایەی تۆوە باشم، خەریکی خۆ ئامادەکردنم بۆ زانکۆ .

(ئیشاڵڵا خوێندن دەرمانی دەردە.)

– قوربان بۆ خۆت چۆنی، چۆنە لە دەرێی؟

لە قاقای پێکەنین دەدا:

(مەنزوورت ئەوەیە چۆنە لە زیندان نیم؟)

– بەڵێ.

(وە وەی دەچێ لە بیر چووبمەوە، ڕەنگە لە گرتنم وەڕەز بووبن، دەرێش بۆ من زیندانێکی گەورەیە، دۆست و برادەرەکانم یا گیراون یا هەڵاتوون.

ئەم شارە تووک لێکراوە، هەر شوێن و شەقامێکی بۆ من پڕە لە بیرەوەری تاڵ، پێش پێی تۆ، پیاوێکی ئازەری خەڵکی «شووشەوانی تەورێز» لێرە بوو، پاشی دە، پازدە ساڵ ئەو منی دۆزیوەتەوە، هاتبووە لام، ئێستێ وەدەرکەوت قەرارە بۆ نەهارێ بێتەوە.

پاش تێکشکانی دوکتۆر «موسەدیق» و کودەتای شوومی ٢٨ی گەلاوێژ، مامی خۆشت دەگەڵ سەدان کەس خەڵکی ئەم شارە و کوردستان کەوتە زیندان، دادگای نیزامی پەروەندەکانی بەبەست دەپێوا، بەچاوی بەستوو، ئیعدام و زیندانیان دەدا بەخەڵک، هەرکەسیان دەکەوتە بەر دەست ڕەپێچەکیان دەدا بەرەو کونە ڕەش.

ئەو سەر و بەندە منیش گیرام، ماوەیەکی زۆر لە زیندانی مەهاباد مامەوە، دادگای نیزامی، سەرەکی ئیعدامی دامێ.

پاش حەولودەولێکی زۆر و دیتنی سەرهەنگ خاجە نووری، قەرار درا بۆ دادگای دووهەم بەرێم کەنە تاران.

دوو دەرەجەدار و سەربازێک بەشوێنەوە، بەئوتوبوسێکی شڕی چەپرەک بەرەو تاران بەڕێ کرام.

ئومێدێک نەمابوو، کەس بەکەس نەبوو، خۆت و بەختی خۆت، دوو دەرەجەدارەکان، لە پێشەوە، من و سەربازەکەش لە پشت وان، دانیشتبووین، لە تەورێز ڕەد بووین، جار جار لە بەینی قساندا، گۆشەیەک لە بەسەرهاتی خۆم بۆ سەرباز دەگێڕاوە، بەسەرهاتی پڕ لە بڵێندونەوی، گیران و بەربوون، ژیانی گشتی وڵاتی مەزلوومی ئێمە کارێکی وەهای لەسەر سەربازەکە کرد، لە نیزیک «قەرەچەمەن» گوتی:

«ئێستا ئێمە ئەتۆ بەرەو ئیعدام دەبەین!؟»

گوتم:

- سەتی هەشتای ئیعدامیم.

دەرەجەدارەکان، پرخ خەویان لێ کەوتبوو، نیزیک نوێژی خەوتنان بوو، بەسرتە گوتی:

«مامە! ئەمن خەڵکی شووشەوانم، ناوم «پاشا»یە، سەڵت و ڕەبەنم ماڵ و مڵکم نییە، وەرە دەستم دەگەڵ بدەیە، تفەنگێکی لەوانە دەدەم، بەجووت خپ دەبن، پێکەوە ڕادەکەین، ئەتۆ بەڵەد و دنیا دیتووی، ئەمن جحێڵ و بەتاقەتم، وەک کوڕێک خزمەتت دەکەم، بۆ کوێ دەڵێی دەچین».

مات ببووم، فکرم لێ دەکردەوە، گەیشتینە قەرە چەمەن، بۆ شێو خواردن دابەزین، دەستیان کردمەوە، لەسەر مێزێک دانیشتین، دەستووری شام درا، پاشا دەگەڵم هات دەست بەئاو بگەیەنم، ولات بەتەواوی تاریک بوو، هەر دوو بەدوو بووین، دەوروبەری قاوەخانە کەسی لێ نەبوو، گوتی:

«ئەو ولاتەی بەڵەدم، وەک بەری دەستم، ولاتی خۆمانە، وەرە بڕۆین ئەو مەئموورانەش ئەگەر وەشوێنمان کەوتن، ئەوان دەمانچەیان پێیە، ئێمە تفەنگ، هەتا ڕۆژ دەبێتەوە ماوەمان هەیە، بەعەرزی من بکە، لێرە ڕەد بین هەلی وامان بۆ هەڵناکەوێتەوە.»

هەرچەندی بیرم دەکردەوە، «پاشا» حەیف بوو، لاو بوو، هەزار هومێد و ئارەزووی هەبوون، بێ گوناهـ و بێ تاوان لەسەر من دەربەدەر دەبوو، ئەو نەیدەزانی ژیانی دەربەدەری چۆنە، هەرچی کردم، دڵم نەهات، گوتم:

- پاشا، بەقسەت ناکەم، مردن لە دەربەدەری خۆشترە. هەرچی تکای کرد و حەولی دا، جوابم نەداوە، چووینەوە قاوەخانە، شێومان خوارد، وەڕێ کەوتین، ڕێگای درێژی تاران ماشێنی چەپەرەک، دە ڕێیەشدا یەک دوو جاری بەگوێدا دام.

چووینە تاران، تەحویلی ئەوێیان دام، پاشا، چاوی پڕ ببوون لە ئاو، بەدزی پووڵێکم دەگیرفانی ئاخنی، خوا حافیزیمان لێک کرد.

شانسم هێنا، دادگای دووهەم حوکمەکەی شکاند و کردیە سێ ساڵ، ساڵی ٤٦ لە «تالاو» گوندەکەی خۆمان بووم، ڕۆژێکی «پاشا»م لێ وە ژوور کەوت، پەیمانکاری جادە بوو، لە میاندواو پرسیاری کردبوو، هاتبووە

لام، پێک شاد و شوکر بووینەوە)

زۆری حەول دا بۆ نەهار لە لایان بمێنمەوە گیر نەبووم.

لای نیوەڕۆیە، دەچمەوە ماڵی خۆمان، (ئامۆژنم) و (فەوزیە) لەوێن، بەگەرمی بەخێرهاتنیان دەکەم، دوای مەرگی باوکم کەم وابووە بێ خەبەر بێنە ماڵێ ئێمە، دایکم ڕووم تێ دەکا:

- ئازاد، شانست باش نییە، ئەتۆ وەدەرکەوتی، فەوزیە و ئامۆژنت بەسەریان کردینەوە، زۆرم حەول دا مندالەکانیش بێن، ئامۆژنت خۆمانە خۆمانەی دەکا، دەفەرمووێ چوونە ماڵە خاڵیان، بەمامتم عەرز کرد، ئەویش فەرمووی: (لە فەرمانداری دەعوەتم.)

مەلەک خانم، لە بەیانییەوە دوو جارانت هاتووە لە دووی دەڵێ: (سەرو پێم لێناوە، دەبێ ئازاد بێتە وێ.)

حیسابم هاتە دەستی، فیتی (مەلی)یە، بەیانی لە ماڵی ئەوان بووم، چ باس نەبوو، زانیویە فەوزیە لێرەیە، بۆ وەی نەیبینم، ئەو زیافەتەی وەڕێی خستووە، سەرێکم ڕاوەشاند:

- ئامۆژنم لێرە بێ چۆن دەکرێ، بێ شک مەلەک خانم نەیزانیوە.

دایکم:

- ئامۆژنت ماڵە خۆیەتی، قەیدی ناکا کوڕم.

فەوزیە، ڕەنگێکی هێنا و برد، ئامۆژنم هەڵیدایە:

- ئازاد گیان خۆ ئێمە غەیرە نین، ئەمنیش لە مێژە دایە خانم نەدیوە، ئاوا ئاسوودەتر قسان دەکەین.

فەوزیە بەتەواوی خۆی ڕازاندۆتەوە، وەک شازادەیەک جلوبەرگی دەبەر کردووە، نیوە تانجێکی چووکەی هێندێک لار لەسەر ناوە، گوارە و کرمەک، تۆق و شامڕەخت و سەر پشتێنەکەی بەتەواوی لە چاو دەدا.

لێوە گۆشتنەکانی وەک ئەتڵەس سوور کردوون، غەرە و بەپۆزە، زیاتر لە تەمەنی دەنوێنێ، دەوری چاوەکانی هەوایەک بایان کردووە.

(مەلی) دەیگوت: (چاو هەڵپزاو) واش نین، تەنانەت ئەو نەختە باکردنە، لە جوانی چاوەکانی دانەشکاندووە، پڕن لە نیاز، بەغەمزەوە جار

جار، خۆ لەسەر مۆبلەکە دەسووڕێنێ، لاقی هاویشتۆتە سەریەک، ماتە و چاو لە من دەکا:

– بۆ نافەرمووی برۆی، چاوەڕێت دەبن!

هەزار مانا لە قسەکانی دەبارێ، پرسیارەکانی دوێنێ، سەبرێک دەڵێم:

دەرم مەکە، چایەکی بێنی باشترە.

لەو پۆز و هەوایە دێتە دەر، ڕاستەوە دەبێ ، ئەدای بۆرژوایی لێ دەبارێ، دایکم و ئامۆژنم، سەبر سەبر قسان دەکەن، دوور لەوان لەسەر کاناپە دانیشتووم، فەوزیە، دوو چایی جوان لەسەر کەشەفێک لە دەرگای ئاشپەزخانە دێتە دەر، پێش خۆی سینگی وەدەر دەکەوێ، لەرەیەکی وردی داوەتێ، چایی دادەنێ، ڕوو دەمن ڕادەوەستێ، ئیشارەی دەکەم لە پەنام دادەنیشێ:

– دەست و چاوت خۆش بێ خاتوون!

بەدڵ ئێشاوی چاوم لێ دەکا:

– بەس نییە چای دەستی مە دەخۆیەوە.

سەرم داخستووە، کایە بەئیستکانەکەم دەکەم، لە سەرەخۆ:

– من برای چاک نەبم، تۆ خوشکێکی باش بە.

لە بنەوە چاوی لێ دەکەم، خەنجەری لێدەن خوێنی نایە، بەقەڵسییەوە سوور هەڵگەڕاوە.

زەنگی دەرگا لێ دەدەن، دایە خەیاڵ دەچێ، چی وا ناگرێ، دێتەوە:

– ئازادی، کوڕانم ئاوی ئەژنۆیان چوون، هەر لە بۆت دەبارێ، هاتوون لە دووت.

بە ئەدەب، ئیزن لە ئامۆژنم وەردەگرم، چاو لە فەوزیە دەکەم، قەڵسی و گلەیی وێڕای یەک دەچاویدایە، سەرەڕای ئەوانە دەرۆیشتندا، لێوەکانم بۆ خونچەیی دەکا و سەرێکی لە بەرانبەردا دەنوێنم.

(مەلی) لەبەر دەرگا وێستاوە، کراسێکی قەسری، لەچکەیەکی تەنک، جووتێک تەقیلە، تەواوی جلوبەرگیەتی، سادە و ساکار، شیرن و ڕوح سووک، سمێڵی بۆر بوون، هیچ چەشنە ئارایشێک دەگۆڕێدا نییە،

بزەیەکی شەیتانی لە لێوی دەبارێ:

(ها، ئاغا دەبێ سەد جارت بێن لە دووی.)

– چاوت بەرایی نادا خەج و سیامەندێکی دیکە...

مەودا نادا قسەکەم تەواو کەم:

(زەمانی خەج و سیامەند بەسەر چووە، فەرموو.)

دەچینە ژوور، مەلەک خانم لە حەوشەوە بەپیرمانەوە دێ:

(یا خودا بەخێربێی، سەر و ماڵ پێشکەشە، میرزا عەولا پێرێکە سەر و پێی ناردبۆوە، قەرار بوو هەمووتان بانگ کەین، وابوو دایە خانم میوانی هات، بەبێ تۆ دڵمان نەهات بیخۆین، بەیانیش لە بیرم چوو پێت بڵێم، میرزا عەولا لە مێژە چاوەڕێتە.)

دە دڵە خۆمدا دەڵێم:

(درۆزنانی دەقوڕ نێم)

مەلی، هەڵیدایە:

(دایە سەر و ماڵ بەمنەوە دەدەی بەئازاد؟)

مەلەک خانم:

(بێدەنگ بە کچەتیوە سەرمارە.)

دەرگای هاڵەکەم کردەوە، میرزا عەولا، دەستی دە دەستم نا، وەپێشم کەوتووە بۆ وەتاغی پەزیرایی:

(یا خودا بەخێربێی کاک ئازاد، ماڵە خۆتە حەوجێ بەوانە نییە)

قەدەرێکە ئەم وەتاغەم نەدیوە، شکڵی بەتەواوی گۆڕاوە، فەرش و مۆبلەکانی گۆڕاون، بۆنی تازەیی، هەستی دەوڵەمەندی و تێر و پڕی لە ڕادەبەدەر دە وڵات گەڕاوە.

وە دیارە میرزا دەستی خۆی وەشاندووە، هەرا دەکا:

(مەلەک، ئەسمەر، مەلی! هەگ ڕاستەوە نەبن، چایەک، میوەیەک)

(ئەسمەر) خانم براژنی مەلی بەقەرتاڵەیەکی قەلاپچن لە میوە دێتە ژوورێ، بەئەدەب سلاو دەکا، میرزا عەولا ئاماژەی لای من و تەعاروف، پاشان:

(ئازاد گیان! هەرچی هەمانە ئی بابی تۆیە، بەڕەحمەتی خودای شاد بێ، زۆری حەق لەسەر منە، سێ چوار سالێک پێش وەفاتی حاجی، کاروبارم زۆر لە دوا بوو، بەتەواوی کەوتبوومە سفتە سووری، بەو ڕۆژگارەی لەو بانگە بۆ ئەوی تر، سێ چوار قەرە و قوتە قەرزیان لە سەرم بوو، لەوانە بوو چاوم دەرێنن و ئابڕووم بەرن. موختەسەر دەحالّی مەرگەمەلە و نابووتیدا بووم، ڕۆژێکی (حاجی) ئەی کوڕە جا حەیف نییە، پیاو ئاوا پیاو نەبێ، هاتە دووکانێ، هەرای چام کرد، گوتی:

(نا نا، هەتا دەورەمان چۆلە، بلّێ بزانم بۆ قەرزداری، چەندە قەرزداری؟)

ئاخەر خودایە چی دەگەڵ بلّێم، کوڕە خۆ وەک پیاوی ئێستا نەبوو، بەسام بوو، هەموو کەس شەرمی لێ دەکرد، پاشی حاجی میرزا ڕەحمەتی سابلاّغ پیاوی وای بەخۆیەوە نەدیبوو.

ئازاد، بەو سەرە شیرنەت، بەبێ ئەولاولا، وەک مندالّێک ترسام، گوتم:

– حاجی حوسێن، قەرزدارییەکەم هی ئەوهەیە، خوری و بەرگنی دوو سالّم دە عەمبارێدا ماوەتەوە، بازار کەسادە و بۆ خۆشت دەزانی زۆرە و نیزیکەی سێسەت هەزار تمەن قەرزدارم.

عەرزی بەخزمەتی کوڕە ئاغای خۆم بکەم، سێ و دووی لێ نەکرد، چەکی سێسەد هەزار تمەنی نەغدی دامێ، خەریک بوو وەدەرکەوێ گوتم: (حاجی، حەوسەلّە بفەرموو چەکێکت بدەمێ، دنیا هەزار مردن و ژینی تێدایە).

فەرمووی: (قسەی لێ مەکە، هەتبوو، بمدەوە، نەتبوو گەردنت خۆش و ئازا بێ.)

هەردوو بەدوو بووین، خودا نەبێ کەس ئاگای لێ نەبوو، خودا و ڕاستان، بازار کراوە، خوری و بەرگن وە قیمەت کەوت، قەرزی حاجیم بەسەر ڕاستی داوە، ئێستاش ئەوە دەیبینی، خودا زۆری داوە، جگە لە مالّ و دووکان، دەزمایە و نەغدینە، ئەو ڕۆژانە مەحموود، ئاپارتوومانێکی لە تاران کڕیوە، بۆیەشی کڕیوە، ئەگەر چووینە تاران نەچینە هوتێل، ئەوە مەحموود لە بازاڕی نایەتەوە بۆیە نەهاتۆتە خزمەتت. لەبەر ئەوەی سەرم

ئێشاندی، ئەوەی هەمە، لە بابی تۆ ڕایە، هەزار سالّی دیکەش هەر ئی ئەوە، بەگومبەزی پێغەمبەری، خودا بەو ڕۆژەی نەکا، کەموو کوورییەکت هەبێ، لەحاست ئێوە ساحێب مالّ نیم، هەزار جارم بەمەلەک گوتووە:

(دایە خانم، دایکی هەموومانە، گەورەی ئێمەیە، نەکا دلّی برەنجێنی).

میرزا عەولاّ جارێکی دیش فەرمووی میوەی کردم:

(قەرارە دەگەڵ حاجی «غولاّمحوسێن»ی تەورێزی قسان بکەین، دوو جاری زەنگ بۆ مالّێ لێداوە، لە مالّ نەبووم، ڕەنگە ژمارەی دووکانێی، ون کردبێ، ئەتۆ خەریک بە، دێمەوە خزمەتت).

میرزا عەولاّ، وەدەرکەوت، مەلەک خانم، وریای نەوەی بەباوەشەوە، هاتە ژوورێ، (وریا) زۆر ژیکەلّەیە، دەگەڵ (مەلی) جار جار سەرمان لێ دەدەن، تازە لەت و پەت قسان دەکا، خێرا خۆی دەباوەشی من هاویشت:

(کاکە ئازاد! پوولە مەلی گلیا، فوو فوو فووزیە ئەتانێ، پوولە مەلی گلیا...)

مەلەک خانم، هەرای (مەلی) کرد:

(وەرە کچم ئەو جاسووسەی بەرە دەرێ، ئابڕووی بردی)

مەلی بەغاردان هات، ڕوومەتی گولّی داوە:

(ئەیەڕۆ «وریا» ئەوە چت کوتووە!)

خەریکە (وریا)م لە باوەشی دەرێنێ، وریا مل نادا، توند دەستی دەستۆم کردووە.

(وریا)ی نادەمێ، پەتەی مەلی خستۆتە سەر ئاوێ، مەلەک خانم، چۆتە دەرێ، چاو لە (مەلی) دەکەم:

– دەی مەلی! بریا (فەوزیە) هەموو ڕۆژێ هاتبا مالّی ئێمە، لەخۆڕا نایە، مالّە مامی خۆیەتی، بۆ پێت ناخۆشە بێ؟ بۆ گریاوی؟ مەلی هەناسەیەکی هەلّکێشا:

(بۆیە، بۆیە، بۆیە.)

ئەوە جواب نییە دەمداتەوە بەلاّم زۆر لە زاری خۆشە، کاتێک قەلّس دەبێ شیرینترە، بۆ وەی چاکی قەلّس کەم:

– ئامۆژنمووان سێ ڕۆژان لە لای ئێمە دەبن، مامم چۆتە سەفەر، ئەتۆش پاش نەهار وەرە پێکەوە دەچین بۆ ماڵی ئێمە.

چاوی زەق کردوون:

(نا، نا، نا، نا)

پاش نەهار، خواحافیزی دەکەم، دەچمەوە، ئامۆژنم و فەوزیە ڕۆیشتوون، دایکم خەوتووە، دایە خەیاڵ نوێژێ دەکا، گەیشتمە وەتاغەکەی خۆم، تەلەیفوون زەنگ لێدەدا، (مەلی)یە:

(ئازاد! مەشکەدڕە لەوێیە؟)

قاقا پێدەکەنم:

– ئەوە لە پەنام دانیشتووە، لە وەتاغەکەی من، بیدەمێ جوابت داتەوە؟ تەلەیفوونی دانا، چی وای نەگوت، زەنگی دەرگا لێدرا، کردمەوە، (مەلی)یە، ڕەنگی وەک بەهێ زەردە، بێ قسەکردن هەڵاتە ژووری، گەیشتە دیوەکەی من، بەدوویدا گەیشتمێ، بزەیەکی هاتێ:

(ئەی کوا؟)

– کێ؟

(ئامۆزات)

– ئەگەر لێرە با چت دەکرد؟

(بەو خودایەی لە ژووری سەریە، پچڕپچڕم دەکرد)

بڕێکم جەفەنگ لێدا هەتا بێتەوە حاڵ، دەڵێ:

(یانی ئەتۆ وا بەغیرەتی، ئەی بۆ دوێنێ شەوێ کوتم هاتوونە سەرم تڕت بەتاق نەدەهات.)

قسەکەی ڕاستە، من و (مەلی) یەکترمان خۆش دەوێ، بەڵام بەعادەت، نەک غەریزە، لانی کەم هەستی من بەرانبەر بەوی، خۆشەویستییەکی پاک و بێ خەوشە، هەرگیز لە حەددی گاڵتە و شۆخی واوە نەچووە، من بێ (مەلی) ناژیم، پێم خۆش نییە شوو بکا، نەک بۆ وەی مێرد بەمن بکا، لەبەر ئەوەی لێم جیا نەبێتەوە، هەروا پێکەوە بووین، هەزار شەڕ و ئاشتیمان پێکەوە کردووە.

خۆم ساز کردووە وەدەرکەوم، (مەلی) و دایە خەیاڵ لە ئاشپەزخانە سرتەیانە، حەسوودی ژیانی لە (مەلی) تاڵ کردووە، ئاکاری، قسەکانی وریا، هەستان و ڕۆنیشتنی، سرتوخورتی، دەترسم تووشی نەخۆشی بکا.

(ئولبرێخت) دەڵێ:

(حەسوودی بۆ بنیادەم تاریکترین زیندانە.)

(مەلی) خەریکە بەدەستی خۆی دەو زیندانەدا ئەسیر بێ، شار پڕە لە کوڕ، من هیچم لەوان زیاتر نییە، من تا ئێستی نازانم خۆشەویستی، عیشق، ئەوین حەز و ئەو جۆرە شتانە بەری چ دارێکن، ڕەنگە ئەو بەڵایەی بەسەر ئێمەدا هات شوێنەواری شوومی خۆی لەسەر من دانابێ، ئەو شتانەی مایەی ژیانی خەڵکی دیکەن بۆ من پووچن، کەمتر بەجلوبەرگم ڕادەگەم، فلان مۆد و فلان ژەنگ دەبیری مندا نییە.

ڕەنگە زۆربەی ئەوانەی دەتەمەنی مندان، ئارەزووی ماشێنیان هەبێ، ماشێنی من دوو ساڵە دەکارێژدا کەوتووە، کلیل و کارت و قەباڵەکەی، دە کومۆدەکەمدایە، تەنانەت جارێکم چاو لێ نەکردووە.

من بۆ دەبێ وابم؟! لۆمەی (مەلی) دەکەم، بۆ خۆشم تووشی نەخۆشی ڕووحیم، مەرگی باوکم زەبرێکی کاری بوو، ئیفلیج بوونی دایکم هەروەها، هەموو کەس دایک و باوکی خۆش دەوێ، تەنانەت حەیوان ئەو هەستەی هەیە، بەڵام ژیان دەبێ ئیدامەی هەبێ، ئەی باوکی باوکم کوا؟ ئەی دایکی دایکم چی بەسەرهات؟

من پێم دە قۆناخێکی تر ناوە، حیسابم لەسەر دەکرێ، بۆ ژیانی شیرین لە خۆم تاڵ کەم، ئەو ماڵ و داهاتە هەموو کەس نییەتی، بۆ بەخۆشی نەژیم، وەچاکە هێندێک بەخۆم ڕابگەم، دایکم زۆر جار دەڵێ:

(ڕۆڵەم کەمێک بەخۆت ڕابگە، وەک ئەو جحێڵانەی دیکە، تازە نە باوکت دەگەڕێتەوە، نە من بەناشکوری نەبێ هەڵدەستمە سەر پێ.)

هەموو جارێش گوتوومە:

– بەڵێ بە چاوان دایە گیان، هەوڵ دەدەم وابم.

قەدەرێکی بیانووم، دەرس و دەور بوو، ئێستا چی؟ بەڕاستی بۆ خۆم

کردۆتە مورتازی هیندی! جووکی، دەرویش، قەلەندەر، ئەوە چ حاڵێکە ئەمن تێیدام؟ بۆ لە ژیان کەڵک وەرنەگرم، (مەلی) دەزانێ حەز چییە، بۆ من نەزانم؟ (فەوزیە) دەفکری ژیانی داهاتووی دایە، (رەشید)، (ئاوات) و (رەزا) هاوکلاسەکانی خۆم، خەریکن یەک یەک و دوو دوو شایی دەکەن، لە منیش دەگێڕنەوە، بۆ ئەمن چم لەوان کەمترە، تازە کەس دڵم بۆ ناسووتێنێ، ئیدی پێم ناڵێن: (لاڵ بم یا خودا، ڕەنگی بێ بابی گرتووە) تازە وا بڵێن! من بۆ خۆم پیاوێکم، باوک هەتا سەر نامێنێ، دڵخۆشی دایکم منم، سەر و ڕوو خۆشم ببینێ، ئەویش دەکرێتەوە.

ئازاد! بەهەڵە چووی، خۆماتکردن بەسە، ژیان شیرنە، هەر چەند کەموکووری تێدابێ.

(سەرکار نایب)، (ئەشرەف) خانم بەم داهاتە کەمەیانەوە بەخۆیان ڕادەگەن، (سەرکار) بۆ تەختبوونی شادییەکانی پەنا بۆ ئارەق و تریاک دەبا، نازانم ڕەنگە بەشێک لە کەموکووری ژیانی دەپەنای ئەوانەدا لە بیر بەرێتەوە، هەرچی هەیە زۆر لە من بەختەوەرترە، هەر ئەو شەوە لەژێر پەردەوە بەدزی چاوم لێ دەکرد، شوشتەری لێدەدا، بۆ تاوێک خۆشبوون بەشێک لە مواجبەکەی بەخت دەکا.

هەوڵ دەدەم لە کەس نەمێنمەوە، وا باشە لە قۆناخی لاوەتی کەڵک وەرگرم، بریا لە زانکۆی ورمێ دەرچووبام، نێزیکە، لە دایکم دوور ناکەومەوە، ماشینەکەشم دەبەم، هەموو ڕۆژێ دێمەوە ماڵێ، لانی کەم حەوتووی دوو سێ جار، دایکم پەرۆش نابێ.

مامم دەیگوت:

(مەبە خەییام)

ڕاست دەکا، دنیا بەخەمان پێک نایە، لە سبەی بەیانیرا، ڕەوتی ژیانم دەگۆڕم، خەونەکانیش دەبێ گوێ نەدەمێ، هەوڵ دەدەم چیدیم نەباتە فکرەوە، خۆ من گوناهم نییە، با حوسێن بم، با سەروان بم، با گونی گونداری دەرێنم، با ژنی جوانی وەک زەریم هەبێ یا کچی شیرنی وەک ئیلاهە.

چ خەون ببینم، چ نەبینم حاڵی ئەو خەڵکە هەر ئەوەیە، من بەتوندی دژی حکوومەتم، بەتەنێ چم پێ دەکرێ؟ تەنیا دەکرێ خراپ نەبم، ئەویش نیم، ئەگەر کرا باشیش دەبم، ئەرکی من هەر ئەوەیە.

من نا هەر ئەم شارە بەتێکڕایی ببێتە ئاگر، پۆلا، بەتەنیایی چی لە دەس دێ، خەڵکی ئێران دەبێ ڕاستەوە بێ، کێ هەیە ئەم ڕابەرییە دەدەس بگرێ؟ دوکتۆر موسەدیق بەڕاستی پیاوێکی گەورە بوو، دەیەویست ئیران نەجات دا، چەندە ئازادی دەویست، بریا سەرکەوتبا، هێندێک خۆفرۆش نەیان هێشت خۆ بگرێ...

گەیشتوومە دووکانی خۆمان، مامم دەفتەری ڕۆژانە دەنووسێ، جارێ هەتا لای ئێوارە دەبێ سەبرکەم، پاشان فرۆشی ڕۆژانە دە دەفتەری کولل و داراییدا بنووسم، فرۆشی ئەمڕۆمان زۆرە، تاقە فرۆشی، تا فرۆشی بۆ ئەم شارە چووکە زۆر و بەرچاوە، چەند جلە بووکی نێو شاریش سەرباریەتی.

پێش دووکان داخستن، کارەکانم تەواو دەکەم، مامم زۆر حەولیەتی بچمە ماڵی ئەوان، ئەو ڕۆژانە زۆری ئاگا لێمە، چەپکێک پووڵ بەزۆر دەخاتە گیرفانم، دەڵێم:

- مامە گیان، لە ماڵێش پووڵمان هەیە، چی لێ بکەم؟ بێ جوابدانەوە، سواری ماشین دەبین، بەبزەوە تەشەرم لێ دەدا:

(ڕۆڵە گیان خەرجی کە، خۆ من لە تۆ بەدەر کەسم نییە، کوڕەکانی خۆم چووکەن، ئەمن لەبەر دەسبڕی و گوێبڕی مۆڵەتم نییە، «(فەوزیە)» و ئامۆژنت هەرچی بیانەوێ دەیکەن، ئەتۆ و براژنم پێخۆرێ بە دۆیەوە دەکەن، هەرزنو لە دەستی هەڵناوەرێ، کاکم بەڕەحمەت بێ ڕۆژێ ئەوەندەی دەدا بەفەقیر و هەژاران، هەر بەسەریشمان دادەڕژا.

ئەمن دایە خەجاڵەتی تۆ و دایکتم، ئەتۆ ئەوە دیپلۆمت وەرگرت نەمتوانی جارێکی سەر لە مەدرەسە هەڵێنم، دەبوو لانی کەم مانگێ سێ چوار جاران بێمە خزمەت براژنم، بابم بەڕاستی نەماوم، دەستم پێ لەو پووڵ و داهاتەی هەڵناگیرێ، کوڕم دەستێک بەتەنێ تەقەی نایە، کاکم پیاوێک نەبوو، شارێک بوو، هەر بنیادەم یەک بەهەزارە، ئەو وابوو،

چۆرت بوو، ماشێن حەسا ببوو، بۆنی گرانی و هەرزانی دەکرد، هەرچی هەمانە لەویڕایە، فەخری من ئەوەیە شاگردی ئەوم، کەس مشووری ئەو پیاوەی نابێتەوە، ئائێستێ مابا کۆڵەکەی ماڵەکەمان دەبوو بەزێڕ.

ئەتۆ یادگاری ئەوی، ئەمن خەجاڵەتی ئێوەم، بابم ئەو خۆ خنکاندنەم بۆ ئێوەشە، خوێندەواری، دەفتەرەکان دە بەردەستی خۆتدان، دەفتەری دارایی هەمـوو داخڵ و خـەرج و بوون و نەبوونێکی تێدا دەنووسرێ، ئەتۆ دەزانی من چم کردووە.

ئازاد گیان، ئاگات لە منداڵەکانم بێ، بەڕاستی هەمـوو لایەکم بۆ ناگیرێ، فەوزیە دەستی لە خوێندن هەڵگرت نەمزانی، کورە لە فەرمانداری ڕابگرە، هەتا سۆفی حەسەنی خۆمان، چاوەڕێی هاموشۆی منن، یەکتەنی بۆ خودای چاکە، چ بکەم بەمردنی کاکم ئەمن سەغیر کەوتمەوە.

ئەی دەبەر گۆڕەکەی مرم، حەیف نییە لە دارای دە دنیایەدا، پیاو ئاوا گەورە نەبێ، ئاوا بەشعوور نەبێ، ئاوا بەمشوور نەبێ، بەرەکەت بوو، نان و ئاو بوو، کورە دەستی لەسەر بەردی دانابا دەیکردە زێڕی سوور، کاسبی پێ جەفەنگ بوو، هەزار کەس وەبن قەرزان کەوتبا، هەڵیدەستاندەوە. ئەتۆش کوڕی ئەو پیاوەی، وەک بابی خۆت بە، مەجبوورت ناکەم بەڵام بەمن دەکەی لە خوێندن گەڕێ، وەرە دەگەڵ مامی خۆت دەست دەیە، کورە ڕاوە پووڵە، ئاخر خوێندنت بۆ چییە، دادەمەزرێی؟! چەندەت پووڵ دەدەنێ؟ هەرچی دەتدەنێ، دە ئەوەندەت دەدەمێ، کورە وەرە لایەکم بۆ بگرە!

بابم نان دەبازاڕی دایە، جاری وایە قوماش هەوایەک گران دەبێ، یەکەو شەو دەبیە حاجیە لار، ئەوە عومرێکە دەبازاڕی دام، قەتم نەدی شتێک هەرزان بێ، ئێمە بۆ خۆمان شیرکەتین، دەچییە قووندەرکان دەڵێی چی؟ وەرە کاری خۆت بکە، وەرە شیرکەتی خۆت هەڵسووڕێنە، دەزمایە قازانج دێنێ، قوماش زەرەر ناکا، ئەتۆ کورە تاجری، وەرە کاری بابت ڕەچاوکە، ژنێکی جوانی هاوشانی خۆمان بێنە، ئەو دایکە پیرە زەلیلەت هەتا کەنگێ بە تەنێ بێ.

ئەرێ ئازاد! پێم بڵێ عەمبارەکانی خۆمانت دیوە؟)

– مامە گیان زۆر جارم دیون.

لە فلاکسی نێو ماشێنەکە چۆڕێکی ئاو خواردەوە و دەستی پێ کردەوە:

– (بابەکەم مانگێ سێ هەزار تمەنی دەدەم بە(سۆفی حەسەن)ی، ڕۆژێ چوارتام کووتاڵ بۆ بێنێ، کورە ئەو بمرێ کەسی ئەمینم وەگیر ناکەوی، بۆ چەند چاوم هەیە؟ ڕوحم بەرمە ئاسمانێ لێم دەدزن.

خەڵکی شاری چاویان چڕ داگرتووە، بزانن ئێمە چەندەمان هەیە، دەڵێی میراتی بابی ئەوانمان زەوت کردووە، کەس نییە بڵێ، نەسل و بنەچەکەیان دەو کارەدا بڕاوەتەوە، حەقی خۆیانە هەیانبێ.

ئێمە دە بازاڕیدا گەورە بووین، حەیفە ئەوەی فێری بووم نەیدەم بەتۆ، ئەمن بمرم کێ ئەو ماڵ و حاڵەی بەڕێوە بەرێ، (کاوە و کەماڵ)! کورە چاوت لەوانە نەبێ، ئەمن چاوم لە تۆیە و کەسی دی.

وەرە مامی خۆت دەرسی بەرێچوونت پێ بڵێ، وەرە تەجرەبەکانم بەدوو مانگان فێری تۆ کەم، کەیفت دێنێ هەتا هەتایەش پێکەوە دەبین، کورە ئازاد ئاشقی قەد و گیپاڵی تۆ نیم، نیازم پێتە و هەزار کارم پێتە.

بابەکەم! فکرەکانت بکەوە، ئەگەر هەر هات و خوێندت، دەرسی توجارەت بخوێنە، ئەوە ڕێگای مەیە و بڕایەوە.)

مامم دەورێکی شاری داوە، لە زارکی کووچەی خۆمان دایبەزاندووم:

(دۆعای دایکت لەبیر نەچێ)

(ئەشرەف) خانم، گەردنی وەک کێلی لە دەرگا وەدەر خستووە، بڵووزێکی تەنگی چەسپاوی، بێ قۆڵی دەبەردایە، نێو قەدی باریکتر دەنوێنێ، دەمەوێ سەری خۆم داخەم و بڕۆم، ناتوانم، وەک زنجیر کرابم، بێ ئیختیار، سەر هەڵدێنمەوە، بزەی دێتێ:

(سەلام ئازاد جان!)

– سلاو.

کووچە چۆلە، چرای دار بەرقەکان هەڵکراون، ئێوارەیەکی درەنگە، گەرمە، دەمکراوە، مۆڵەتم نادا:

(لە کوێ بوو ئازاد جان!)

– لە دووکان بووم.

(سەرکار کێشیکە، مندا تەنێ بووم، گوربەتە، ئاجز بووم، چی بیکەم.)

دوو کەس لەسەر کووچەی وەدەر دەکەون، خەریکم بڕۆم:

(ئازاد، شیرین شەیتان، وەرە بچین مالی ما.)

– ئاوەدان بێ، ئەتۆ وەرە بچینە ماڵی ئێمە، شەرم مەکە ماڵی خۆتە.

(وەڵلا، نەنە خەیاڵ نەخۆش بوو، مندا لەوێ بووم، مـەلی دوختوری هێنا، هاڵی باشە...)

راناوەستم قسەکەی تەواوکا، خۆ دەگەیەنمەوە ماڵێ، (مەلەک) خانم لە هاڵەکە دانیشتووە، دایکم نوێژ دەکا، سلاوم لە بیر دەچێ:

– مەلەک خانم! دایە خەیاڵ چۆنە؟

(باشە ئازاد گیـان، خەوی لێ کەوتووە، سەرێشەکەی جارانی بوو، دایە خانم دەیەویست تەلەیفوونت بۆ بکا، (مـەلی) نەیهـێشت، دەرزیان لێ داوە، دەرمانی خواردووە، تازە چاوی لێک ناون)

– ئەی (مەلی) کوانێ؟

(لە ئاشپەزخانەیە)

دەچمە لای (مەلی):

– ماندوو نەبی خاتوون.

(سلامەت بی ئاغا.)

– ئەوە تاچین پلاوی ساز دەکەی میرزا باجی؟

سەری هەڵێنا، زمانی دوو قامک دەرکێشاوە:

(ئۆملێتی لێدەنێم میرزاغا.)

بە جووت پێدەکەنین، کەوچکەکەی لە دەستی دەستێنم:

– (مەلی)! دایە خەیاڵ چۆنە؟

پڕ دەداتە کەوچکەکەی:

(سووتاندت، ئەوە دەرس نییـە، عـیلمی ئاشپـەزییـە، دایە خەیاڵ باشە،

ئەتۆ کووچە گەردی خۆت بکەی بەستە.)

چەپۆکێکی پێدا دەدەم، تاوەکە خەریک بوو بڕژێ، گرتیەوە، دەزیرێنێ:

(بـەو خـودایە لانەچی بەو کـەوچکە دەسـەر و چاوت، بەردەبم، یاڵڵا بۆ دەرەوە.)

دایکم سلاوی نوێژی داوەتەوە، سلاوی لێ دەکەم، مەلەک خانم لە بنەوە پێدەکەنێ، ڕووی تێ دەکەم:

– مـەلەک خانم ببـوورە، لە تاوی دایە خەیاڵ سلاوی تۆم لە بیـر چوو، دایە گیان چاکی شوکور؟

(چاکم ڕۆڵە گیان، زەحمەتەکانمان هەمووی بۆ مەلەک خانمە.)

مەلەک خانم بەدەماغە، بەو تاریفەی دایکم هێندەی دی:

(دایە خانم، «مەلی» بەجێیی خۆی، بۆ خۆشم خزمەتکاری تۆم)

دایکم زۆر نەجیبانە دەست بەسینگییەوە دەنێ:

(شتی وا مەفەرموو، ئەتۆ خوشکی گەورەمی، خودا کوڕت لێ نەستێنێ، ڕۆڵە ئازاد، ئەوە دەگەڵ مەلی چ کێشەیەکتانە؟)

– دایە گیان چوومە یاریدەی، وە دەرم دەنێ، لەبەر دایکی چ ناڵێم.

(مەلی) لەوێڕا هەڵیدایە:

(بە سـەری تۆ چەپـۆکـێکی پێدا داوم، لەوانە بـوو چاوم دەرێ، بەقـەوەت بووە، پێی ناوەستم، بریا هەر منداڵ باین.)

دایکم و مەلەک خانم بەو قسەیە پێدەکەنن، مەلەک خانم:

(ڕەببی خودا لێکوو نەکا.)

سەبرێکی بێ هەست دەچمە لای دایە خەیاڵ، ئارام خەوتووە پرخـەیەکی نەرمی دێ. بێ هەست وەدەر دەکەوم.

(مـەلی) سفرەی ڕاخسـتووە، مـیوەشی داناوە، من هـەر مـیوە دەخۆم، لە بنەوە لێم مۆڕ دەبێتەوە:

(دەسـتاوی مەت پێ ناکەوێ! بە هی چاو هەڵپزاویش نابێ، بەو خودایە تۆڵەی چەپۆکەکەت لێ دەکەمەوە، بشمکوژی)

ئیشارەی دەکەم بێدەنگ بێ، وەبیرم دێتەوە:

– دایە گیان، ئامۆژنم چی وانەدیت، چی دەفەرموو؟

مەلی قوت دەبێ ، دایکم پارووەکەی قووت دەدا:

هەر وا، قسەی ژنان چ دەبێ، گلەیی دەکرد، دەیگوت: (ئازاد میوەی نەخواردووە، بەسەری داداوینەوە)

(مەلی) بزەی دێتێ، ئەو هەوایەی پێ خۆشە، بۆ وەی ئەو کەیفەی لێ تێکدەم:

– ئامۆژنم حەقیەتی، بێ ئەدەبیم کرد، بەڵام (فەوزیە) خانمی ئامۆزام ئەوەندەی، ئاجیل و شۆکۆلات دابوومێ جێگام نەمابوو.

(مەلی) وەک تفەنگی وەگورچووی کەوێ رێکدێ، دایکم و مەلەک خانم تێدەگەن، چاو لە مەلی دەکەم پشووی نایە، مۆڕ دەبێتەوە، دوو بەدووباین وەک مار پێوەی دەدام.

(دایە خەیاڵ) وە خەبەر هاتووە، هەرای من دەکا:

(ئازادی ئەوە لە کوێ بووی، ئەو هەندەی نەمابوو دایە خۆت بمری)

دەچمە لای دایە خەیاڵ، دەست لەسەر سەری دادەنێم:

– دایە خەیاڵ چۆنی؟

بە زمان لێوی تەڕ دەکا:

(چاکم ڕۆڵە، هەر دەبەر بەژن و باڵای مێوژەڕەشکەی مرم، ڕەبی بەمەخسوود و مراد بی، ڕووسووری دنیا و قیامەتێ بی، نازی نەشێوی ڕەبی نەمرم تارای سووری بەسەر دادەم، ئازاد گیان ئەتوو نازانی چی کرد، ئەتووش لێرە بای هەر ئەوهات پێ دەکران، کچ نییە، شێرە کوڕەی دەکا دەروێشییە، هەر ئەوەندەی بلێیی یەک و دوو دوکتۆری لە بۆ هینام.)

(مەلی) هاتۆتە ژوورێ:

(دایە خەیاڵ، هێندەم خەجاڵەت مەکەوە، جا چم کردووە، چ خێر بوو، ئەوەندەم لە دەست نەیە.)

دایە خەیاڵ دەستی مەلی توند دەدەستی خۆی گرتووە:

– دەبەر ئەو پەنجە نەخشینانەت مرم، کچی دایە خۆتی، حەڵاڵزادەی، دایان وەبینە، کچان وە خوازە.

دایکم و مەلەک خانم دێنە لای، دایە خەیاڵ لەسەر جێگایەکەی دانیشتووە: (لە سایەی سەری ئێوەڕا، حەلەمم لێ بڕاوە، یاڕەبی خوای لێو تێکنەدا.)

(مەلی) سفرەی کۆکردۆتەوە، قاپ و کەوچکی شوتوون، خۆیان ساز کردووە بڕۆنەوە، هەتا دەرکی خۆیان بەڕێیان دەکەم، دەچوونە ژووردا ڕووم تێ دەکا:

(جارێ ئەمنو چەپۆکێک)

دەگەڕانەوەدا، دایکم و دایە خەیاڵ سرتەیان دێ، سەرم وەدەردەکەوێ، بێدەنگ دەبن، بزە بزیانە، وە دیارە خەبەرێکیان بەدەستەوەیە، دایکم:

(دەی ڕۆڵە ئێوارێ لە کوێ بووی.)

کاری ئێوارێ و قسەکانی مامی بۆ دەگێڕمەوە، تەواو گوێم بۆ ڕادەگرێ، بەلەقاندنی سەری قسەکانی مامم پەسەند دەکا:

(وەڵڵا دەنا ڕۆڵە گیان، ئامۆژنیشت بێ پەیام نەبوو، وە دیارە بەخزمایەتی نیزیکتریش قایلن، فەوزیەش کچی چاکە، یەک دوو ساڵێک لە تۆ منداڵترە، هەر چەندی بتەوێ جوان و شیرینە، هەوایەک بەدەعیەیە ئەویش دەرجی دێ، جارێ کچە، منداڵە، ماڵەباب دەوڵەمەندە، نازدارە، خۆمەش کەسی غەیرەمان تێدانییە.

ڕاستیەکەی ئازاد، ئەمنیش پێم خۆشە داوەتی تۆ ببینم، ئارەزوومە نەوەم هەبێ، ماڵەکەمان زۆر بێدەنگ و هەڵڵایە، پێم خۆشە بەئارەزووەکانم بگەم جا بمرم، پیری و نەخۆشی بەرۆکیان گرتووم، «بۆ زستان شەوێ، بۆ پیران هەوێ» ، بەکورتی لە هەموو لایانەوە فەوزیە بۆ تۆ باشە، یانی ئەگەر دڵت دەیگرێ، بێ دڵی خۆت مەکە، خودای شک دەبەم و ئەتۆ، ڕەنگە هەموو کەسیش کچت بداتێ، هەر قامک هەڵێنی و داوا بکەی بەسە.

بۆ دواڕۆژێ، بەبوونی مامت و شەریکە دووکانی، فەوزیە مەسڵەحەتە کوڕم دنیاش پێی دەوێ، ئامۆژنت دەیگوت، مامی دەڵێ:

«لە ئازادی بەدەر کەسم نییە، پاروو لە دەستی بکەوێ، بکەوێتە کۆشێ، کوڕەکانم کاوە و کەماڵ چووکەن، مردنیش هێندەی پێ ناوێ، کێ وەهمی

وەی لە کاکم دەکرد، جگە لەوەی ئازادم زۆر خۆش دەوێ، لە جێی کاکمە، بەجلوبەرگی خۆم بۆی دەنێرمە ماڵێ، فەرقی ئەو ماڵانەش نییە، ئێرە نا ئەوێ») .

– دایە گیان! قسەکانت ئاوێزەی گوێمن، ئەگەر ئیزنم دەدەی نەزەری خۆشمت پێ دەڵێم، جارێ دەمەوێ بخوێنم، بەو پێیە ژن هێنان مانای نییە، هەرچی مامە ئەوپەڕی ئاغایەتی نواندووە، دەیەوێ دەست لە خوێندن هەڵگرم، ژن بێنم، لەویش جیا نەبمەوە، حەقیشی دەدەمێ، بەتەنیایی ئەو کارە قورسەی پێ هەڵناسوورێ، لە باری ماڵیەوە قسەکەی ڕاستە، من ئەگەر مەبەستم لە خوێندن پووڵ پەیداکردن با، دەبوو هەر ئەوە بکەم کە مامم دەیەوێ.

ئامۆژنم دەیەوێ کچەکەی دامەزرێ، فەوزیە مەیلی لە مێردکردنە، ئەتۆ ئارەزووی نەوە دەکەی، بەڵام من ئاشقی خوێندن و فێر بوونم.

شتێکی کە بەداخەوە هیچتان بیرو وێڕا نەگەیشتووە، نەخۆشی خوێنی بنەماڵەی ئێمەیە، ئەگەر ئەتۆ نەوەت نەویستبا، دەکرا، بەڵام بەداخەوە نەوەی ساغ و سلامەتت لە من و فەوزیە وەگیر ناکەوێ، لانی کەم دڵم لەو بابەتە ناحەسێتەوە، ئەگەر ئەوەی لێ دەرکەی، زۆر جوانە، زۆریش کچی چاکە.

دایکم هەڵبەزیەوە:

(ئەوە کێ دەڵێ، یانی چی؟)

– دایە گیان، ئەوە عیلم دەڵێ، دنیای ئەمڕۆ دنیای عیلمە، تاوێ دی بەهەویای دایە خەیاڵ نەبووی، ئێستا زیتەی چاوی دێ و خەریکە ژن بۆ من دێنێ، ئەرێ دایە خەیاڵ بۆ هیچ ناڵێی، ئاخر ئەتۆش دایکی دووهەممی؟

– ئووەڵڵاهی ئازادی گیان، ئەمن دەو حیلم و میلمەی ناگەم، ئەمن ئەو هەی بەدڵم دادێ هەر، ئەو هەم پێ قسەن، بەڵا لە درۆیان دا، ئەتوو چووبووی، مێوژە ڕەشکەی دەگەڵ دایەی بەرێ کەیەوە، حەرزی خانمم کرد، ئەوی ڕاستی بن (مەلیلە)ی خۆمانم پێ لە هەمان باشترە، ئەوهە دڵیشی بۆ توو دەترۆقێ، ئەتووش سەرم لێ مەشێوێنە لەکم وردە دەغەڵیت هەن،

جا ئیدی خودای حالمە، بەقورحانێ خولای، خوای بۆ یەکی داناون، بەڵان بەو شەرتەی دایەت ڕازی بێ.

(دایە خەیاڵ) ڕاست و ڕەوان قسەی دڵی دەڵێ، دایکم بەقسەکانی بزەی دێتێ، دەزانێ پێچ و پەنای تێدا نییە، ڕوو دەدایکم دەکەم:

– دایە گیان! ئەگەر ئەتۆ بەڕاستی پێت خۆشە، لەبەر دڵی تۆ دەست لە خوێندن هەڵدەگرم، هەر کچێک ئەتۆ پێت باشە، هەر چۆنێکی دەفەرمووی، وادەکەم، وەک تۆ هەر منت هەیە، ئەمنیش دنیام لەبەر تۆ پێ خۆشە.

دایکم چاوەکانی پڕ بوون لە ئاو، تەکانێکی دا چەرخەکەی، ئەو لاولای ماچ کردم:

(نا کوڕی من، نامەوێ ئارەزووی تۆ فیدای مەیلی من بێ، خوێندنەکەت تەواوکە، ئەو دەمی قسەی لێ دەکەین، ئەمن هەبم و نەبم بۆ خۆت موختاری، وەک دایە خەیاڵ دەڵێ، وەڵڵاهی ئەمنیش «مەلی»م زۆر خۆش دەوێ، ئەمما هەتا چوار ساڵی دی ئەوە تەکلیف نییە، جارێ دیزە بەدەرخۆنەی پێ دەکەین، بزانین قیسمەت چ دەبێ، هەستە بڕۆ بخەوە دەحیفز و ئەمانی خودایدا بی)

لە سەر جێگاکەم ئەمدیو و ئەو دیومە، قسە و باسی ڕۆژی ڕابردوو، هەموو مێشک و دەماری داگرتووم، بۆ ژن هێنانیش هەست دەکەم بێ مەیل نیم، وەک ئاڵوگۆڕێک، وەک قۆناخێکی دیکە سەرنجم بۆ لای خۆی ڕادەکێشێ، بەڵام ئارەزووی چوونە زانکۆ ئامانجی هەرە گەورەی منە، بیر لە خەونەکانم ناکەمەوە، قەرارە گوێی نەدەمێ، نە حوسێنم، نە حەسەن، ئازادم، لە سبەی بەیانیڕا، ڕەوتی ژیانم دەگۆڕم، ژیانێکی نوێ دەس پێ دەکەم.

کوولێرەکە دەکوژێنمەوە، کەلێنێک دەدەمە پەنجەرە، سیغارێک دادەگیرسێنم، بەئیشتیا کەم کەمە مژی لێ دەدەم، نیوە نەبووە فرێی دەدەمە کووچە، دەنگی گرامەکەی (ئەشرەف) خانم دێ، چرای کوژاوەتەوە، ناهید گۆرانی (غروب توی کوهستان) دەڵێ، ئەشرەف خانم، نەرم نەرم بۆی دەگێڕێتەوە دەنگی نەرم و دڵگیرە، خەمبارە، بەسۆزە و هێند مەزڵوومانەی

دەڵێ، وەهمی گریانی لێ دەکەم، دیارە زۆر دڵ بەغەمە، تەنیایی دەردێکی گرانە، هەر ئەو ئەشرەف خانمەی دوێ شەوێ سەمای دەکرد...

نازانم دەنگی گرەمافۆنەکە وردە وردە لە کزیە دەدا یا خەو بەسەر چاواندا زاڵ دەبێ ، چاوەکانم لێک دەندرێن:

لە ئیدارە، لە پشت مێزەکەم دانیشتووم، سەعاتێکی لە شەو لاداوە، دەگەڵ (زەری) بەتەلەیفوون قسە دەکەین:

– حوسێن!

– گیانە.

– شتێکت پێ بڵێم، ڕەنگە زۆرت پێ خۆش بێ.

بەپەلە دەڵێم:

– قسەی تۆ دایمە خۆشن، زووکە بڵێ بزانم؟

– دایکم و باوکم و شەهرام و بەهمەن، ئەگەر کوتت چی؟

– خەویان لێ کەوتووە، ها.

لە قاقای پێکەنین دەدا:

– نا چوونە خۆیە.

– دەی خوا بیانپارێزێ.

دیسان پێدەکەنێ:

– ئەی شەیتان! دەمەویست بزانی تەنیام، بەئانقەست نەچووم، ماشێنەکە هەڵگرە، وەرە برۆین.

هەناسەی ساردی بێ دەسەڵاتی هەڵدەکێشم، ئەوەش کارە من دەیکەم، چی جواب بدەمەوە؟! بەمینگە مینگ:

– بەداخەوە، زۆر زۆر بەداخەوە، زەری گیان وەختم نییە.

بەدڵشکاوی دەڵێ:

– من لە بەرتۆ دەگەڵیان نەچووم، ئیدارەی چی؟ بەشەو ئیدارە!

دەتەلەیفووندا ناکرێ حاڵی کەم:

– پاشان زەنگت بۆ لێدەدەم، هەر ئەمشۆ .

بەنابەدڵی خواحافیزی دەکا.

نیگەهبانێک دێتە ژوور، توند پانییەی لێک دەدا:

– قوربان، زیندانییان هێناوە.

بەسەر حاڵی دەکەم، باشە، دیسان تەقەی پانییە، وەدەردەکەوێ لە خۆم قەڵسم، ئەوەندەم وەخت نییە دەزگیرانەکەم ببینم، کەی ئەوە ڕەوایە، دڵم شکاند، دەستم شکێ، ئێستا دەگری، ئەو چاوە جوانانەی سوور بوون، ئاخ زەری، نا، مەگری، نازانی چ باسە، من خۆم نیم...

بەرەو سلوول دەڕۆم، بەغەزەبەوە، بەرق و قینەوە، پیاوەتی دە لەشمدا نییە، دەرگای سلوول دەکەنەوە، شەپێک لە دەرگا دەدەم، یەکی زەلام، هێندی گایەک لەوێیە، دوو نیگەهبان لەولاولاین، نیگای قورسە، چاو نەترس و قایم، کار دەگەڵ ئەو گایە چەتوونە:

– ها! ناوت چییە؟

جواب ناداتەوە، دەگوڕێنم:

– دەگەڵ تۆمە، لاڵی یا کەڕ؟

جواب نییە، دوو زللەی توندی لێ دەدەم، وەختە دەستم بشکێ، پشت دەستم با دەکا، وەک گرێدار ڕاوەستاوە، وەک لە دیواری بدەم، چاو ناترووکێنێ، متەقی لەبەر نایە، دەستی نەبەسترابا دەیخواردم، کەس لەبەر من خۆ ناگرێ، ئەوە بەبای خەیاڵیدا نایە، ڕوو لە نیگەهبان:

– لە چی ڕاوەستاون، تێی هەڵدەن.

بە هەردووکیان وەری دەگەڕێنێ، پێلاقەیەک لە یەکیان دەدا، وەک کتێب وێکی دێنێ، بەسەر و بەلاق دەوەشێنێ، عیلاجی ناکەن. دەچمە یاریدەیان، بەتەنیشتی لەپی دەست، توند لە ئێسکی کەپۆی دەدەم، وەک تەختە دار بشکێ بەردەبێتەوە، خوێن بەلووتیدا دێتە خوار، هاوار ناکا، تەنیا بزەیەکی ژەهراوی، لە دین دەهری دەبم، بەدەستییەوە ماومەوە، بەقەڵسی فەرمان دەدەم:

– باتوون فەلاقە، زوو!

یەکیان هەڕا دەکا، بەدەماغە، ئەوی تریان کوڵی گریانی هەستاوە، لاقی

دەفەللاقە دەکەن، دەگەڵ ئەوی گرینۆک هەریەکەی لایەکی دەگرین:

– سەت کابلی تەواو.

ناگاتە پەنجا، خوێن فیچقە دەکا، تەرکی سلوول شۆلاوگەی بەستووە:

– بەسیەتی، لابیەن.

هەر نیگەهبانەی قۆڵێکی دەگرێ، لەسەر ئەژنۆ ڕایدەکێشن، خوێن بەدڵی پێیدا، تک تک دێتە خوار، شەپێک لە نێو گەڵی دەدەم، لەقەیەک بەتوندی داوێ، وە ئەژنۆم دەکەوێ، ئێشەکەی جەهەنەم، شەڵوارە تووسیە تازەکەم پەڵەیەکی خوێن تێ دەکەوێ، بۆ لای زەڕی بەم شەڵوارەوە!؟

دەگوڕێنم:

– بیگێڕنەوە!

لە تەرکی خوێناوی سلوول فڕێی دەدەن، دەگوڕێنم:

– تەشتێک ئاو و خوێ، دەی زوو!

یەکیان دەگری، ئەوی تر غار دەدا، هەر دووک لاقی دەخوێواوک دەنێ، گوڕەیەک، ناڵەیەکی بەرق و تین، بێهۆش دەکەوێ.

دە دڵدا بەخیلی پێ دەبەم، پیاوی وا بەجەرگم نەدیوە، ئاماژە دەکەم:

– لابیەن، تا وەهۆش نەیەتەوە لاقی دەرمان مەکەن، تینووی بوو، ئاو و خوێی ساردی دەنێ.

خۆم دەماشێنەکەم داوێم، شەو درەنگە، زەڕی چاوەڕێمە، پاڵ بەگازەوە دەنێم، بەئاخر سورعەت دەڕۆم، شەقام چۆلە، شەقامی زەنگەنەیە، پەلەی جل گۆڕینمە، پیرە پیاوێک لە پانایی شەقام دەپەڕێتەوە، لاترە دەبەستێ، مەستە یا برسییە پاکەتێکی بەدەستەوە، وەک بای سەرسەر دەڕۆم، تورمز ناگیرێ، دەمەوێ ڕەدبم، وە بەردێ، هەڵدەدێرێتە پیادە ڕەو، بەدڵمدا دێ:

(پیرە پیاو، شەهید بووی، نەمردبایەی، سبەی و دووی، دەبوویە زیندانی سیاسی، هەر بۆ خۆم دەمکوشتی)

لەبەر دەرگای خۆم، چاو لە پێشی فولێکس دەکەم، کەمێک قوپاوە، سوپەرەکەی خوار بووە:

(حەیف بۆ و سوپەرە، دەبێ بیگۆڕم!)

دەچمە ژوورێ، حەمام دەکەم، قەدیفە بەشانەوە، پەیکێک ویسکی دەگەڵ سەهۆڵاو، قاشێک کالباس و خەیارشۆر، خۆم ویشک دەکەمەوە، کاپشێن شەڵوارێک دەبەردەکەم، حەوتیرەکەم دەگیرفانم دەنێم، ئۆدکلۆن و کەوشەکانم، لەبەر ئاوێنە ڕادەوەستم، دەستێک (شاکلیل) دەگیرفانم دەنێم، حەساومەوە، پەلەی دیتنی (زەڕی)م زۆرە، خەریکم بڕۆم، تەلەیفوون زەنگ لێدەدا:

– ئەلۆ .

دەنگێکی ناسکی ژنانەیە، وە زەڕی ناچێ:

– ئیرەج خان!

– ئاە، مەهین نازنازی، پێم خۆش بوو گوێم لە دەنگت بوو.

– ئیرەج خان، نایەی سەرێکم لێدەی؟

– نا مەهین، گرفتارم، شەوێکی دی.

– ئیرەج خان، ئەو گەردنبەندەی قەولت دابوو نەگەیی.

– نازنازی ئەو ڕۆژانە دەگا، کابرای زێڕینگەر نەهاتۆتەوە.

– ئەی کەڵەک! درۆزن، قەولی مەردان...

– حەتمەن.

تەلەیفوونەکە دادەنێ، پێکەنین گرتوومی:

– بەئیرەجم دەناسێ، ئەو ئیرەجە هەزار قەولی وای داوە، سەبەرەڵلا، هەر جندەیەک تووشی بێم، تۆقێک، دەری ناهێنێ.

دەردەپەڕمە دەرێ، بەلای پیرەدا ناگەڕێمەوە، بەرەو مالی (زەڕی) شەقامی خەییام، دەگەز واوەی مالێ ئەوان، لە قەراخ شەقام ڕایدەگرم، شاکلیل دەردێنم:

– دەبێ خافڵگیری کەم.

خەریکی دەروازەم، ئەگەر پشتی پێدا نەکرابێ، کارێکی نییە، دوو کەس بەلەقە لەق بەرەو ڕووم دێن، خۆ شلوێ ناکەم، زۆر ئاسایی خەریک دەبم، دوور دەکەونەوە، قفڵ کرتەیەکی وردی لێ دێ، ئەها، جارێکی دیش، جیڕەیەکی ویشک، دەکرێتەوە، بێ هەست دەچمە ژوور.

دەرکی سەرسەرا دانەخراوە، چرایەکی کەم نوور دایسێ، بەکەوشەوە لەسەر پەنجە دەڕۆم، سریوەی مێش نایە، وەتاغی خەوی زەڕی لە تەبەقەی دووە، دەرکەی پێوە دراوە، گوێ رادەگرم، دەنگ نایە، خۆزگە خەوتبێ، چرای وەتاغەکە دایسێ، پشوو دەسینگمدا حەپس دەکەم، بەهەر دوو دەستم دەزگیرەی دەرگا دەگرم، بێ ئەوەی بلەرزێ، لە نەکاو دەیکەمەوە، زەڕی لەسەر تەختەکەی دەمەو ڕوو خەوتووە.

دەجلی خەودا، سەد هێندە جوانە، وەک هێلکەی پاککراو، چی بەخۆی دانەداوە... دەچمە پەنا سەری، دەمەوێ دەست بەسەری داهێنم، دەستم لە خۆوە وەتەختەکە دەکەوێ، دەردەپەڕێ، دەزیقێنێ، توند دەیگرم:

– زەڕی! ترسەنۆک، منم حوسێن!

وەک مێوژۆکە دەلەرزێ، دەباوەشمدا، ناسرەوێ، سپی هەڵگەڕاوە، لێوی ویشک بوون، کراسێکی تەنکی قوڵەی نەباتی، بسکی درێژی قاوەیی، وەک تابلۆیەکی مینیاتۆر دەچێ...

لە پارچەکەی پەنای، چۆڕێکی ئاو دەدەمێ، سەر دەخاتە سەر شانم:

– ئاخ حوسێن! ترسام، وەمزانی جندۆکەی، بەکوێدا هاتووی، خانە خراپ دەروازەم بەکلیل داخستبوو، یانی چی! چۆن شتی وا دەبێ ، نەردیوانت پێ بوو، حوسێن بۆ خۆتی؟

– زەڕی منداڵی!؟

– قەرار نەبوو زەنگ لێدەی؟

– پێم وابوو قەڵسی، دەمەویست منەتی تۆ هەڵنەگرم، کەیفت دێنێ قەت دەرکەم لێ مەکەوە.

هەروا بەسەرلێشێواوی تێم دەڕوانێ:

– چۆن هاتی؟!

– بەشاکلیل دەروازم کردەوە.

– شاکلیل چییە؟

– ئەوەیە، ئەوە لە برسان دەمرم، چ هەیە بیخۆم؟

ڕاستەوە دەبێ ، هێندێک هاتۆتەوە سەرەخۆ، کاپشێنەکەم، داوێمە سەر تاقە کاناپەی ژوورەکە، وەتاغ جگە لە تەختەکەی تەنیا ئەو کاناپە و عەسەلیەکی لێیە، تا بتەوێ خاوێن و لۆکسە، بۆنی عەترێکی ژنانە

دەملاوێنێتەوە، دەست دەبا جلەکانی دەبەر کاتەوە توند دەیگرم:

– هەروا جوانتری.

– قەرار بوو بچینە دەرێ.

– تازە درەنگە، هەرچی هەیە دەیخۆین.

– چ دەڵێی ساز دەکەم.

– حازری هەرچی هەیە، زووکە دڵم دەخێڵەوە دێ.

لە ئاشپەزخانەڕا هەرام لێ دەکا:

– کفتەی ساردمان هەیە، گەرمی کەمەوە؟

– نا، هەروا بەساردی خۆشترە.

لەسەر بڵوتێکی چینی، کفتەیەکی زەلام دێنێ، دەورەی بەسەوزی و خەیارشۆر ڕازاندۆتەوە، دایدەنێ:

– ئێستە بابم و کاکم بگەڕێنەوە دەڵێی چی؟

ئەوان لە دەست من چ دەکەن، هەردووکیان بەدەستێکم.

نانەکەمان دەخۆین، پارووەکانی چووکەن، ڕێی قسەی ناگرن:

– حوسێن مزگێنی!

پارووەکەم قووت دەدەم:

– چ خەبەر؟

– بابم ڕازییە.

– دیارە ڕازی دەبێ ، ئاقڵە، وەک ئەو کۆنە توودەییانە بیر ناکاتەوە.

– حوسێن ئیدارە بەشەویش هەیە؟

– زەڕی گیان، ئەو جۆرە ئیدارانە وەخت و بێوەختیان نییە.

– حوسێن، ئەمنت خۆش دەوێ؟

– خۆشم ناوێی، دەتپەرستم.

– مەرگی من شوغلەکەت بگۆڕە، ئەوە چییە، کارێکی دیکە بکە.

– زەڕی منداڵ مەبە، پردەکانی پشت سەرم تێکداون، گەڕانەوە ناکرێ، دەو کارەدا ڕۆیشتن مانای مردنە.

بەدڵشکاوی پێشدەستییەکان، بەرەو ئاشپەزخانە دەبا، سەر و پرچی درێژی لە خوار کەمەریەتی، وەک ماشەری ئاورێشمی لە هەموو ڕەنگان

دەنوێنێ، قاوەیی توند بەسەر هەمووواندا زاڵە و لەبەر خاوێنی ترووسکەی دێ، لە ڕوانینی تێر نابم، نەختاڵێکی ئیراد تێدا نییە، بەتەواوی خۆم بەبەختەوەر دەزانم، ئاه بەلەکی چەندە خۆشتاش و مەرمەڕییە، بەژن و باڵای وەک سەروی نازە، هەموو گیانم لە تاوانی مێروولان دەکا، ئاواتم ئانێک باوەشی گەرمیەتی، بۆنی غولووری و پیاوەتی وەک هەڵم لە سەرم هەڵدەستێ، قەرارە ئەمشۆ لە لای بمێنمەوە، چاوەڕێم لە ئاشپەزخانە بێتە دەر، هەر ئانێکم بەساعەتێک لێ درێژ دەبێتەوە، لە نەکاو لە بەرچاوم، تاوانباری جوانەگا، وەردەگەڕێتە زەڕی، دەستم بەستراوە، لاق و لەتەری وەبەر کابل دەدا، مچوڕکم پێدا دێ، بەری پێی تک تک خوێنی پێدا دێ، دە ئاوخوێیی هەڵدەکێشێ، هاوار دەکەم، دەنگم دەرنایە، چەقوچۆمە، وەخەبەردێم، نیوە شەوە و چاو چاوی نابینێ.

وەک بسکی بەرەزا دەلەرزم، دە هۆدەکەمدا دێم و دەچم، خەونەکەم لەبەر چاوە، زەق و زیندوو، زەڕی لەو کچانە جوانترە، لە کەلێنی پەنجەرە دەڕوانمە ماڵی (ئەشرەف)خانم، دەنگی گرام نایە، چرا کوژاوەتەوە، وڵات بێدەنگە، هەوڵ دەدەم بخەومەوە، لەسەر جێگاکەم شاتلۆرەمە، دەسووڕێم و نازانم کەی خەوم لێ دەکەوێتەوە.

خەیابانی زەنگەنەیە، پزیشکی قانونی لەسەر کەلاکی پیرە، دەڕوانێ، پۆلیس دەگیرفانیدا، نوسخەیەکی تازە پێچراو، چل تمەن پووڵ و پێناسەیەکی وەگیر کەوتووە (حەسەن بەقاڵی)، هێندێک دەرمان لە دەور و پشتی مەیتەکە، بڵاوبوونەوە، پیرێژنێکی نەخۆشی زەردەڵە، لە پشت سەری دەگری، دەنکە دەنکە حەبەکان کۆ دەکاتەوە:

(خوایە ئەو بەڵایە چ بوو بەسەرم هات، تازە کێ دەرمانم بۆ دەکڕێ، حەسەن تەنیا پشت و پەنام بوو)

دیسان وەخەبەر دێم، تاو ڕمبێک بڵێند بووە.

***

4

قاوەڵتوونە، کاتێک (مەلی) بەڕێم دەکا، هەوڵ دەدەم قورس و قایم بیدوێنم:

– کەمێک پتر بەدەرسەکانت ڕابگە، ساڵ درەنگە، تەواوی کە، بەو جۆرە لە زانکۆ دەرناچی.

لە دەرچوونی خۆت خاترجەمی؟

– گرێوی لەسەر دەکەم، بۆ خۆم دەزانم چۆنم کۆنکۆڕ داوە.

– لەسەر چی، ئەرێ چۆڵەمەشکێنم دەگەڵ ناکەی؟

– لەسەر دڵخواز، کوا چۆڵەمەی مریشک؟

– نەهارێ وەرەوە، مریشک و چۆڵەمە لەسەر من.

– ئەگەر تەنیا ماڵی خۆتبا، دەهاتمەوە.

قەت ماڵی خۆم نابێ.

– بۆ وا دڵساردی، ئیشاڵڵا ماڵی خۆشت دەبێ .

– لە حاست تۆ نامبێ، دەنا دڵسارد نیم.

– بۆ لە حاست من؟

– دەگەڵ تۆ دەمبێ.

بەجووتە پێدەکەنین، خواحافیزی لێ دەکەم، دەڕۆم، نیزیک ماڵی خۆمان، پەنچەرگیرییە:

– وەستا گیان دەکرێ چاو لەو ماشێنەی من کەی.

– کاکە ئازاد، چاوی چی لێ بکەم، پەنچەرە؟

– نازانم، دوو لاستیکی نیشتۆتە سەر ئەرزی.

دەگەڵم دەکەوێ، دەرکی کاراژ دەکەمەوە، ماشێن چوار قامکی تۆز لەسەر کەوتووە، چاوێکی لێ دەکا و سەر ڕادەوەشێنێ:

– تازەیە، پەیکانی پەنجاو چوار، دەتەوێ چی لێ بکەی؟

– دەمەوێ هەڵیکەم.

هێندێکی دیش سەر بادەدا:

– ئەی مـاڵتـە، ئەوەی دەیداتێ نایەوێ، ئەوەی نایداتێ بۆی دەمـرێ، هەتا پۆمپە بایەکەم دێنم، چاو لە ئاو و ڕۆنەکەی کە، نابێ پەنچەر بێ، باتریەکەی بێشک خاڵیـیـە، تەلەیفوونێک بکە بۆ سرویس، کـوڕە بابم ماشین دەڵێی گوڵە، ئەوە بۆ وات لێ کردووە.

– سرویسی بۆ چییە، هەر لێرە ناکرێ؟

– کـاری من دەکرێ، شـارژی باتری و خـاوێنکردنەوەی، کـاری تۆ نییـە، تازە دەبێ باتریشی بۆ بێنن، هەڵکردن و ئاو و ڕۆن گـۆڕین و ئەوانە، ئەو دەمی سوار بوون، جار جاریش کەشەیەک بەو مامە پیرەی خۆت.

– ماشێنی خۆتە.

– ڕەبی هەزاری وات بێ، شۆخیت عەرز دەکەم.

ماشێنم بەرێ کردە سرویس، بۆ سبەی بەیانی ئامادەی دەکەن. لەوێڕا، دەچمە سەلمانی دەستێک بەسەر و گـوێلاکم دادێنێ، دەڕۆمـەوە مـاڵێ، حەمام و جل گۆڕین، بەخۆم ڕادەگەم، دایە خەیاڵ ئاساری نەخۆشی تێدا نییە، گورگی دەخنکێنێ، دایکم بەکەیفە:

– ئازاد، خەریکی ماشێنەکەت بووی؟

– دایە گیان، داومە خاوێنی کەنەوە.

کەیفخۆشی لە ڕوخساری دەبارێ:

– چاکت کـردووە، ئیـدی خـەم و خـەفـەت بەسـە، خـەریکی خـۆت بە، تەمەنی جحێڵی پاتشایەتییە، ئەگەر قەدری بزانی، تەنیا ئاگات لە خۆت بێ، ڕوحم لە ماشێن تۆقیوە، ئیشـاڵڵا چ نابێ، لە هەموو هەوران ناباری، مـێردەکەمی بردەوە، لاقـەکانی لە کـار خست، ئەتۆی داومێ، هەزار جـار شوکر.

ڕەبی خودا بتپـارێزێ، بەردی سارد و گەرمت وەبەر پێ نییە، ڕەبی بمرم بەکزیت نەبینم.

تاوێ دی (ڕەزا) هاتبوو، داوەتیەتی، کارتی بۆ هێنابووین، ئنیشـاڵڵا نەخشەت لێ بێ، زۆر پاڕاوە من قەولم پێ نەدا، بەڵام کوتوومە:

– ئازاد، دێ، برازاوایە، دەبێ پشتێنی بووکێ ببەستێ.

ڕۆڵە گیـان! زێر وەشانێ بکە، هەڵپەڕە، سەرچۆپی بگرە، جلوبەرگت تازە بێ، دیاری و سـەوقـاتت لە بیـر نەچێ، هێندەش دەسـتت بەپوولـیـەوە نەلەرزێ، دەبێ کـەس ڕەسـەرت نەخا، ئیدی منداڵیت بەسـەرچووە، ئەوەی بزانە هەرچەندی تاریفی تۆ دەکرێ گەز گەز باڵا دەکەم.

دایە خەیاڵ ورد ورد سەوزی و هاروێ دەجنێ:

– مـەلی، تاوێ دی دەیگوت: (دایم ئیـزنم وێ دا، دێمـەوە تێکوشـینو دەگەڵ جێبەجێ دەکەم، بەسەری توو لە بیانوێکی دەگەڕێ تاوێکی لە لای توو بێ، چ بڕ تێبگەم مەلیلەی خۆن خەیاڵی لێ خرا کردووی، دامە خەبەری تووی هەن، خـۆ نە مـن نە دایە خـانمێ نەندەزانی چت بەسـەر مـاشـێنی هیناوە، یەکەو سەحات خۆی گەیاندێ، پرسی:

(ئەوهە ئازادی چ لە ماشینێ دەکا؟)

جا، گوتم:

– خۆ بەسەری توو ئاگان لێ نییە، ئەتوو دەڵێی بابای حەیاری، پێم بڵێ بەکوێتدا زانی؟

دەیگوت:

(لە پەنجەرەی خۆن ڕا ئاگادار بوومە.)

جا کـوڕانم، بێـتوو دایە پیـرەی خـۆت چ بڕ تێبگا، ئەو هەویرە ئاوێ زۆر دەبا، مەلیلە، ئیشتیای لەتووە، خوای وەخێری گێڕی، بەمن دەکەی، بێتوو کچە مامی خۆت بەدڵ نەبی، سێ و دووانی لێ مەکە، ئەوهە ژنی ماڵانە، سووک و چرووک نیـیـە، قوون لێکەوتوو نیـیـە، دەجا دایی و بابیـشی چ قـسـەیان لەسـەر نین، ئەوهەی لە قـیس خـۆت مـەدە، زۆریش پیـاوانی هەڵکەوتووە، نەنبیستووە گوێلک و موێلکی بەدوو وەبن، لەبۆ جوانییەش هەندێک ڕەشەسمەرە، بەلان لە کەس نامێنێتەوە.

دایە خەیاڵ، دەو قسانەدایە، تەلەیفوون زەنگ لێدەدا، هەڵدەستم:

– یاڵڵا میرزا باجی، ئەوە لە کوێی، دایە خەیاڵ غەیبەتی بۆ داناوی.

– ئازاد، بەسـەری تۆ مـیـوانمان هەیە، کـاکم کـۆڵێکی مـیـوان بەڕێوەیە، ئەرێ ئازاد خەریکی ماشێنەکەت بووی خۆ نایفرۆشی؟

– نەخێر، کرپاری؟

– نەوەڵڵا دەمەوێ بزانم چی لێ دەکەی؟

– سواری دەبم.

– چاکە چاکە، وەم زانی لە کۆڵی دەکەی، دەمانبەی بۆ گەڕانێ؟

– خەرجی هەیە.

– لە خەرجەکەی ناترسم.

دایە خەیاڵ، هاتە سەر خەت:

(پێی بلێ، بەشی لە بۆ هەڵگرم؟)

– گوێم لێیە، ئەگەر نانی تێ نەکا، زەرەر نییە.

– گوتت لە خەرجەکەی ناترسی، ئەی لە چی؟

– دایکم قەدەرێکە پێی وایە دەمخۆی.

– ئەمن بۆ دەتخۆم، سەگ بتخوا.

پێدەکەنێ:

– ئەگەر دایە خانم یا دایە خەیاڵ بەرین، ڕەنگە ڕازی بێ.

– بۆ خۆت جێبەجێی دەکەی، بۆ داوەتی ڕەزا نایەی؟

– ئەمەیان بانگ نەکردووە.

– پێت خۆشە بانگو کەن؟

– کەیفی خۆتە، ئەگەر دەتەوێ بێ دۆ نەبی وا بکە.

– پێت وایە بێ دۆ بم؟

– دۆی کەللە تەزێن دەڵێم، ئازاد ئەوە میوانەکانمان هاتن، کارتت لە بیر نەچێ.

– بەڵێ بەچاوان.

دایە خەیاڵ بزەی دێتێ:

– دەی کوڕم هێندە دەڵێ چی؟

– هیچ، دەڵێ بەشم هەڵگرێ، نانیشی تێ نەکا.

– ئەی بەچاوان، لە قسەکانی تووشڕا وەدیارە، ئارەزووی داوەتێو هەیە،

وە نییە؟

بە مینگە:

– دایە خەیاڵ، بۆ خۆشت جحێڵ بووی.

– ئەرێ وەڵڵاهی بریا ئەوێ دەمێ دەمردم، دەڵێن: بەقرژاڵیان گوت: (لە بۆ بەدوو سەران دەڕۆی؟)

گوتی:

(لە جحێڵان چ شت حەیب نین)

ئای نەمێنم، ئەوێ دەمێ جحێڵ بووین، هەر ئەوها لە خۆوە شەو داوەتن دەگرت: ڕەژبەڵەکن دەگرت، چ شایەر و مایەریشن نەبوو، یەکێک دەستی دەبنانگوێیان دەنا، جاری واشبوو شوان و موان شمشاڵیان لە باخەڵێ ڕادەکێشان.

ئەوێ دەمێ لە گاوانی نەبا، دەستیان وێ نەدەدام، لە بیرمە بەپێخواسیش هەڵپەڕیوم، کوڕە چن نەبوو نە، نەکەوشی ناڵچەدارن هەبوو، نە ئەو پانییە بڵێندانە، ئەو هەموو بەیت و باوەشن نەبوو، خەڵکەکە دڵی چاک بوو، پاشی بابم بەرەحمەتی خوای چوو، دایم دەستی منی گرت، هاتینە ماڵە ئاغای، پێش گرانییەکە، ڕۆژێ هەزار کەس هاتبا، کەس نەیدەگوت بۆ کوێ.

ئەگەر ئاغا شەهید کرا، بێ حەدەبیشە ئەمن خۆم نەناسیبوو، بەڵام فەرقی پاک و پیسم دەکردن.

ئازاد گیان، پێم وایە، وەوەی دەچی برسیت بی، با ئەو هەندەی لەسەر نەڕۆم، ئەتووش هەستە لە دایە خۆت کەوی، سفرەکەی ڕایەخە، یانێ پێت بلێم، هەر بەسەری توو فێر بی باشە.

ئەی کوێر بم لە بۆ پیاوی دەکەڵە کەڵە، کوڕە خۆ پیاوی ئێستە بەژنێ خۆ ناوێرن، دەڵێی لە شەرگەی مەحمەشەیان لێ قەڵماوە.

دایکم لە بنەوە پێدەکەنی:

ئازاد گیان، خات خەیاڵ بۆ خۆی فێرت دەکا و لۆمەشت دەکا، جا نازانم چۆن دەردەچی.

سفرەکەی ڕاست دەکەم:

– هەر دووگ لای تێدایە، لە ترسی دایە خەیاڵ ڕەنگە وانەبم.

دایە خەیاڵ دێتە سەر سفرەکە:

– ئەتوو کوڕی پیاوانی، قەت لە توو بەشک نیم، حاجی بەڕەحمەت بی، زەمی هەڵنەدەگرت، بەش بەحاڵی خۆم، ببڕ ببڕ قەتم نەدی دەگەڵ دایە خانم شەڕە دندووکەیان بی، یانی دایە خانم لە حاست حاجی ڕوحی نەبوو، ئەتووش کوڕی ئەو پیاوەی، هەندی گڵ لەسەر وین حەمری تووبی، دەبی وە بابی خۆت بچی، دەجا هەستە دەبەرچاوانت مرم کەوچکان بینە باکاری بکرینێن.

دوای نەهار، چوومە وەتاغەکەی خۆم، پەردەی ماڵی سەرکار دادراونەوە، وەدیارە کەسیان لە ماڵ نییە، لەژێر کوولێرەکە ڕادەکشێم، خەو دامدەگرێ.

کاڵە و پێتاوم لە پێدایە، شاخێکی بەرزی سەرسەوزم دەپێش دایە، دەمەوێ وەسەرکەوم، بەشوێن ئامانجێک دادەگەڕێم، وەک ئاوی حەیات بدۆزمەوە، گا بەردی زل زلم دێنە سەر ڕێ، گەزێک وەسەرکەوم، نیو گەز دەخلیسکێمە دواوە، وردەخیز خلۆر دەبنەوە.

شاخ ڕژد و سەختە، زەرد و ماھ ئەستەمە، کێو دەنگ دەداتەوە، کێوەکانی دوور، دەنگدانەوەکەی، دەنگ دەدەنەوە.

پنجە گیای خۆڕست، لە ئەژنۆ دەدەن، تیکانی دڕ لاق و لەتەران دەنگێون، وەک نووکی دەرزی ژەهراوی بەژانن، پێکوڵی سێچوکڵە و سێسووچیان تێدایە و ئێش و خورووی گەز گەسکیان هەیە.

چیا هەڵدێر و نینۆک شکێنە، ڕەوەز بەسام و یاغییە، تەنگە تەنگی نوێژی شێوانە، تارمایی جۆراوجۆر لەبەر چاوم ڕێژە دەڕۆن، دەخولێنەوە و دەسووڕێن.

تارمایی لینگ باریکی درێژ، بەردی دوو هێندی قورسایی خۆیان هەڵدەگرن، بەردی دوو پووتی، گا بەردی چەند پووتی، جاڵە دەکەنە خوارێ، تاوێر بەتەنیشتمدا، بەسەر سەرمدا، ویژە ویژەیانە، قۆچەقانی بەن هەڵدەسووڕێن، شەققەی جێی بەردەکانیان، ویزەی بەردەکانیان گوێم ئازار

دەدا.

ماندووم، هیلاکم، دەبێ وچانێک بدەم، لە کوێ؟ کوا دێڵن؟! کوێ هەیە لێی وەحەسێم؟ پشوویەک بەدڵی خۆم، نەفەسێک هەوای ئازاد، پەنابەردێک، بەرد نەیگرێتەوە.

بای دێ، بای سەرسەر، ڕەشەبا، تۆفان، گەردەلوول، شەماڵ، سەبوون، زریان، بارۆژ، باسەر، سەرما و شەختە.

ئاھ شنەیەکی ئارام، سۆزێکی بلاوێن، شیبایەکی فێنک، لە کوێن؟ پەنایەک، پەسیوێک، سوکناییم بێتێ، ئارام بگرم، دەمێک خۆشی، جەمێک شادی، بەمراد بگەم تەنیا ئانێک، وردە ژوانێک و پاشان بمرم.

بەنێو دەریایەک ترس و خۆفدا، وە سەردەکەوم، جاڵجاڵووکە، جاڵجاڵووکەی ڕەش، مار، کەومار، شەمشەمە کوێرە، کوند، داڵاش و سیسارگە کەچەڵە.

ماری سوججە، کوێرە مار، دووپشک، زەردە قۆڕە، سەرمازەڵە، سەر دەرناکەم، بایە و تاریکی، تارماییە و ئاشکرا، باڵندە و دڕندە، لە ئەرز و هەوا بۆم دەبارێ، عەجەب ئاوی حەیاتێک، ژیانی هەتا هەتایە، بەم چەشنە ژیان؟!

نانا، هەرگیز، با داگەڕێم، ڕێگام بگۆڕم، ژیان دەمکوژێ، ژیانی ئەبەدی بەڵای بەشوێنەوەیە، وەڕەز دەبم، بۆ ئەو چەرمەسەرە درێژ کەمەوە؟

بەدەوری شاخدا دەخولێمەوە، هەر شاخە و شاخ، ڕژد نەبێ لابەلایە، لاقی ڕاستەم لەشم ڕادەگرێ، لاقی چەپەم لە ڕژدایی دایە و لە دووم نایە، ئەرکێکی ئەوتۆی نییە، تەنیا چۆکی بۆ بنەوێنم بەسیەتی، لەنگەیەک و چیتر.

بەرقەدی شاخە، دارە گێوژێک، گەڵای ڕەش و گەش، پڕ گەڵا، تیری تێ ناچێ، تیکانی هەن، تەڕ، تیژ و ئاودارن، ویشک نەبوون، هەڵنەقرچاون، دڕن، زبندوون، سەوز و شینن.

دەچمە سەر کانییەکی ڕوون، چووکە، چۆڕ چۆڕە، وەک چاوی قرژاڵ، لەژێر دارەکە، ئاوی حەیات نییە! ئاوە، ئاوروونکە هەراش، زیت، هار و

وریای تێدایە.

بێ وچان، بێ نێوبڕ، ماندوو نابن و پشووسوار نین.

ئاه، وەچاکە پێ دەو ئاوە کێشم، نەختالێ وە حەسێم، بزانین پاشان چ دەبێ، سەبر، سەبر پەنجە دەئاو دەنێم، فێنکایی بەپێست و ئێسقانم هەست دەکەم وەک ئاو بەئاور داکرێ.

بەخەبەرم، یا خەوتووم، جووتێک کۆتری سپی، لەسەر ئاخر چڵووکی، دارەکەن، سپی سپی وەک کلووی بەفر، لە شەققەی شاباڵان دەدەن: (ئازاد! ئەگەر نستووی دەخەوت بێ، ئەگەر بەخەبەری گوێت لێ بێ، چارەنووسی تۆ دەو سەدەیەدا هەر وایە، لە ژیان حاڵی دەبی، بەڵام داخ و هەزار داخ، وەختێک بەکەڵکت نایە.

سیلەی چاوم داوەتە کۆترەکان، سپی، تەقڵەباز، ڕاست و ڕەوان ڕژدایی ئاسمان دەبڕن، بۆ سەر و بۆ سەر...

لە پڕ دوو تیری ساردەکەوان هەرکیان دەپێکێ، ئەوجار سەر بەرەوژێر، دیسانیش بەتەقڵە، بەڵام تەقڵەی بێ هێزی، تەقڵەی بێ هۆشی، تەقڵەی مەرگ، بەهەرەمە، لەژێر پێم وە ئەرز دەکەون.

خوێنی سوور، ئاڵ و گەش بەسەر تووکی سپی و نەرمی سینگدا، یەکیان لە هەوا مردووە، یەکیان بەحاڵ ماوە، ماوە دەناڵێنێ، دەگری، فرمێسکی دەبینم، ئەنیسکەکانیم گوێ لێ دەبێ، بەحاڵ پشووی دێ، نێوە نێوە گوێم لە دەنگی دەبێ :

– دەو سەدەیەدا حاڵی تۆ هەر ئەوە دەبێ ، دە سەدەی داهاتوودا هەوڵ دە شوێنێک بەرەو دەریا بدۆزییەوە، دەریا، ئازاد! ملی لار دەکاتەوە.

من ئازاد نیم، (حوسێن)م، زەڕی، ئیلاهە، مار و دووپشک لە لاق و لەتەریان هاڵاوە.

هاوار دەکەم، یەک بەخۆم، بەدرێژایی زەمان، بەپانایی زەوی، دەنگم دەرنایە، هێزم نەماوە، ئیلاهە دەزیقێنێ:

(دەدە وای(*) زەڕی ترس لە چاوی دەزێ، دەستم نەبەستراوە، بەڵام

(*) وەی بابە.

ناجوولێمەوە).

لە خەو ڕاستەوە دەبم، تەنیا چارەگێکە خەوتووم، ئەلحوکمولیللا، چارەگێک خەو، ئەو هەموو خەونە، چۆڕێک ئاو دەخۆمەوە، جگەرەیەک هەڵدەکەم، خەون لە بیر دەبەمەوە و لە فکری خۆمی دەرداوێم.

تەلەیفوون زەنگ لێدەدا:

– ئەلۆ، ئازاد!

– بەڵێ، ڕەزا گیان ئەوە بۆ وا بەپەلە ڕۆییبووی؟

– لەبەر حورمەتی دایە خانم بۆ خۆم هاتم، سەرم قاڵە.

– زۆر سپاس ڕەزا گیان، شایی و ژیانی نوێت پیرۆزبی، ئەوە بێ و هەزاری دی.

بەپێکەنینەوە:

– هەر ئەوەشم پێ بگوێزرێتەوە قایلم.

– ڕەزا، کارتی سپیت لە لا ماوە؟

– ئا ، چەندی دەتەوێ بۆت بەرێ کەم.

– بۆم بەرێ مەکە، ماڵی مەلیت لەبیر نەچێ.

– هەتیوە پیسە، هەر کەسی دیبا دەیگوت، لە تاوی (مەلی) ئەوە شێت دەبێ .

– نا بەگیانی ڕەزا تەنیا عادەتم پێ گرتووە.

– دەزانم، خەڵک وا نازانێ.

– ڕەزا، هەرچی پتەوێ دەنگ بکە، دەخزمەت دام.

– ئازاد گیان، لە سایەی تۆوە چم ناوێ، بڵێم نەخشەت لێ بێ؟

– جارێ نا.

– لە بەرچی نا ، پیرە گا.

– جارێ بزانین ئەتۆ چ غەلەتێکی دەکەی.

– ئازاد گیان، دەمەویست عەرزت کەم هێندێک زووتر بێی.

– بەچاوان، براله هەرچی دەتەوێ بفەرموو.

– کاکە بەگیانی تۆ هەموو شتێک زۆرە، کاکم هۆی داوەتەوە، دەی کارت نییە.

– خۆشی تۆ .

چایەکی بۆ خۆم تێ دەکەم، هێندێک خۆ دەخافڵێنم و زووتر لە ڕۆژان دچمە لای مامم، بازاڕی خۆشە، دووکان پڕە، سەبرێکی:

– مامە گیان! ڕەزا داوەتیەتی، دەمەویست شتێکی پێوە بنێرم، دێمەوە.

نیو گەزەکەی بەدەستەوە:

– شەش

دەست لە پێوان هەڵدەگرێ:

– ئای، کوڕە چابوو، وەبیرت هێنامەوە، لە ئێمەشیان گێڕاوەتەوە، تایەکی گەورە برینج وەرگرە، بۆ خۆشت چت دەوێ وێڕای یەک بۆیان بنێرە.

– ئەمنیش تایەک قەند دەنێرم.

– دەی باشە، سۆفی حەسەن لەوانەیە، بەکوڵی حەمبالیان دادە و بەسۆفی بسپێرە.

کارەکانم وەڕێ خستووە، ڕۆژ زووە، بەزارکی گوزەرێدا، دەچمە مەیدانی مەنگوڕان، یادی منداڵی دامدەگرێ، مەیدان وەک خۆی نەماوە، نازانم بۆ پێم خۆشە هەروەک خۆی با:

(قەیسەری نەسووتابوو، دوو سێ پلیکان لە مەیدان قووڵتر بوو، سێ چوارێکی قۆشمە بووین، غارغارێن و خۆشارنەوەکێمان تێدا دەکرد، دووکانەکان وانەبوون، تەختەی پێش دووکانەکان نەماون، ئاه چەند لەبەر چاوم زیندوون، وەک ئێستا بێ، میرزا شەمتۆن سەعاتێکی باغەڵی دەگیرفانی جلیقەکەی دایە، تەقەی ئیستکانی بەتاڵی کاک حەبیب دەگوێمدا دەزرینگێتەوە، عەتری دووکانی سەمەدی وڵاتی داگرتووە، چراتۆری وەلێزادە، حاجی حوسێن، تەدەیون، عیمادی، زارکی بەرتەنگی بازاڕ شانە چرکەی وێ خستووم.

دووکانی ئەسحابی، مام ئەحمەدی ئیلاهی، کاک حامید و چەند کڵاو

دروو بۆنی کەبابی (حەمە شەل)، مەیدانی مەنگوڕان بەردی تێ گیراوە، ڕیزێک خمگەر، ماشەرە بەنی ڕەنگاوڕەنگ، مەیدان وەک خۆی نییە، قوڵە شەقامێکی پێدا هاتووە، ئەو بۆن و بەرامەی جاران لە کوێیە.

پیاوەکان پیر بوون، هێندێکیان مردوون و منالەکان گەورە بوون...

دەچمەوە دووکانی مامم، تازە دەورەی چۆل دەبێ، دەفتەرەکان دەست دەدەمێ، لە بەرەوە ئەگەر سارد و سەودایەکیش هەبێ دەدەفتەری ڕۆژانەی داوێم، تا لای ئێوارێ لە لای مامم خەریکم.

تاو پەڕێنێ هەڵدەستێن، مامم:

– دوای تۆ دایکت تەلەیفوونی کرد.

مامم لەبەر چاوی دەبێتە مودیری دەبیرستان، ڕۆژی خەبەری باوکم، ئەویش ئاوەی دەست پێ کرد. خێرایەکی لێ دەپرسم:

– کاری پێم بوو؟

ئاساری پەرێشانی، دەنگنووسانێکی ئەهوەن، لەرزینی واژەکان دە زارمدا بەرچاوە، مامم هەست دەکا:

– ئەی بۆ وا تێکچووی، دایکت خەبەری ماشێن هەڵکردنەوەی تۆی دامێ، زۆریش بەدەماغ بوو، ئەمنیش هەروەتر، وەدیارە وردە وردە بەقسەی مامی خۆت دەکەی، بریا هەموویانت ئاوا جواب دابامەوە.

دیسان خاترجەم نەبووم:

– هەر لەبەر ئەو خەبەرەی قسەی دەگەڵ کردی؟

– دەپێشدا گوتی: (ئازاد لەوێیە) پاشان باسی ماشێن و ئەوانەی کرد. ئازاد! بۆ وا ڕاچەنی؟! نیگەرانی چی؟ بۆ بەمامی خۆت ناڵێی؟ ئەمن لە تۆ بەدەر کەس شک نابەم، پێم وایە لە باری فکریشەوە هێندێک ئاگامان لێک بێ یانی نیزیکتر بینەوە باشترە.

– مامە گیان چ دەفەرمووی، من لە حاست تۆ ساحێب سەر نیم، لە کاوەش چووکەترم، پێچ و پەناشم نییە، ڕاستییەکەی پاش فەوتی بابم ئەو نیگەرانییەم تێ کەوتووە: خەبەری لە نەکاو تەکانم دەدا.

مامم هەناسەیەکی هەڵکێشا:

– نا کوڕم، نا بابم ئەوەی مەڵێ، وا بڵێی ئەمنیش پەرۆشی تۆ دەبم، وە دیارە ئەمن بەبابی خۆت نازانی، هەر چەندە ڕێم ناکەوێ، ئەمما بەگومبەزی پێغەمبەری ئەتۆم زۆر لە منداڵەکانی خۆم خۆشتر دەوێ، ڕەنگە ئەوان نەبن، منداڵی دیکەم بۆ ساز کرێ، ئەگەر خوای نەکردە ئەتۆ نەبی، کاکم لە کوێ بێنمەوە، ئازادێکی لێ ببێ، ئەو دایکە مەزڵوومەی تۆ دڵی لە سەرت دەگەڕێ، هەڵبەت ویستوویە بزانێ لە کوێی، ئیشاڵڵا ئەگەر منداڵت بوو دەزانی چەندە خۆشەویستە، دڵی دایک و باب سەبارەت بەئەولاد چۆنە.

مامم زۆری دڵخۆشی دامەوە، زارکی کیفەکەی کردەوە پڕ بوو لە پوول.

– هەڵگرە، دەچییە داوەتێ، هەرچەندی دەتەوێ.

– پێویست بێ عەرزت دەکەم.

نێو چاوانی گرژ کرد:

– دەگەڵ تۆمە درێژ! دەڵێم هەڵگرە.

بزەیەکم دێتێ و دەڵێم:

– مامە گیان دەتەوێ مناڵ ژیرکەیەوە؟

قاقایەکی لێدەدا:

– نا ڕۆڵەم، پوولە، چ لە لای من بێ چ لە لای تۆ، لە بیـــرم نەبوو، ماشێنەکەت پەخشی تێدا نییە.

قاقا پێدەکەنێ:

– نامەوێ ژیرت کەمەوە، دەمەوێ پەکت نەکەوێ، ئێمەش بانگ کراوین، ئامۆژنت و فەوزیەت لە بیر نەچێ، بەتۆیان دەسپێرم، پێم وا نییە بۆ خۆم پێم بکرێ، دایە خانمیش ڕەنگە نەیە.

– ناوەڵڵا مامەگیان، بەڵام بەمنی فەرموو دەبێ بچی.

بەزۆری چەپکێکی پوولی درشت دەگیرفانم ئاخنی.

ئەو کاتەی خوا حافیزیم لە مامم دەکرد، کێشەی داوەتی ڕەزا بردمی دەبیرەوە:

چ جوابی (مەلی) بدەمەوە؟! دەبێ ماڵی مامم بەرمە داوەت! تەنانەت ئاگاشم لێیان بێ. (مەلی) دەمخوا! چۆنی پێنەکەم؟ زمانم بەبڕین چێ. لە

قەدیمەوە گوتوویانە: (زمان ئامان) خۆ من بەگاز نەگیرابووم خەبەری داوەتی (ڕەزا) بەمەلی بلێم! تەنانەت کارتی بۆ وەرگرم. ئەگەر وە دەستیان نەکەوتبێ، دەبێ خێرایەکی تێکی دەمەوە، نەیە باشترە. (مەلی) و (فەوزیە) لەوێ بن، دەشێوێ، وەچاکە بۆ خۆم نەچم! بیانووێکی بێنمەوە، دایکم نەخۆشە، دایە خەیاڵ سەر ئێشەی گرتووە؟ شتێکی وا، لەوێ نەبم باشترە. لەوانەیە ئابڕوومان بچێ!

دەنگی ئاوات خوودارم دەکا:

– ئازاد! چۆنی، چ دەکەی؟ دیارنی!

– چاکم ئاوات گیان، بۆ خۆت چۆنی! ئەوە لە کوێ بووی؟

– چوومە ماڵی ئێوە، لە ماڵ نەبووی، (ڕەزا) کارتی ماڵی میرزا عەولای پێدا ناردم.

لە پشتێن بەرە ژێرم مرد. کارت گەییوە، تازە تێک ناچێتەوە. قەولم بەمامم داوە ئامۆژنم و ئەوان دەگەڵ خۆم بەرم، (مەلی) شێت دەبێ !

ئاوات هێندێک بەسەرلێشێواوییەوە چاوم لێ دەکا:

– ئازاد چییە! حەبت خواردووە؟!

– نا، شتێکی وا نییە، ژانەسەرێکی لە نەکاو.

– بتبەمە کن دوکتۆر؟

– نا، چ نییە، بۆ خۆی هێدی دەبێ .

خۆ لە دەس ئاوات ڕزگار دەکەم. سەوزی فرۆش دەنگی لێ بڵێند کردووە:

(دەسکە دەسکە، دەسکەی دوو دەسکە...)

سەر بەر دەدەمەوە بۆ لای ماڵی خۆمان، پەنجەرەی ماڵی نایب کراوەتەوە، دەنگی گرام، (غروب توی کوهستان) دە گوێمدا دەزرینگێتەوە، دیمەنی (ئەشرەف) شۆخی مەزڵووم دێتە بەرچاوم. خۆ دەماڵی خۆمان داوێم. (وریا) لە دوورەوە خۆ دەباوەشم دەخا: (کاکە ئازاد! پوولە مەلی، ئەتانێ، ولیا، ولیا، دڕن دڕن...) خوێن شیرنە، قسە کەل و پەلەکانی وەک قەندن. دەباوەشی دەگرم، ڕێکی دەکوشم، کاکۆڵم دەکێشێ.

مەلی بەپیرمەوە دێ:

– وریات خۆشدەوێ؟

– جا بەتۆ چی!

– بەخیلی پێ دەبەم.

دە دڵە خۆمدا دەڵێم:

(ئەگەر دەتزانی دەگەڵ کێ دەچمە داوەتێ، کارت بەوریا نەدەبوو)

بەرەو هاڵەکە دەڕۆم، پێشا و بڕەم دەداتەوە:

– ئازاد! کارتەکان گەیشتن، مەمنوون، ئەتۆ کەی دەچی؟

– سبەینێ پاش نەهار.

– ئێمە دەگەڵ کاکم دەچین، یەکتر دەگرینەوە، ئاخری دۆت وەگیر هێنا.

– بەهەویا بە، دەستت ناگرم!

– ئەوە پیاوی دەوێ دەستی مەلی نەگرێ.

– ئەگەر نەمگرت چ دەکەی؟

– دەبینی، گوێت دەگەزم، هەتا وە گریان دەکەوی.

بەپێکەنین دەچینە ژوور، (وریا) لە پەنام ڕۆنیشتووە، یەک پشوو قسەی کەل و پەل دەکا:

(کاکە ئازاد، ولیا، پوولە مەلی، دایە مەل مەلەک، شاییی...)

(مەلی) پەلەی چوونەوە ماڵیەتی، وریا مل نادا، دایکم بەکەیفە. بۆنی کەباب ولاتی داگرتووە، وەدیارە دایە خەیاڵ خەریکە، (مەلی) وریا هەڵدەستێنێ، ڕوو دە دایکم دەکا:

(دایە خانم لەسەر ئیزنت مەرەخەس دەبین.)

دایکم کورسییەکەی دەسووڕێنێ:

– نا کچم، نابێ بچنەوە، میوانی منن، دەگەڵ وریا زێرە.

(مەلی):

– دایکم چاوەڕێیە.

دایکم:

– ئێستا تەلەیفوون بۆ دایکت دەکەم. دایە خەیاڵ خۆی دەکوژێ لە ئێوارێوە گۆشتی دەپیوازی گرتووە.

مەلی:

– دایە خانم ئەوێش هەرماڵە تۆیە.

دایکم گەیوەتە لای تەلەیفوون:

– نا (مەلی) گیان، ناچنەوە، ئەوەندەش خۆت شیرن مەکە.

دایکم ژمارە دەگری. مەلی چاو لە من دەکا و بزەی دێتێ. وریا توند پاڵی وە پاڵ من داوە. ڕوو دە (مەلی) دەکەم:

– دەرسەکانت چاو لێ دەکەی؟

– بەڵێ، ئەگەر دەفەرمووی بچم کتێبەکانم بێنم؟

– نا زەحمەتێکی دیکەم هەیە!

– فەرموو، دەخزمەت دام.

– هەستە چایەکی تێکە.

مەلی بەپێکەنینەوە ڕاستەوە دەبێ :

– وەی لەبەر تۆ !

– شاگردی وا بەپۆزم نەدیوە.

– وەستای وا هەر شاگردی وای دەبێ .

– لەوەی بەملاوە دەبێ لیباسەکانیشم بۆ بشۆی!

مەلی لەبەر لێویەوە:

– کوا خودا ئەوەی دەکا.

دایکم بزەی دێتێ. وە دیارە گوێی لێ بووە.

(مەلی) چۆتە ئاشپەزخانە. دایکم ڕوومەتی سوور هەڵگەڕاون. بەختەوەری دەچاوەکانیدا دیارن. ڕووم تێ دەکا:

– ڕۆڵە گیان ئێوارێ چوویە کوێ؟

– ئێوە خەوتبوون، چوومە دووکانێ، مامم سەری شلووغ بوو، تەلەیفوونت کردبوو، کارت پێم بوو؟

– دەمەویست بڵێم زوو بێیەوە، برسی دەبی، دۆغرەمە بەری دڵ ناگرێ دەنا چ کارم پێت نەبوو.

مـەلی کـەشـەفـێک چایی بەدەسـتـەوە دێتـە ژووری. دایکم ئامـاژەی لای وریا دەکا:

– ئەدی کوڕی من چای ناخواتەوە؟

– نا، دایە خـانم، چای ناخـواتەوە. ئەگـەر کـەس چاوی لێ نەبێ بە خزمەت قەندی دەگا.

دایکم پێدەکەنێ:

– ئەگەر وایە شیرینی تازەمان هەیە، هەستە لە یەخچاڵەکە بۆی بێنە.

(مەلی) بەرەو یەخچاڵ دەڕوا، دایکم پڕ بەچاو دەڕوانێتە ڕێگا ڕۆینەکەی:

(هەر دێو پترم خۆشدەوێ. ڕەبی خودایە بەدڵی منی دەگەڵ بکەی.)

چاو لە من دەکا، فکری دەخوێنمەوە.

دایکم بەهەڵە نەچووە، مـەلی کـچی چاکـە. ڕۆژ بەڕۆژ جـوانـتـر دەبێ. دایکم ئاشقی بووە. من تەنیـا خووم پێ گرتووە. ڕۆژێک نەیبیـنم وەڕەزی دەکـەم. بۆم ڕوونە منی خـۆشدەوێ. لە قـسـەکـانی ئەم دواییـیـەی ڕا باش تێگەیشتووم. (مەلی) ڕەفتاری دەگەڵ من گۆڕاوە. قسەکانی مانادارن. لە حاست فەوزیە حەسوودی دەیگرێ. دڵپیسی لە من دەکا. لە چاوەکانی زۆر شت دەخوێنمەوە. تا ئێستێ دووجارم پێ گوتووە:

(بنەمـاڵەی ئێـمـە نەخـۆشی خـوێنی تێـدایە، مناڵی مـن و فـەوزیە سـاغ دەرناچێ.)

وەختێک بۆ خۆشی ئەوە دەزانێ، حەسوودی جگە لە خۆ نەخۆشکردن چ ئاکامێکی دەبێ. بەڵام خۆی پێ دابین ناکرێ.

دەزانی مـن فـەوزیـەم ناوێ، سـەرەڕای ئەوە بەدیـتـنی پەرۆشـە، قـەڵسـە. تەنانەت بەناو هێنانی زەرد هەڵدەگەڕێ.

چایی دەخۆینەوە. مـەلی بزەبزیەتی. وە دیارە شـتـێکی پێـیـە، لە لای دایکم نایڵێ. وریا نیسکە نیسکە شیـرنی دەخوا، بێ ئەوەی وڵات پیس کا. دایە خەیاڵ لە حەوشەڕا هەرا دەکا:

(ئازادی دەبەر دەستەکانت مرم، سفرەکەی ڕایەخە.)

مەلی ڕاستەوە دەبێ:

(هەتا شاگرد لەوێ بێ، وەستا نابێ هەستێ.)

هێندی بڵـێـی یەک و دوو، سـفـرەی ڕادەخـا، وەک ژنێـکی مـاڵداری بەئەزموون. پاک و خاوێن و توندوتۆڵە.

شێو دەخۆین. دایە خەیاڵ بۆنی ڕۆن و پیوازی لێ دێ. چۆڵەمەشکێنم وە بیـر دەکـەوێتـەوە. چاو دەگـێـڕم، دایە خـەیاڵ شکاندوویەتی. تەلەویزیۆن دەنگوباس بڵاو دەکـاتەوە. دایکم ئارامـە. ئیـشـتـیـای باشـە. چەشنێک دڵخۆشی تێدا دەبینم. بۆنی خەم و هەناسە وردە وردە کەم دەبێ.

بێدەنگ و ئارام خەریکی شێو خواردنین، دایە خەیاڵ ڕوو دە مەلی:

– مـێـوژە ڕەشکە! دەبەر ئەوێ لێـوە نوغـڵانـەت مـرم، ئەتـو قـەول بوو هەڕۆیەوە ماڵێ، دەنا زۆرم حەز لە دەستاوی تووە.

– دایە خانم ئیزنی نەدام، دەستت خۆش بێ، زۆر چاکت برژاندووە، هەڵدەدەمێ:

– حەیف دایە خەیاڵ چۆڵەمەکەی شکاندووە.

دایە خەیاڵ قسەکەم دەبڕێ:

– خوای دەکا ئەتوو دەگەڵ مەلیلە چۆڵەمەشکێنی لەسەر دڵخواز دەکەن، شەرتە ئینجار هەمان ڕاگرم.

مەلی:

– پاش شامێ داخت دەبینم. چەپۆکەکەم لە بیر نەچۆتەوە.

– بێ منەت بێ.

وریا خەو دایگرتووە، شەوەکەی مەلی تێکدەدا. هەستاون بڕۆن. وریا لە باوەش دەکـەم، وەدەر دەکەوین. لەبەر دەروازەی ئێـمـە (مـەلی) کـیـفـەکـەی دەکاتەوە، چۆڵەمەیەکی دە دەسماڵ کاغەزی پێچاوە، دەری دێنێ:

– فەرموو بیشکێنین.

دەگەڵی دەشکێنم:

– لەسەر دڵخواز.

هەتا دەرگای خۆیان دەگەڵیان دەچم. کلیل دە دەرگا دەخا، وریام لێ وەردەگرێ. بەئەسپایی دەستم ڕێکدەکوشێ. دەستی داغە لەبەر چرای دارتێلەکە چاو لە چاوی دەکەم، شۆق دەدەن. سوور هەڵگەڕاوە. خۆشی و شەرمەزاری دە سیمایدا بەدی دەکەم. سەبرێک دەڵێم:

– لێم نەبردیەوە!

– بە چی؟

– (وریا)م نەدایە دەستی؟ خۆ نەتگوت لە بیرمە!

وەها پەل دەبێ لەوانەیە وریا بەرداتەوە. توند دەیگرم، مەلی دەلەرزێ:

– دڵخوازەکەت چییە؟

– چەپۆکەکەت پاک.

زمانی دەبەست چووە، بەزۆری دەڵێ:

– هەر ئەوەندە؟

– من پیاوی سەلاحەتم.

بەم شەوە ناکرێ چیدی ڕاوەستین. قسەی نەگوتراوی زۆر پێیە.

بزەی دێتێ:

– خوا حافیز ئازاد، چاکت چەپۆکەکە پاک کرد.

– هۆشت بەدەرسەکانتەوە بێ.

– باشە سبەی زوو وەرە.

دایکم خەریکی نوێژانە. دایە خەیاڵ لە ئاشپەزخانە خرتەی دێ.

دەچمە دیوەکەی خۆم. هەوا گەرمە، وەک دێم کرابێ. دەس دەدەمە ڕۆمانێک. دەنگی مۆسیقای ماڵی سەرکار، دەمباتە لای پەنجەرە:

(ئاه سەرکار بەختەوەرە، بەکەیفە، خۆی دەگەڵ زەمان ڕێکخستووە، بەکەمیش ڕازییە، ئەوەی دەڵێن: «دەم خەنیمەتە» تەنیا بۆ سەرکارە). لە پشت گنج و لۆنجی پەردە، وەک تارمایی دیارن. پێکەوە سەما دەکەن. شەوی میوانسەرای ورمێ، خەونەکەم وەبیر دێتەوە. ماڵی سەرکار، ئاساییە، ساکارە. ئەمما پڕە لە شادی. خۆشی بۆ سەرکار، بەخۆ فریودانیش بێ خۆشە. بیری ناخۆش لادەبا.

گرام یەک بەشوێن یەکدا، دەوری دەگۆڕێ.

هەوای جۆراو جۆر، ئاهەنگی شاد، بن بزۆکە، مەقام، هەڵپەڕکێ، سەرکار دەچێتە سەر مەنقەڵیەکە.

(ناهید) نۆرەی دێ، (غروب توی کوهستان) ئەشرەف دەگەڵی دەڵێ. دڵگرە، خەمبارە، خەمێکی حەزاوی، بەسۆز.

هاودەنگی ئەشرەف شتێکی دیکەیە، هەستێکی ترە، وەک ئاماژەی بیرەوەرییەکی کۆن، پڕ پڕ لە ناکامی و نیاز، هانەی هەناسەی بەسۆز دیارە. ناڵەیە، گمەی خەونی ئەو شەوە، کۆتری خەونەکە، کۆتری سپی سینگ بەفرین...

ئەگەر تاریکی شەو نەبا، دوور نەبوو فرمێسکی قەتیس ماوی سەر گۆنای ببینم. شەوێکی پڕ لە ڕەمز و ڕازە، سیحرە، ئەفسوونە. دەکاتێکی کەم، ماوەیەکی کورت، ئانێک، دوو چەشنە ژیان لەژێر بانێک دەبینم. سەرکار بۆ ساتێک خۆشی پەنا بۆ مەی و مەنقەڵی دەبا.

ئەشرەف، تەنیا بەڕواڵەت بەکەیفە. شاد نییە، شاد دەنوێنێ. بەشوێن ڕواڵەتی خۆشیی خەمێکی قووڵ دێ. بەدڵی پڕ خوێنەوە نەشەی سەرکار دەبزێوێ.

بەستن و کرانەوەیەک دایمە بەسەر ژیاندا حاکمە، سەرما و گەرما، خۆشی و دەرد، شل و توند و خەم و ئاهەنگ و سەما...

ماوەیەک دەو خەیاڵ و ڕوانینەدام. لە نەکاو بەخۆ دادەشکێمەوە. دەس دەدەمەوە ڕۆمانەکە. دایە خەیاڵ بەئەسپایی دێتە ژوور:

– من لە لام وابوو حەوت جەمت خەو کردوون!

– دەمزانی دێیە لای من، خۆم خافڵاند.

چرای ماڵی سەرکار کوژاوەتەوە. چرایەکی کەم شۆق هەڵکراوە. دەنگی گرام دێ و نایە.

دەگەڵ دایە خەیاڵ هەریەکەی لە لایەک ڕاکشاوین، بەسرتە دەڵێ:

– ئازادی! دەڵێم ئەو دەمەی مەلیلەت بەڕێ کردەوە، چ قسەو نەکردن؟

– قسەی چۆن؟

سەرێکم لێ ڕادەوەشێنێ:

– ئەیبیی قسەی دەقسە، هەرکوو عەزەبن، قسەو مسەی دە جحێڵان، ئەو هانە.

– هەر باسی دەرس و دەوران بوو.

– ئەیبیی کوڕە دە وەلای نێوەلای نێ، دوازدە حیلمی خۆت لە بۆ وەرگرتووە، مەلیلەی بەستەزمان ئەوهە دڵی لە بۆت دەترۆقێ.

– دایە خەیاڵ چت لێ وەشارم، چ دە خۆدا شک نابەم، نامەوێ ژن بێنم. بەهەوای منداڵی دەڕوانمە مەلی.

– ئەیبیی ئەوە دەڵێی چی! ئەتوو دەستە خوشکی مەلی، کوڕە حەیبێ بکە. دەروێش (حەلی) هەر وەکی توو دەبوو. ئای بریبا بەبری خوای هەر بەکچۆڵەیی مردبام. هەرچەندی ئەو حەیامم وەبیر دەکەونەوە، نیوێک لە حەمرم کەم دەبی.

– دایە خەیاڵ دەروێش (عەلی) کێ بوو؟

– کەسوکارم لەو هەی گەڕێ، هەروا بەزارم داهات.

دایە خەیاڵ بێدەنگ بووە، دنیایەک حەز و داخازم دەناوی دەروێش (عەلی)دا دیت. وەک ئەم ناوە دە پنج و بناوانی ژیانی دایە خەیاڵدا ڕیشەی داکوتابێ. ئەوەند بەغوربەتی ئەم ناوەی گوت یا چاکترە بلێم ئەم ناوەی سووتاند، شکم پەڕییە سەر مەسەلەکە. هەر وا بێدەنگە، پێم گوناهە بێدەنگییەکەی بشکێنم. وەوەی دەچێ دە قووڵایی بیرەوەرییەکدا بێ.

هەڵبیرشتبا سووک دەبوو، ڕووی تێ دەکەمەوە:

– دایە خەیاڵ !

– گیانی دایە.

– منت خۆش دەوێ؟

– ئەی لە منت نەکەون، ئەوهە پرسیاری دەوێ؟! کوڕە ڕۆڵە دونیای ڕوونم لەبەر توو پێخۆشن.

– ئەگەر وایە، باسی دەروێش (عەلی)م لە سەرڕا بۆ وەگێڕە.

ئازاد گیان، کای کۆن بەباکردن چ سەمەری نین. دەڵێن:

بەفر بەئاڵەکۆکێی گوت:

(ئاڵەکۆکەی پرچنە، چۆڕچۆڕەم کەوتە بنە)

(چ بکەم لەو ماڵ و ژنە)

– دایە گیان خۆ تۆ دایکی منی، شەو و شەونخوونیت لەسەر کێشاوم ئەو نەقڵەی بۆ دە دڵتدا ڕادەگری. بەڵێن بوو هەموو شەوێ نەقڵێکم بۆ وەگێڕی، ئەگەر بەسەرهاتی خۆت بێ چ نەقڵێک لەوە خۆشترە.

هێندێک دەمینگێنێ، پاشان:

(– ئازاد گیان! گەورە بووی شەرمێت لێ دەکەم، بەڵان کورتەیەکت لە بۆ دەگێڕمەوە.

ئەو ساڵەی ئاغا شەهید کرا، خەڵکی شاری هەڵاتن بۆ هەندەران کوڕەکانی ئاغای بەدیل گیران، شار بێ چاوسوور مایەوە. من و دایکم هێلانەکەمان شێوا، چووینەوە لای مامی دایەم لە «سوێناسێ» لە وێندەرێ گیرساینەوە. کوڕم ڕەبی تووکی سەر ئەژنۆیانت سپی بن، بەڵان حومری درێژ پڕن لە بەڵا و مسەوەدە، بریبا بەبری خوا هەر ئەوێ دەمێ مردبام.

ئای چم دی و چم بەسەرهات. خوای هەڵناگرێ لە ماڵی ئاغاش وەکی ئێرە لەبۆم باش بوون. لەو چوار مێردەش کە خوا بەقیسمەتی کردم، هەر دەمایەکی زیز بووبام یا تالووق کرابام هەر دەچوومەوە ماڵە ئاغای سالار.

قەتیان بەچاو دانەدامەوە. کەس نەیگوت ژنەتیوە خۆ توو بەرهەڵبێنە نی حەیا بکە یا ئەوانە. ببڕ ببڕ کەس بتوانێ بەچاوم داداتەوە، یا بڵێ پشتی چاوانت بڕۆن. هەتا گەڕامەوە ماڵێ، ئاغای سالار دەیفەرموو:

«خەیاڵ ئێرە هەر ماڵی ئاغایە، هەرچەند چووکە بۆتەوە بەڵان بەشت پێوەی هەیە. ئێرە هەر ماڵی بابی تووە، سەد ساڵی لێرە وەمێنی کار بکەی و نەکەی کەس حەقی تووی نییە.»

مێردی ئاخریم خوای لە بۆ خۆی بردەوە، هاتمە لای دایت ئەتوو تازە ببووی. ئولفەتیم بەتوو گرت، ئیدی وازم لە مێردکردن هینا. ئازاد گیان بەسەری توو گوتوویانە: «هەوەڵ تەخت و هەوەڵ بەخت». هەرچەندی دەروێش «حەلی»م وەبیر دێتەوە ڕوح لە جێیەکی گەلێ سەختە و نایەتە

دەرێ، هەمموو جارێ کراسێک گۆشت کەم دەکەم.

سێ چوار ساڵێک دەبوو، دەگەڵ دایەم لە «سوێناس»ی بووین. بەخۆمدا هاتبووم، هەتیو مەتیو دەورەیان دەدام. بەڵا لە درۆیان دا بۆ خۆشم کەم کەمە گەرم دادەهاتم.

پێم سەیرە ئەتوو دەڵێی چم دەباران دانێن، حیسانی عەزەب وەک سۆبەی وایە، کورە بڕوام پێ دەکەی شەمچەی پێ هەڵدەبن.

دەروێش «حەلی» بگێڕ بوو، لبادی دەکردن، خەڵکی ئێرە بوو. جار جار وەدەر دەکەوتە ئەو دێیانە. ساڵێکی هاتە ماڵی مامی دایەم، لبادی لەبۆ دەگێڕاین، قسەی خۆش بوون، هەندێک کورتە باڵا بوو، بەڵان چەندی بتەوێ ئاقڵ بوو، تێ نەدەما، هەندی سەد پیاوانی دەزانی، نەقڵ و نەزیلەی دەخۆش خۆشی دەگوتن. بەڵا لە درۆیان دا، دە دڵدا حەزم لێ دەکرد، خوای هەڵناگرێ چاوحیز و سووک و چرووک نەبوو. چ خۆی تێ نەدەگەیاندم، وەم دەزانی ژن و منی هەیە. لانی کەم گراوی و شتی ئەوهای هەن.

ڕۆژێکی لە لایەکی نێو ماڵێ، لبادێکی چووکەی ڕایەخستبوو، لە بەرگنی سپی وردە وردە دەینەخشاند، دار و گوڵی لەبۆ ساز دەکرد، ئای دونیای بێ ئەمەگ، هەتا گڵەبانی چاوانم دەکەن لە بیرم ناچتەوە، بەنارە نار گۆرانی دەگوتن. زۆرتری وردە مەقام بوون، یەکیانم زۆر بەدڵ بوو، دەیگوت:

لە ماڵ دانیشتبووم خەیاڵێ لە سەری دام.

ئیشقی باڵای جوانت ئەرێ نازەنین، ئەی قەدەم خێر، جێبەجێ لە دڵی دام

ئەی جێبەجێ لە دڵی دام.

بەچەندی ئای بەچەندی، خڕێ لە باغی ورمێ

چ بکەم بۆ برینجی سەدری ئەرێ نازەنین ئەی قەدەم خێر لێمان میوانە نەرمێ)

ئەو هەی گوت، چاوێکی کڕیارانەی لە من کرد، هەناسەیەکی هەڵکێشا،

کەسن لە کن نەبوو، هەر دوو بەدوو لە نێو ماڵەکە بووین، ئەمن هەویرم دەشێلا. لکە سۆرانیم هاویتبۆ ئەستۆم، سەرم دەگێژوە هات، زانیم ئەوهەیانی لە بۆ من گوت. ئاورم دە هەناوێ بەربوون.

بەسەری توو وەهای کار لە جەرگ و دڵانم کرد: خۆشەوەنەبێ. ئیدی حەیا و مەیام دەگەڵ کەویە بەفری نیساران چوونەوە گوتم:

– ئەرێ دەروێش وا بەغوربەتی دەلۆریەوە، خوای پێم نەگری خەیاڵی ماڵێ لە سەری داوی.

هەناسەیەکی هەڵکێشا، وەهاشی هەڵکێشا بینی پێ خواردەوە، گوتی: «ماڵە بابم جا ماڵی چی! سەڵت و ڕەبەنم.»

ئیدی سەری زبانێ خۆم گەست، دەدڵدا گوتم:

«وە دیارە دەروێش هەر بەحەدەبە، لە رووی هەڵنایە، دەنا ئەویش سووتاوە، وە چاکە دنەی دەم، بزانم چی دە دڵی دایە» گوتم:

«دەروێش ئەو هەوایەم زۆر بەدڵ بوو، ڕەحمەت لە دای و بابانت هەندێکی دیکەشی بڵێ.»

دار و گوڵێکی جوانی لە نێوەڕاستی لبادەکە بنیاد نابوو، وردە وردە دەیتەپاندەوە گوتی:

«پێت خۆشە هەر دەمایەکی بتەوێ ئەو هەوایەت بۆ بڵێم؟»

گوتم:

– ئەیبی، جا کوێر چی دەوێن، دوو چاوی ساخ.

بزەیەکی هاتە سەر لێوان، لە بنەوە چاوم لێ کرد، جار جار سیلەی چاوم دەدایە، ئەی کوێر بم: وەک هەر ئێستا بی، ڕوومەتی هەوایەک سوور ببوون، نێوچاوانی ئارەقەیەکی وردی لێ نیشتبوو، زۆر بەشەرمەوە گوتی:

«ئەرێ خەیاڵ ! بۆ نایەی پێکەوە ڕێککەوین، چش خێری ناکا.»

دەنگی دەلەرزی، بەپیاوەکی نەترسم نەدەدی. جار جاریش دەتگوت:

«شەرمێونە» خۆم دەخوارە بایان دەگرت، وەک چی لێ حاڵی نەبووبم:

– یانی دەفەرمووی بەدووی یەکدا غار دەین؟

هەندێک پێکەنی، گوتی:

«ڕەیەک ناکەوین، وە یەک دەکەوین».

بەئاشکرایی درۆم دەکردن، دەمەویست ئەویش وەکی من شەرمی بشکێ، گوتم:

– ئەتوو بەلای خـۆیەوە دەروێشی، تۆبەکـاری، ئەدی چ لە دەزنوێژێ دەکەی، دەزنوێژت دەشکێ، وەنییە؟!

گوتی:

«دەروێش نیم، تۆبەکـاریش نیم، ئەو ناوە لە بابم ڕا بەمن گـەییـوە، هێندەش خۆ هەتلە مەکە، ئەگەر قایلی دێمە سەر بەڕەی؟»

کردمەوە گاڵتەکەی دەخۆم:

– بێیە سەر لبادی حەیبی نییە، بەڵان بەڕە هەر نانا. ئەتوو نەتبیستووە دەڵێن:

«بەڕە فوو لە قوونێ پیاوان دەکا.»

شەرم و مەرمی شکابوون، قاقا پێدەکەنی و دەکوڵی، گوتی:

«خـەیاڵ نەمـدەزانی ئەوها قسـەخۆشی، هەتا کـەسن لە لا نیـیە با پێت بڵێم، ئەگەر ڕازی دێمە خوازبێنی.»

چاوێکم بەحەزەوە لێ کرد، سینگم لەبۆ لەراند و گوتم:

– ئەتوو ناهومێدت کردم، ئەویش لە ڕێوە.

گۆشەیەکی چاوم دایە، وەها بەدەماخ بوو، وەوەی دەچوو شاگەشکە بێ، گوتی:

«کوا ناهومێدم کردووی؟»

بەبزەوە گوتم:

«ئەوهە نییە دەڵێی: «دەروێش نیم، تۆبەم نەکردوون»

ئەگـەر وابێ، زەرگ و شـتی وەهاشت نین، ئوو وەڵڵاهی دەسـتم دە هەویریدا نەبان بەچەپۆکانم دەکوشتی.

ئای ئازاد گیان! دنیای هەر جحێڵی تێدان. سەد بری هەر ئەوێ دەمێ دەستم دەسوێنەی دابوو دەمردم. جا لە بۆیە پێت دەڵێم شەو و ڕۆژ مەلیلەی سوور و سەپان لە پەناتە خوای پێم نەگری بێ مەیلیش نییە، هەرئەوها

بەرهەڵدای مەکە.

کوڕانم جحێڵی هەر چەنگەفلیقەی خۆشن، تەمەن هەر کڵاو سووڕانێکە، هەتا چاوان لەسەر یەک دادەنێی و چاوان هەڵدێنییەوە تەواو دەبی).

دایە خەیاڵ چۆتەوە سەفەری لاوی. بێ پەنا و پەسیو قسان دەکا، شەرمم لێ ناکا، بەئاوەدانیشم نازانێ، وەک سەرم پێوە نەبێ. سەر هەڵدێنێ:

– دەروێش (حەلی) نەیهێشت چیدی بڵێم، دەستم هەروا دە هەویرەکە دابوو، وەک بزووت هەڵی کوتا سەرم، خۆی گەیاندمێ، بەپەلە ئەولا و لای ماچ کردم.

دەو جـەنگەدا، جیـرەی چەپەری نێـو مـاڵێ هات، دایکم بوو، هەر کن خەجلاین، دایکم ڕۆ هاتە تیـرۆکەکە، بەهەمـوو هێزی خۆی یەکی لە نێـو شانی دەروێش ڕاکێشا. دەروێش دەرپەڕییە حەوشە، دایکم دەمن بەربوو. دوو سێ تیرۆکی لە لا تەرپێکەم دا، هاواری لێ بڵێند کردم:

(دایە مەمکوژە، چ بکەم دەستم بەهەویرەوە گیرابوو.)

دایکم ئیمانی لێ هار ببوو:

– هەوەڵ جارتە، نۆبەخشت بێ، وەڵڵاهی جارێکی کە ببینمەوە هەتیو مـەتیـوت پێ هەڵاڕۆچکێن خـوای هاوار. چەتیـوە سـووک و چرووکـە سەبەڕەڵا، ئەگەر دایکی درۆیانی نەگاوە دەبا بتخوازێ.

گوتم:

– ئەتوو ڕانەوەسـتای، کابرای گۆرینت کوشت، لە ترسـانت حەول بوو، دەنا فەقیرە قسەی پێ بوون.

– قسەی چی؟

– قسەی قسە، دەیگوت:

(دێمە سەر بەڕەی)

دایکم هەندێک ئەهوەن بۆوە، هەستـام سوێنە هەویرم داپۆشی، وەلام نا هەڵێ، بەدڵێ خۆی بەسەرم ڕۆیی، شێلامی و سەرکۆنەی کردم.

سـەبرێکی وەدەرکـەوتم، دەروێش لە حـەرزێ خـوای دیـار نەبوو، ئاوێکم بەدەسـتم داکرد، یەک دوو مـسـتم بەسـەر و چاوان هەڵپـرژاند. نەبام پێدا

هاتبوو نە بۆران، ئەوی دەمگوت نەمدەگوتەوە.

تازە دایکم لەبەر نانی ڕۆنیشتبوو، دەرویش سەرێکی دە ژووری نا. دایکم گوتی:

(وەرە وەرە ڕۆنیشە وا بەحەدەب مەبە.)

دەرویش بەئەسپایی هاتە ژووری، لە قوون تەندووری ڕۆنیشت:

(دایە خەجێ ماڵتە دەستت قورسە!)

دایم بزەیەکی فێڵاوی هاتێ:

– دەستم شکێ، دەبوو لە کاژەڵەی سەرتی دەم، وە پشتێت کەوت، چ نەبوو، هەتیوە سەیە، با کوڕەکان بێنەوە دەلێم سەت پێوە نێن، وەرە نانەکی گەرم هەڵگرە با تێشووی قیامەتێت بێ.

خێرایەکی لە بن هەرزاڵێ هێندێکم ڕۆنی کەرە هێنا، دەگەڵ دوو نانی گەرم هەڵمپشاوت، کردمە هەرمێشک و لە پێش دەرویشم ڕۆ نا. دایم چاوەکی لێ کردم و گوتی:

(ئەتوو وای بەخێوکەی بەخوای تیرۆکی دیشی وێ دەکەون)

دەرویش ڕووی دە دایکم کرد:

(دایە خەجێ! ئەگەر خەیاڵم دەیەی گەردنت ئازا دەکەم)

دایکم لە خۆشیان یەک دوو نانی نیوە سووت کرد، لەبەر لێوبەوە:

(خەیاڵ قەرەواشی توویە. بزانین قیسمەت چ دەبێ. خزم و قەومن هەیە، مامم، ئامۆزاکانم. خوای نووسیبێی دەبێ. بەڵان ڕۆڵەم دەرویش ئەتوو دنیات دیوە، هەندەران چووی، وەک سەی پێ سووتاو چ جێ نەماوە نەچی، هەڵمەکوتە سەر کچۆڵان، کوڕە خراپ دەبینی. بەلای خۆیەوە تۆبەت کردوون.

ئەتوو وای دانێ بەجێی من مامم با، ئامۆزاکانم بان، کوڕە سەیان پێوە دەنای، نێفەکیان دەبڕی، بەچەقوێیان دەگەڵ دەکردی، ئەوە لە بۆ هۆشت بەسەر خۆوە نین؟!)

دەرویش سەری دەبەر خۆ نابوو. دایکم دەستی پێ کردەوە:

(دەنا ئەتوو بەکچی من قایل بی، وێت دەدەم، ئەی وەکێی دەدەم؟ خۆتوو

سووک و چرووک نەبووی، حیز و دز نەبووی، ئەمن بەتەمابووم نوێژێت لە پشتەوە بکەم، حەمرت نەمێنی تاوێ دی سەت لە پشتەوە نە دەژیا. ئەوها لە خۆت مەکە، لێپرسینەوەی دەبی، ئەدی کوڕانم!) دەرویش غیرەتێکی هێنا بەرخۆی:

(دایە خەجێ هێندەم مەشێلە، بۆ خۆشت جحێڵ بووی. کارەکە وا هات ئەمن و خەیاڵ دوو بەدوو بووین. موختەسەر پێم کوت. ئەویش دیار بوو بێ مەیل نییە. ئەمن دەپێشدا ئاشقی ژن چاکی تۆ بووم. خەیاڵم لەبەر تۆ دەوێ. هەر بۆ خۆشت عەرزی مامت بکە. ئەمن خۆم پێ بەڕێ دەچێ. کاسبی دەکەم، سەڵت و ڕەبەنم، سۆرە و تۆرەم نییە. ئەوەندەشم لێ مۆڕ مەبەوە. خودا پارووە نانێکی داوە. وەتاغێکم لە گەڕەکی باغی سیسەی بەکرێ گرتووە، دەیکەم بەدوو. ئەتۆش دەبەینە لای خۆمان. دایکی منیش بە. خۆ بەردم بەکابەی دانەداوە. دەستم ڕادەگرم بەسەریدا بڕۆی.)

دایکم لە شلیەی دا:

(ئەگەر ئەوهایە کوڕانم دەرویش حەلی ئەدی دراوێک، شتێک متێک چت بەدەستەوە هەیە پێی وەگوێزی یا هەر بەڕانکەوە مەمۆم لە بۆ دەڵێی؟!)

دەرویش گوتی:

(بێت و بیانووم لێ نەگرن هەمە، پێم دەگوێزرێتەوە. ئەمما ئەگەر شیربایی و خوێن و ئەوانەتان بوێ وەڵڵاهی پێم نادرێ)

ئازاد گیان! دایە خۆت دەبەر مری، دەڵێن:

(زۆر گوتن قورئان خۆشە) وەڵڵاهی ئەویش پێم وایە خۆش نییە وەباشە هێندەی نەڕێسم. دایەم بەمامی ڕاگەیاند بەڵان مامە وە تەماح کەوت، گوتبووی دوو کوڕی بێ ژن و ماڵم هەن، خەیاڵێ بەژن نەبێ نادەم.

چاون کرد ئەوهە جێبەجێ نابی. دەرویش چ کەسی نین ژن بەژنەی پێ بکا. دەیجا واش دەسرۆیو نەبوو بەدراوان بیانخنکێنێ. فکر فکر چ کەردەن، قەرارن دانا، شەوەکی بێتە قەراخ دێی و هەڵمگری. خوای پێم نەگری دایەشم سۆسەی کردبوون. ئەو شەوە پاش شێو خواردن دەستم دا دوو

جەڕۆکان بەبیانووی ئاو هێنانێ دەلاقانم وەراند.

دەروێش لە محەلی قەرارێ چاوەڕێم بوو. ماڵی مامی دایەم شڕودڕ بوون. خۆن نەگرت. لاقە قوونەی نەجات دە. حەیامێکی زۆر هەر بەغاردان ڕان کرد. ماندوویی وردە وردە ئەهوەنی کردینەوە. لاڕێ لێن دەدا، بەو کێو و بەندەنانەدا. بەچڕ و هەڵەموتان هەڵدەچووین. دەروێش وڵاتەکەی وەک بەری دەستان شارەزا بوو، شەویش وەها تاریک و بەسام بوو چاو چاوی نەدەدی.

کوڕە هەر ناگەڕێتەوە. سەد کون و کاژێری پێ کردم. بەکوێستانی بادینە کوێریدا، بەبەندەنی شەش ڕێیانی دا تێهەڵ بووین، هەندی خوای حەز بکا دوور کەوتینەوە. شۆنیان نەشکاندین.

جار جاریش لە پەناو پەسیوان پشووێکن دەدا. ترسن شکابوو، دەروێش هەندێکی کولێرە شەکری و غوڕابی و شتی وەها هێنابوو، نێوە نێوە لەتێکن داویتە زاری. زنە و کانیاویش زۆر و زەوەند بوو.

ئای ڕۆڵەم، قەننەکێشێک جحێڵی، هەموو تەمەنی پیری دێنێ نەماندوو بوونن دەزانی نە بێ خەوی. موختەسەر ڕۆین، حەساینەوە و ڕێن بڕی. لە ئەشکەوتێکیش سەرخەوێکن شکاند. پاشی گەیشتینە سیا قۆڵی خوارێ. خۆن دەماڵە کاک (برایمی کاک پیرۆتی) هاویت. لەوێ حەساینەوە. تازە کەسن پێ نەدەوێرا.

ئەمنیان بەرێ کردە دیوی ژوورێ و دەروێشیان بردە دیوەخانێ. ئەو حاجی کاکە سوارە ئەوێ دەمی نەچووبووە حەجێ، تازە دەگەیشتێ، پێیان دەگوت کاکە سوار، پیاوێکی توندوتۆڵ و سوارچاک بوو. بەمشووریش بوو. بەسەری توو هەمووی بازاڕێکی نەگرت مەسڵەتی لە بۆ کردین. دەروێشیان دەناسی. زۆریان حورمەت گرتین. جلوبەرگیان بۆ هەرکن کڕی، بەڕێیان کردینەوە شاری.

ماڵ و حاڵێکی خۆش و فەقیرانەن هەبوو، ئاتاج و موحتاج نەبووین. دەروێش هەرچی وەدەستی کەوتبا دەباخەڵی منی ڕۆ دەکرد. لە گوڵێی کاڵتر پێ نەدەگوتم. بۆ خۆشی لە ئاوی شەوی پارێزی دەکرد. ڕووخۆش و

زمان خۆش بوو. دەتگوت قەندە. ئای لاڵ بم چەند دەم و کاوێژی خۆش بوون. ڕاوێژی دەزاری خەوی لە چاوانم دەتۆراند.

نەقڵێکی خۆشیم لە بیرە، ئەوهەشت بۆ وەگێڕم ئیدی دەنووین، شەون درەنگ کردووە. بەڕەحمەتێ خودای شادبێ. دەیگوت:

(لە حەمامی شۆڕ، لبادم لوولە کردبوو، دەمسووەوە، لە مێژ بوو بێنە و بەرەم پێ دەکرد. بەتەواوی کزر ببۆوە، سێ چوار هات و برکەی مابوو تەواو بێ.

یەکی زەلامی مەچەک ئەستوور، لە تیانەی حەمامێ ڕا بەرەو ڕووم دەهات. شۆڕەشۆڕ ئاوی لە فۆتەی دەچۆڕاوە. هێندە بلێندکێش بوو چاوی لەبەر پێی نەدەکرد. ڕێ و ڕاست بەسەر لبادە کزرەکەی مندا ڕۆیی. ڕیسەکەی لێ کردمەوە خوری. لانی کەم دەبوو دوو سەحاتی دیکەی خەریک بمەوە، هەتا وەک خۆی لێ دەهاتەوە. لە حەیبەتان چەقووت لێ دابام خوێنم نەدەهات.

ئێدی چاوم حەرزی نەدی... دەستم کرد بەجنێوان و هەڕام کردێیە. سەری هەڵێنا، گوتی:

«دەروێش جنێوان مەدە، شەڕەکەشمان دەکەین»

وزاقی خۆم دا، دەمگوت بیگەمێ بۆ بابی ئاقڵ دەکەم. دەگەڵ گەیشتمێ لە سەرەخۆ پیلی گرتم، وەک منداڵێک بگرێ، شەقێکی تەڕی لە قوونیم ڕاکێشا، گەیاندمیە ئەو سەری دەحەمامێ.

گەڕامەوە و هەرام کرد هەی...

گوتی:

«قەرارمان هەیە جنێوان نەدەی»

وزاقی خۆم دا بەمست و پێلاقان هەر بیکوژم، دەستم وێیڕا نەگەییبوو، ئەگەر بن پیلی گرتم و شەقێکی دیکەی لێدام نیوگەزی لە حەرزی جوێ کردمەوە. ئەو حالەمەی چاویان لێ بوو لەسەر گازەرای پشتێ کەوتبوون، سێ چوار جاری دیشمان ئەو کایە کرد زەفەرم پێ نەبرد. هەموو جاران یەکا و شەق دەیگەیاندمە ئەو سەری دەحەمامێ. ئاخری چاوم کرد ئەو شەڕە بێ

سەمەرە، لە پەنا لبادەکەم ڕۆنیشتم. کابرای زلەش ڕۆیشتە دەرێ. چی وای نەگرت جارچی حەمامێ هات لە دووم:

«دەروێش وەرە بانگت دەکەن»

بە قەڵسی گوتم:

– کێ بانگم دەکا؟!

«کوڕە ماڵت خرانەبێ ئەوە چت کردووە! ئەوەی دەگەڵی بەشەڕ هاتووی، پیاوێکی زۆر ماقووڵە، هەژنۆ دە نۆکەری لە پشتە، نەخەڵەتیی...» بەشوێن جارچیدا چوومە دەرێ. ئاغایەکم دی وەک کوڕی شای، لە ترسان سلاوم کرد. سەری هەڵێنا:

«دەروێش براله! شەڕێکمان کرد، خەتام نەبوو، باوەڕ کە لبادەکەم نەدیبوو. قەرارە هەتا هاتمە حەمامێ ئەو شەڕە دەکەینەوە بەبێ جنێودان، جنێو بۆ پیاوان ئیرادن، وەرە پێشێ بزانم!»

دە دڵە خۆمدا گوتم:

«سەت شەپی دیکەشم وێ دەکەوێ»

بەلام چ وای نەکرد. ماچی کردم و سەد تمەنیشی دامێ. بەدەستی دانووسام:

«ئاغا عەفووم کە، نەمناسی خەجاڵەت خۆم»

گوتی:

«نا نا، قەرارمان هەیە، بێ جنێو، هەموو جارێش ئەو سەد تمەنت هەبێ.»

دەروێش زۆر قسە خۆش بوو، لە باوەشی تێر نەبووم. لە پەنای نەحەسامەوە. ماڵ و حاڵەکەن شێوا. وەک خانووچکەی دەمندالان پاشی ساڵێکی ئازارە باریکەی گرت، هەرچی حەکیم و دەرمانن کرد، ئەجەلی خوای حیلاجی نایە. حومری درێژی بۆ توو بەجێ هێشت. لە گۆڕستانی مەلا جامی ناشتمان. هەموو جومعان دەچوومە سەر گۆڕەکەی هەتا وەرهەرام قەبرەکەشی تێکدا.

دیسان بێ سەلا کەوتمەوە. سڕ و سیپاڵم بەکۆڵی دادا چوومە ماڵە ئاغای

سالار، کوڕی ئاغا میرزا فەتاحی، وەک بابی خۆم باڵی بەسەر کێشام.)

دایە خەیاڵ ورتەی گریانی دێ. چاوەکانم لێڵ بوون، بەرە بەرە دەچم دەباوەشی خەوێکی گرانەوە:

لە بەستێنی چۆمی (یەرغوو)م. ئاو ماڵکی لافاوی بەهار، قرچ و هۆڕ لەبەر پێم دەشکێن. نێو ماڵی چۆم بەحاڵ تەڕایی ماوە. تەمێکی بێ وادە شاری داگرتووە.

پۆلێک (سەبەرەڵا)، برسی، کز و لەجەر دمیان دەزبڵ و زاڵ دەگێڕن. سەر پشتیان ڕووتاوەتەوە. کولکەیان بەرداوە و کەلەکەیان قوپاوە. دێڵە بەبایەک دوو گۆڵی لە سەرن. سەرو گوێلاکیان بریندارە، لێک دەمرێن و خەریکن ئامبازی یەک بن.

لە زارکی گەرەکی (خرێ)م، گورپەیەکی قەڵەوی ڕندۆڵ درێژ بێچووە پشیلەیەکی خواردووە. ئێسقانەکانی ورد ورد دەکرۆژێ.

مێیە پشیلە بەچاوی چڕ داگرتوو، دەڕوانێتە ئەو دیمەنە. لاقی دەبەست چوون. زاتی نییە تەنانەت هەڵێ. دەستەیەک پشیلەی برسی کلک پەڕیو لە لایەکی تر کۆ بوونەوە. شوێنەواری زیانی خرۆیی دەئاکاریاندا دیارە.

بەنێوەڕاستی قەیسەریدا، ڕێوییەکی کلک درێژ هەڵدێ. بۆی لە تەختە دەدەن. هەرکەس لە پێش دووکانی خۆی ڕاوەستاوە. تۆزتەکێن بەدەستانەوە هەڵدەسوورێن. وێکرا هەرا دەکەن:

(ئەها هات، ئەها هات)

تەپە تەپ و تەقە تەقی تەختە ولاتی هەڵگرتووە. (بیگرن هات...)

دوو سێیەک زارکی گوزەری لێ دەگرن. ڕێوی لمبۆزی هەڵدێنێ و کەلپەکانی وەدەردەخا. دەردەپەڕێ، تێکەولێکەیە و کەس شوێنی ناشکێنێ. ڕێوی بەکووچەی مزگەوتی حاجی سەید بایزدا تێهەڵدەبێتە سەرێ و خۆ دەماڵێک داوێ.

دەگەڕێمەوە قەیسەری. گۆڵە کەرێک دەزەرێنێ. یەک هەرا دەکا:

(کورتانەکەت دڕاوە)

دیسان دەزەرێنێ، لووشکان داوێ، هەتا جووتەیەک داوێ، باوەشێک

کـووتاڵ بەر دەبێـتـەوە. تۆپە حـەریر و جـەلسـە خلۆر دەبنەوە. کـووتاڵ وەک تەرمەک بەسەر یەکدا تەپیون. ڕێ نییە لاق هەڵێنییەوە... گۆڵە کەر مەست و غلووره. ڕزگار قۆڵم دەگرێ...

دەچینە مەیدانی چوار چرا، دوو (کەمیـتار)ی پیر خەریکن (شێر)ێک لەدار دەدەن...

(حوسێن)م. دەسلوول دام. ئەمیر ڕوو بەڕوومە. نێوچاوانم گرژ دەکەم، دەگوڕێنم:

– ئەمیر!

لەسەرەخۆ جوابم دەداتەوە:

– بەڵێ.

– ناوی ئاواڵەکانت بنووسە!

– کەس ناناسم.

شەلّلاغێکی لە تۆقی سەری دەدەم، سەری هەڵدەتۆقێ، دەڵێم:

– چۆن ئاواڵت نییە؟!

– وەختێ ئەوەم نەبوو وە شوێن ئەو کارانە کەوم.

پێلاقەیەکی بەپەنجەی دادەدەم. گوێم لە دەنگی وردبوونی قامکی لاقی دەبێ. یەک بەخۆی دەهۆڕێنێ. لاقی لە دەمپـایی دێتـە دەرێ. بەسـەریدا دەنەڕێنم:

– ڕۆژە تەعتیلەکان دەچوویە کوێ؟

لەبەر ژانی پەنجەی پێی، بەباشی جوابی پێ نادرێتەوە:

– لە ماڵان دەبووم.

– چت دەکرد لە ماڵان، باسی چوو دەکرد؟

– دەرس، دەرسم دەگوت.

– بەکێ؟

– بەمنداڵی دەوڵەمەندان.

– لە بەرچی دەرست پێ دەگوتن؟

– پووڵیان دەدامێ.

– پووڵەکەت چ لێ دەکرد؟

– دەمناردەوە بۆ باوکم.

– ئا، ڕاست برۆ! باوکت ئەو پووڵەی بۆ کوێ دەنارد؟

– بۆخۆی خەرجی دەکرد. ئێمە نەدارین.

– هۆی ئەو نەدارییەتان چییە؟

– نازانم، هەڵبەت خوا نەیداوینێ.

– لە بەرچی نەیداونێ؟

– لە خۆی بپرسی باشترە.

– ئەوم وەگیر ناکەوێ، لە تۆ دەپرسم؟

– ئەتۆ نەتهێشت بمانداتێ.

– من؟!

– یەکێ وەک تۆ.

– ئەمیر بەڕاستی پێت وا نییە نەداریی ماڵیی هێندێک خەتای خۆتانە؟

– هەرچی بڵێم چ ئا چ نا هەر دەیکەیە تاوان.

– ئەو پرسیارەم لەسەر حیساب نەبێ، بەقەولی شەرەف.

– ئەگەر یادداشتەکانمت خوێندبێتەوە، جوابی ئەو پرسیارەتی تێدایە.

– چۆن؟

– بەشێک لە نەداری ماڵی بەهۆی نەداری فەرهەنگییەوەیە.

– ئەی بۆ بەجێی ئەوەی دەزینداندا بی وە شوێن فەرهەنگ ناکەوی؟

– تۆ ناهێڵی.

– من؟!

– عەرزم کردی، یەکێ وەک تۆ، حکوومەت.

– چۆن؟

– دەکرێ من پرسیارێک بکەم؟

– بڵێ.

– بۆ چیتان گرتووم؟

– ڕاپۆرتت لێ دراوە.
– ڕاپۆرتی چۆن؟
– زۆر شت.
– وەک چی؟
– دژی حکوومەتی.
– لەبەر چی، بەهۆی چی؟
– چونکە دەگەڵ ئێمە نەبووی.
– هەر ئەوەندە؟
– بۆ ئەوەندە کەمە؟!
– ئەگەر ئەوە بەڵگەیە، هەرچی لێم دەکەن بکەن، بەو حیسابە دەبێ زۆربەی خەڵکی ئێران بگرن.
– کەس هەیە تا کەس.
– چۆن؟
– تۆ کوردی خاین، جیای، هەر جیاوازیخوازیشی.

شەو درەنگە، لە باشگای ئەفسەران بانگێشتن کراوین. دەبێ بڕۆم. زەڕی چاوەڕێمە، هەرای نیگەهبان دەکەم:
– وەرن ئەو زیندانییە بەرنەوە، لاقی دەرمان کەن.

دەچمەوە وەتاغەکەی خۆم. پاکەتێکی لێیە، پاداشە، پووڵێکی زۆرە، تازە تازەن، وەک ئێستێ هەڵپاچرابن، دەس دەدەمە کیفەکەم. وەڕێ دەکەوم.

زەڕی بەپیرمەوە دێ. لێوەکانی ئاڵ و داغن. جلی شەونشینی دەبەردایە. سوورا و سپیاوێکی کاڵی کردووە. ژیان لە سیمای دەبارێ. ئامێزم پێدا دەکا:
– شەو درەنگە، دێیە ژووری یا بڕۆین؟
پاکەتەکەی دەدەمێ:
– ئەوەی تاقەت کە، وەرە بڕۆین.

باشگای ئەفسەران یەکی دی نابا. بەشانە چرکە جێگای من و زەڕی

دەکەنەوە. تالار وەک کۆلکەزێڕینە نەخشاوە. ژاوەی دێ، پڕە لە ژن و پیاو. کەس بەسەر کەسەوە نییە. میوە و ئاوەکیمان بۆ دێنن. زەڕی هەر میوە دەخوا. دڵم گیراوە.

تینوایەتیم ناشکێ. قەرە تەپە دەڕۆمە سەرێ، یەک یەکی ئەو ژنانە بەچاوی موشتەری دەڕوانم. هەموو شەنگ و شۆخن، زۆریان جوانن. هی دزێویش هەن، بەڵام زۆر کەمن، هەرچی هەڵیاندەسەنگێنم، لە زەڕی جوانتری تێدا نییە. زەڕی سەرتۆپی ئەم شارەیە. خۆ بەبەختەوەر دەزانم. ژنی جوان، ماشێن، پووڵ، ماڵی خۆش، ڕێز، حورمەت و شوغڵی ئابڕوودار...

نانا، ئەوە شوغڵ نییە، بەزیاد نەبێ، خوا لێم وەرگرێتەوە. پەنجەی لاقی ئەمیرم ناپیاوانە تێکشکاند. چی کردبوو؟!...

شتێکی وای لێ نەگیراوە، پێم وا نییە ئەهلی ئەو کارانەبێ. وە دیارە کوڕێکی وشیارە، جا ئەوەش دەبێتە تاوان؟!

دوێ شەو، جەناب سەرهەنگ دەیفەرموو:

(دەبێ وە قسەی بێنی، «ناڵێ»مان، نییە. دەبێ بڵێ، بنووسێ، لانی کەم دەبێ هاوکاریمان بکا، هی وامان دەوێ.)

مچوڕکم پێدا دێ، لە خۆم وەڕەزم، دەمەوێ بگریم. زەڕی تێم دەکوتێ:
(حوسێن! چییە؟ ناڕەحەتی؟)
سەر ڕادەوەشێنم:
(نا زەڕی گیان! ماندووم.)
(لە چی ماندووی، فەعلەییت کردووە؟)
(سەد بریا فەعلەبام...)

ژنە سەرهەنگێکی خوێنتاڵ لە پەنام ڕاوەستاوە. دەستم بۆ درێژ دەکا، دەیەوێ کەشەیەکی سەما دەگەڵ بکەم.

بێ جواب مەحتەلی دەکەم، بێ حاڵم نازانم چی جواب دەمەوە. زەڕی لەبەر لێویەوە دەڵێ:
(هەستە! عەیبەی بزانە، دەی زوو.)

بەنابەدڵی ڕاستــەوە دەبم، وەک بێگارم پێ بکەن، قــۆڵ دە قــۆڵم دەکا. گۆشت تاڵ، ترە دێو، خۆم ڕێدەخشێنێ.

دەچینە سەر سەکۆی سەما. ئاهەنگێکی ئارام بڵاو دەبێتەوە. زوویەکی خۆی دەگەڵ ڕێک دەخەین. دەستم دەپشتێ وەردێنێ. سەفێک دەسووڕێین. هەر دێ و خۆم پێوە دەنووسێنێ. وەک چەقە و بنێشت. خۆم دەکێشمەوە، دەستی توندتر دەکا، خەپڵەیە و نالەبار. ئارایشێکی توندی کردووە.

هەتا دەیەوێ خۆ بەنازتر نیــشــان دا، خــوێن تاڵتــر دەنوێنێ، دەمــەوێ هەڵێم، پێم عەیبــە، دەبێ بەلەونێک خۆ نەجات دەم. بەرم نادا، مــەست و گێژە، وەک کوورە دایسێ، خۆ پشتەوشکێن دەکەم، سینگ دینێتە پێش، سەر دەباتە بن گوێم:

(ناوت چییە؟)

خۆ گێل دەکەم، دیسان دەپرسێ:

(گوتم ناوت چییە؟)

(مەنووش)

سەرهەنگ دەیگوت: ناوی (حوسێن)ە.

(هەر چۆنێک پێت خۆشە.)

(ئەی شەیتان! چەند دۆستی کچت هەیە؟)

(بەتۆوە دوو.)

(ئەوی دی کێیە؟)

(زەڕی.)

لە قاقای پێکەنین دەدا:

(ژنەکەی خۆت ناڵێم.)

سەرهەنگی مێردی ژنە، زەڕی هێناوەتە سەر سەکۆ. سەودایەکی خراپی نەکــردووە، زەڕی لە مـن تووڕەترە، ڕەنگی گــۆڕاوە، دەیەوێ زوو ئاهەنگ تەواو بێ. خــۆی لێ دەکــێــشــێــتــەوە. ســەرهەنگ بەری نــادا. دێتــە ســەرم هەڕرای کەمێ...

چرایەکی کەم نوور هەڵدەکەن. چراکانی دیکە دەکوژێنەوە. ژنە چەنەی لە

ڕوومەتم دەخشێنێ. بۆنی تریاک لەوانەیە قرم کا، دیارە بەرنامەی دیشی بووە، خەریکە هێڵنجم بێتێ. لێو بەلێومەوە دەنێ. یەک بەخۆی دەمژێ. چاو لە زەڕی دەکەم وەکی منە...

بەدەســتــێکم ســەری ژنە لادەدەم، بەرم نادا، ئەوەندەی هێــزم هەیە، دە نووکی قامکەکانمدا خڕی دەکەمەوە، یەک بەخۆم سمتی هەڵدەقورینجێنم، یەک بەگەرووی دەزیرێنێ، چرا هەڵدەبنەوە. هەموو پێدەکەنن، قاقا لەسەر قــاقــا، ســەرهەنگ چاوی وەک کــەشکە فــەریکە دەرپەڕیون، وەخــەبەر دێم، نوێژی بەیانییە. چرای هاڵەکە دایسی. دایە خەیاڵ وەدەرکەوتووە.

5

ماشینەکەم لە سرویس وەردەگرمەوە، سەبرێکی وەڕێی دەخەم. دەسووڕێمەوە مەیدانی (ڕەزاشا). چی وا نەچوومە پێشێ، (مەلی) بەپێکەنینەوە ڕێم لێ دەگرێ، دەیدەمە قەراغێ، خۆ دەژووڕێ داوێ:

(مەبارەکە!)

هەموو گیانی پێدەکەنێ، ڕوومەتی سوور هەڵگەڕاون، سەیر بەکەیفە، دەڵێم:

– یاڵڵا، مەلی خانم! ئەوە بۆ کوێ دەچووی؟

– دەمەویست سەرێکی نەشمیل بدەم.

چاوێکی بەمانای لێ دەکەم:

– ئیزن دەفەرمووی کەمێکی بێنزین لێدەم، چی وای تێدا نەماوە، چاو لە دەرێ دەکا:

(دەخزمەتت ڕا دێم)

وەڕێ دەکەوم. هەوەڵ گۆشەی مەیدان، ئاژانێکی کڵاو سپی، فیتەم لێ دەکا، دەیدەمە کەنارێ، دێتە پەنام:

(مبارەکە کاک ئازاد! تازەیە؟)

– سپاس سەرکار، شتێکی وەک تازە.

پووڵێکی دەمستی داوێم، بزەی دێتێ:

(خەجاڵەتم دەکەی، بۆیەم نەبووی، ئیشاڵڵا تەستیقەکەش وەرگرە.)

– ئیشاڵڵا.

پۆمپی بێنزین چۆڵە، زوو دێمە دەرێ. ڕوو دە مەلی:

– بۆ کوێ دەچی خاتوون؟

– بەجامی جەمدا بۆ لای گوومرگێ.

بەخۆم نییە لە قاقای پێکەنین دەدەم. ماڵی هەردووکمان نیزیک شەقامی حافزە، پێویست نەبوو لە مەیدانی (ڕەزاشا) بۆ تاکسی مەحتەل بێ.

ڕووم تێ دەکا:

(چ خەبەرە! بیفەرموو با ئێمەش بزانین)

(فارس دەڵێ: درۆزن کەم هۆشە.)

(مەنزوورت لە چییە؟)

(هیچ بۆچوونە گوومرک بەمەیدانی «ڕەزاشا»دا وەک کونیکەی وایە. ئەتۆش پێت وا نییە؟)

– (ئازاد، بەڵا لە درۆیان دا، دەمەویست هەوەڵ کەس بم کە سواری ئەو ماشێنە دەبێ وە پۆز مەکەوە، پێش ئەوەی تۆ وەدەرکەوی، سەردانی نەشمیلم ساز کرد.)

– ئەگەر وایە ماڵە نەشمیل تەحتیل.

– سەرێکی وێش دەدەین، نەوەک دایکم لێی بپرسێ.

– لە کەنگێوە لە قەراخ ئەو مەیدانە ڕاوەستاوی؟

– لەمێژ نییە، ئەوە بۆ هێندەت پێ چوو؟

– (من چووزانم تۆ مەحتەلی، بەیانی کوتبات دەهاتمە بەر دەرگا، هەتا حەق و حیسابی ئەو سرویس و شتەم دا، زۆری پێ چوو.)

پشتی دە دەرکەی کردووە، ڕووی دەمنە:

(دەزانی چۆنە، درۆزن نیم، غیرەتی ئەوەشم هەیە بەدایکم بڵێم، دەگەڵ ئازادی دەڕۆم، ئەمما نامەوێ منەتی هەڵگرم.)

(من و تۆ هەر ئاواڵەکەی جارانین، ئێستا چ بووە؟)

(جەنابی ئیفلاتوون چ نەبووە، ئێمەین گەورە بووین، بریا نەبووبایین. خەڵک ئاقڵی دەچاوی دایە، ئەمن لە تۆ نیگەران نیم، دایکیشم هەروا، پێشم خۆشە دایمە دەگەڵت بم. ئەوەش بزانە ئەو چەند ڕۆژەی دەرست پێ گوتووم هێندی ساڵێکی فێر بووم.)

– مەلی!

– گیانە!

– بچینە ماڵی نەشمیل؟

– لەبەر دەرکی گوومرگێ تاوێکی ڕایگرە، زوویەکی دێمەوە. چووم

دەفکرەوە:

هەلێکی چاکە، نەرمی کەم لە شایی «رەزا» دەگەڵ فەوزیە نەیکاتە شەڕ و کێشە. هەر چونێک بێ حاڵی دەکەم. فەوزیە ئەهوەنترە، قسەی دەگەڵ دێ. چ بکەم مامم بەمنی ئەسپاردوون. دەیگوت:

– (ئاگات لیبیان بێ.)

لە (مەلی) دەترسم، شێتە، زۆر عەیب دەبێ بیکەنە هەڵڵا، نازانم چۆنی پێ بڵێم، شۆخی دەگەڵ ناکرێ. لەبەر قسەی مامم نەبا هەر نەدەچووم. (رەزا)م حاڵی دەکرد. ئەرێ (مەلی) چی لە گیانی من دەوێ؟ جار جار چاکم توورە دەکا. بەوی چی؟! بۆ خۆی کردۆتە خاوەنی من.)

پڕی دا گوێم:

(جەنابی ئیفلاتوون دەفکری چ دای؟ ڕایگرە ئێرە گوومرگە!) لام دا قەراغێ، (مەلی) دابەزی. دوو منداڵی ڕووتەڵە بەشەڕ دێن، لێکیان دەکەمەوە، هەر یەکەی قەرە پوولێکیان دەدەمێ، دەست دە ستۆی یەکتر دەکەن و دەڕۆن، ئاورێکی خۆشەویستی لە من دەدەنەوە.

(مەلی) دێتەوە، سوار دەبێ:

– مەلی نەشمیلت دیت؟

(دیتم، کوتم ئەگەر دایکم پرسی، بڵێ سێ چوار سەعاتم لە لا بووە، زۆریشی پێ خۆش بوو دەگەڵمان بێ، فەرمووم نەکرد.)

– لەبەر چی؟

– لەبەر بۆیە.

– چۆن بۆیە؟

– بۆیە، بۆیە، بۆیە.

وەرێ کەوتین، بەڕاشکاوی دەستووری دا:

– برۆ جادەی سەددێ.

بەتەنیشت تاقەداردا وەسەرکەوتم، گوتی:

– سەبر برۆ، دەئاوێم داوێی.

– خوا نەکا، چۆن دلم دێ.

– نەشمان بوو، ئەتۆش دڵت هەیە ئیفلاتوون؟

– ئەگەر دەزانی دڵم نییە بۆ دڵپیسیم لێ دەکەی؟

– دەترسم مەشکەدڕە فریوت دا.

– بڵێی وا زوو فریو بخۆم؟ ئەدی چۆن ڕۆژێ دوو سەعات دەرس بەتەمبەڵ خانمێ دەڵێم؟

– دیسان بەچاوت دادامەوە، بۆ دەرسان زیرەکی، بریا بەدوو ساڵان دەرسێکت خوێندبا ئەمما پیاو بای.

– دەفەرمووی پیاو نیم؟

لە قاقای پێکەنینی دا:

– ئەوەت عەرز ناکەم، تەنیا بەمنداڵت دەزانم، تازە خەریکی گەزەگەزەی، پێم بەگازەوەنا، ناڵەیەکی کرد و دەرپەڕی. ماشێنێک لەو لاوە بەپەناماندا ڕۆیی، ئاهێکی مابوو خۆمان لێ دا، (مەلی) ترسا. دەستم لەسەر دەندەیە، دەست لەسەر دەستم دادەنێ:

– سەبر برۆ! تۆبە، لەسەر ئەو دەستە جوانانەت. ئازاد گیان دەبەر چاوت مرم سەبر!

سپی، سپی هەڵگەڕاوە، شلی دەکەمەوە، ڕایدەگرم:

– دیاری دا!

– زۆر ترسام، هەر ئاهێکی مابوو، ئەو جادە بۆ پەلەی نابێ.

– ئەدی ئەتۆ بۆ ئەو قسە زەلامانە دەبی؟

– نەوەڵڵا، تۆبە، کلفەتی تۆم ئیفلاتوون گیان.

دەمەوێ لە بیری بەرمەوە:

– دەگەڵم دێی بۆ سەر شایی؟

– بەداخەوە نا.

قامکێکی لەژێر چەنەی دەکوتم:

– ئەگەر بەداخەوەی، نەهاتنت لەبەر چییە؟

– دایکم و کاکم و براژنم دێن، دەبێ دەگەڵ وان بم.

بزەی دێتێ وە دیارە هۆی تریشی هەیە، دەڵێم:

– دەلیلی دیکەت نییە؟

– ئەتۆ دەخزمەت مەشکەدڕەی چاو هەڵپزاو دای.

سەرم سوڕماوە بەکوێیدا زانیوە؟! دیسان ڕەنگە هاجەری خاڵۆزای... دەڵێم:

– (مەلی)!

– بەڵێ.

– دەکرێ تکایەکت لێ بکەم؟

– فەرموو، خاوەن سەر نیم.

قورس و پتەو چاو دەچاوی دەبڕم:

(ڕەنگە ئاگاداربی مامم گوتوویە، ئامۆژنم و فەوزیەی بەرمە داوەتی ڕەزا. ئەوەش دەزانی بەهەویای فەوزیە نیم. ئەوەش دەزانم خەریکی لە داخانی لێکەوەبی. دەمەوێ لەو شاییە هەڵڵا دەرنەهێنی.)

زەرد، زەرد هەڵگەڕاوە، لێوی دەلەرزێ:

– ئەگەر دەدەستی تۆدا هەڵنەپەڕێ، کارم پێی نابێ.

– هاتوو هەڵپەڕێ.

– چاوی دەردێنم.

ئەوەندە لەسەر قسەکانی سوورە، وێ ناچی تۆسقاڵێک نەرم بێ. هەر چۆنێک بێ، دەبێ ئاوی گوێی دادەم:

– بە چ حەقێکی چاوی دەردێنی، زێڕ خەریدی تۆیە، قەرەواشی ماڵە بابتە؟

– خاترجەم بە، با ڕێووڕاست عەرزت کەم، هەتا مەلی لەسەر دنیایەیە، کەس حەقی تۆی نییە.

– خۆ تۆ دەزانی من فەوزیەم ناوێ.

– بەڵێ، ئەو ئەتۆی دەوێ.

– جا بەتۆ چی، بوویە وەکیلی من، بۆ بەزۆر خۆت نەخۆش دەکەی؟ دوو جاران بەزمان لێوی تەڕکرد:

– پێت وایە بۆت حەکەدار بووم، مەیتی خۆشم بەتۆ هەڵناگرم، نانا ئاغا،

سەدجارم پێ گوتووی ژن هێنان و مێردکردن بەمەرگی ئیشق دەزانم، عادەتم بەتۆ گرتووە هەروەک ئەتۆش وای.

لە بیرتە ئەو شەوەی کوتم داوام دەکەن، ترت بەتاق نەدەهات، ئەمنیش هەروام.

– مەلی، منت خۆشدەوێ.

– خۆشم دەوێی، حەزت لێ ناکەم.

– دەتەوێ مارەت کەم؟

– هەرگیز.

– ئەدی چ دەڵێی، کچ دەبێ شوو بکا، کوڕ دەبێ ژن بێنێ.

چاوێکی کرپارانەم لێ دەکا:

(ئازاد گوێم دەیە، دەزانم دەتەوێ حوکماتم لەسەر بکەی، دەتەوێ لە شایی ڕەزا بەشەڕ نەیەم، عەیبە، ئابڕووچوونە، مامت ژن و منداڵی بەتۆ ئەسپاردووە، دوو لای شتەکە بۆ تۆ جێگای پەرۆشین یەکیان ئەوەیە ناتەوێ لە لای مامت بێ عورزە دەرچی، دووهەمیان دڵت لە من بێشێ. بەڵام چ بکەم خۆم پێ ڕاناوەستێ، ئەتۆ دەڵێی شووکردن و ژن هێنان چارەنووسی هەر کچ و کوڕێکە، بەداخەوە وایە، بەڵام من نامەوێ مێرد بکەم، ئەگەر هەر عیلاجم نەبێ تەنیا شوو بەتۆ دەکەم. ئەویش قسەی خەڵکی بۆ من بایی پووشێکە تەنانەت نەزەری خۆت.

بۆ خۆت دەزانی هەتیو مەتیو نەیان وێراوە چاو لە من کەن، با ئەو ڕاستییە بڵێم ئەتۆم خۆشدەوێ نەک وەکوو خۆشەویستی کچ بەرامبەر بەکوڕ، بەڵکوو وەک خۆشەویستی منداڵێک. ئەتۆ وریات خۆشدەوێ؟

– ئەرێ وەڵڵا.

– (باشە دەزانم، ئەمنیش دەگەڵ تۆ ئەو هەستەم هەیە. غەریزە دەگۆڕێدا نییە. لە منت پرسی: (دەتەوێ مارەت کەم) عەرزم کردی: (هەرگیز) دەزانی بۆ چونکە کچێکی وەکی من ناکرێ مێرد بەکوڕێکی وەک وریا بکا، بەڵام دەکرێ خۆشی بوێ، بیلاوێنێتەوە)

بەتووڕەیی گوڕاندم:

– یانی ئەمن وریام؟!

پێشاو بڕەی قسەکەی دامەوە:

(جەنابی ئیفلاتوون دەنگ بلـێند مەکە، بەڵێ لە لانی ڕووحییەوە، لەلانی پاکییەوە وەک وریای، لەمێژە لە تۆ سەیادم، بەرانبەر بەهیچ ئافرەتێک نەزەرت نییە. دڵداری بۆ تۆ مانا نادا.) بەو تەشەرەی خوێنم خراپ بوو:

– تاقیت کردوومەوە؟

سەرێکی لێ ڕاوەشاندم هەزار مانای دەدا:

(گورەگوڕێ مەکە، جنێوان مەدە، لای خۆی خوێندەواری، بوویە کرمی کتێب، هەر شەوەی ٢٠٠ لاپەڕە دەخوێنییەوە، ئێمە قسە دەکەین، نە قەڵسی تێدایە نە نێو و نرکە، مەبەستی من لە باری فیزیکییەوە نییە، لە لانی ڕووحییەوە دەڵێم، تۆ ئامادەنی، ترسی ئەوەمە فریوت دەن و لە منت بکەن، سەبرکە بۆت شی دەکەمەوە. دەکرێ دەگەڵم ڕوو ڕاست بی؟)

– من لە حاست تۆ پێچ و پەنام نییە.

رووی دەلای ئاوی سەددەکە کرد. دەگەڵی سووڕام، شەپۆڵی ورد، نەرم و هێدی خۆ بەلێواره و بەستێنی گۆمیلکەدا دەدەن، بەرە بەرە هەوا داغ دەبێ، جادە ئارام و کەم هاتوچۆیە. بایەکی مەیلەو گەرم دەموچاوان دەلاوێنێتەوە، بزەیەکی ئارام مەلی خوێن شیرنتر کردووە:

(ئازاد! نەشمیل چۆن کچێکە؟ جوانە؟ نەجیبە؟ زیرەکە؟)

– لە هەر بارێکەوە حیسابی کەی شار کەمی وای تێدایە.

– (ئا، ڕەحمەت لە بابت، بەهاری ڕابردوو لێی ڕانەسپاردبووی؟) خووداربووم، ئەوەی لە کوێ زانیوە؟! قەرارم کردووە ڕاست بڕۆم:

– با، شتێکی وا هەبوو.

– بۆ بەمنت نەکوت؟

– پێویست نەبوو.

– چت جواب داوە؟

– هیچ.

– قسەکەت بەتەواوی بگێڕەوە.

– ڕاستییەکەی نەشمیل زۆر خانمە نامەوێ...

– بەڵێنت داوە ڕاست بڕۆی.

– گوتم بەتەمای ژن هێنانێ نیم، دەمەوێ دەرسەکانم ئیدامە بدەم، سەرێکی بۆ لەقاندم:

– ئەو ڕۆژەی لەماڵە مامت بووی، فەوزیە چەند جاری بەگوێت دادا.

– زۆر.

– تا ئێرە ڕاستە، مەرگی من ئازاد! ئەشرەف خانم جوان نییە، خانومان نییە، خەریک نییە چاوت دەرێنێ؟

– ئەوانەی هەموو تێدایە.

لە سیمایدا شادی و سەرکەوتوویی دەبینم:

– قەت وا بووە لە بەرانبەر یەکێک لەوانە بلەرزی، لە باری فیزیکییەوە نالێم، بەخەیاڵتدا هاتووە جارێک؟

– ڕاستییەکەی نەوەڵڵا .

– (کوڕە ئەمن لە هەموو کەست باشتر دەناسم، چاوی هیچ پیاوێک وەکی تۆ پاک نییە، ڕوانینی تۆ ڕاست وەک ڕوانینی «وریا»یە، وەک ئاوی شەوێ پاکی، لەبەر ئەو پاکییە وەک بوت دەتپەرەستم. ئازاد گیان! کەمڕوو، نی. غەڕڕەی، بەدەعیەی، زۆرتری قسەکانت حاڵەتی فەرماندان و دەستووریان تێدایە. جوانی بلێم لە ڕووت هەڵنایە. تاقە کوڕە بووی لە منداڵییەوە وا فێر بووی. بەڵام حەرامزادە و چاوحیز نی. ژن وەک ئینسان چاو لێ دەکەی. ژن لە لای تۆ «بووکە چینی» نییە. کایەی پێ ناکەی، بۆ دامرکانی تاوێکی خۆت ئابڕووی نابەی. هەر ئەو ڕەفتارەت بۆتە هۆی ئەوەی بەدەرسەکانت ڕابگەی. دواڕۆژی تۆ ڕوون دەبینم، دەچییە زانکۆ، ئەگەر لەوێ نەگۆڕێی، باشترین کوڕی دنیایەی. لە ڕووی زانینەوە ژیان دادەڕێژی. دەگەیە جێگای بەرز، نازانم چۆنی بلێم دەگەیە حەددی خۆ دۆزینەوە.

دەمەوێ ئەوێدەمێ کە ڕەنگە دووریش نەبێ لە پەنات بم. سووژەی

شێعرەکانت بم. ڕاوکەی چیرۆکەکانت بم. ئە ئەو بوونە ویست و داخازی ڕووحی نەسرەوتووی من دابین دەکا. بۆیە بەکەست نادەم. بۆیە تەنیا تۆم دەوێ. لە هەموو کەسم خۆشتر دەوێی. دەدەورت دەگەڕێم. دەسەرت دەسووڕێم.

ژن هێنان یا مێرد کردن، شتێکی ئاساییە. کاری هەموو کەسە. کارێکی حەیوانییە. گاڕان پڕە لە نێرومێ. غەریزە هێرش دێنێ. گەرم دادێ. هەموو گیانلەبەرێک ئەوەی تێدایە. ئینسان خاوەن ئاقڵە، بۆ ئەوەی نەزم و نیزام تێک نەچێ، نەسل و نێژاد ڕاگیرێ، مێژوو هەبێ، کەلەپوور بەجێ بگا، مارە و تەڵاقی پێکهێناوە. دێرەدا منداڵ دایک و بابی مەعلوومە. منداڵ خاوەنی هەیە، بۆ پێگەیاندن، بۆ تێگەیاندن، بۆ چوونە سەر، بۆ زاڵبوون بەسەر تەبیعەتدا.

ئەو پەیمان و قەرارە چ لە کلیسا چ لە مزگەوت. کارەکە هەر یەکە. مەبەست نەزمە و نیزام.

تەنیا تۆ دەنێو هاوتەمەنەکانتدا، هێزی سەرکوتکردنی هەوەست هەیە. منیش دەمەوێ ئەو هێزە دەخۆمدا بەقەوەت کەم. بەسەر غەریزەدا سواربم، لەژێر پێمی نیم.

لە بیرتە، ئەو شەوەی چۆڵەمەشکێنەکەت لێ بردمەوە، وەختا بوو وریام لێ بکەوێ. من داغ ببووم. گێرودەی چاوەکانت ببووم، تۆ بووی وریات دامەدەستی، تۆ بووی وریات کردمەوە. من تەنیا دە بەرانبەر تۆدا شلم، هێزێک دەچاوەکانتدا دەبینم ئەو هێزە دەمبا دەخاڵی تووانەوەوە. بێ ئەوەی لێوەکانت برینجە بکا. بێ ئەوەی بتەوێ وابم، وام.

هیچ کوڕێک زاتی نییە دەبەرامبەر مندا بکۆخی. هەموویان وەک دێڵی حیز سەر دادەخەن. لە من دەترسن. منیش تەنیا کەمێک ئەندێش لە تۆ دەکەم. من هەوڵ دەدەم هەوەس دەخۆمدا بکوژم، تەنانەت ئەگەر تۆ تووشی هاتی ڕاتگرم.

ئازاد من دەمەوێ هەموو دنیا، هەموو کاینات، هەرچی هەیە و بوونە دەخاڵێکدا کورت کەمەوە، دەواژەیەکدا کورت کەمەوە، ئەویش «ئەوینە»

ئەو تاقە واژەیەش بخەمە ژێر پات.)

یەک بەخۆی ئامێزی پێدا کردم. قەت پێم وانەبوو مەلی هێندە تێدەگا. ئەوە تەنیا ڕۆژێکە لە لای من قسەی وا گەورە دەکا. وردە وردە شەیدای ئەو تێگەیشتوویییەی دەبم. سەرمەستە تا ئێستا گوێم بۆ قسەکانی ڕاگرتووە و کاری تێ کردووم. دیسان هەڵیدایە:

(ئازاد! ئەو هەلانەی بۆ تۆ هەڵدەکەون، هەر کەسی دی بێ دەیانقۆزێتەوە دەمەوێ هەر وا بمێنییەوە. من نیو تانجی زێڕ، شامڕەخت و سەر پشتێنم لە تۆ ناوێ. نامەوێ مارەم کەی، نامەوێ دەزگیرانت بم. تەنیا دەمەوێ هی من بی. ئیشقی هەمیشەیی من بی. ڕووحی سەرکێشی من بەم بوونە ڕازی دەبێ . ئەو بوونە بەمافی ئینسانی خۆم دەزانم. ئەو حەقە بەکەس نادەم، هەزاری وەک نەشمیل، فەوزیە وە... بەخاتری تۆ بەو پەنجانەم دەخنکێنم.

من فزە فز نازانم. کوڕ پێم ناوێرن، هەتا لەبەر کچان هەڵێم. هەر کەس بێتە بەرەگەی دەخیچێ. «ناڵدار ناڵ دەوەرێنێ و باڵدار باڵ»).

کیفەکەی دەکاتەوە. پاکەتێک شۆکۆلاتی خاریجی دەردێنێ. دەیداتە دەستم:

(ئەوەش شیرنی ماشێنەکە)

وە بیرم دەکەوێتەوە، من دەبوو شیرینی بدەمێ:

– ببوورە، قەرار نەبوو پێکەوە بین، ئەمن دەبوو شیرنی بکڕم.

دەست دەگیرفانم ڕۆ دەکەم، کارت و سویچی ماشێن دەردێنم، دەیدەمە دەستی:

– دیارییە، دیارییەکی چووکەیە بۆ تۆ !

وەریاندەگرێ، ماچیان دەکا و دەیداتەوە بەخۆم:

– (پێشکەش بەخۆت بێ، لە هەموو دیاری دنیایە گەورەتر بۆ خۆتی، لە هەموو شیرنی شیرنتر بۆ خۆتی، بۆ خۆتم دەوێ، پێت خۆش بوو. ماڵت ئاوەدان، دەنا نا بەزۆری.)

بەپێکەنینەوە دەست دەکەین بەشیرنی خواردن، سەرجەمی قسەکانی بەقەوەتن. لەوە دەترسم ئەو حەسوودییە نەخۆشی کا. وەوەی دەچێ لە مێژ

بێ لەژێر چاوەدێری دابم. وەک نیسیێ پێ بەپێ دەگەڵم هاتووە. کێشکی لێ کێشاوم و نەمزانیوە، سەر هەڵدێنێ:

(ڕۆژ درەنگە، وردە وردە نەڕۆینەوە؟)

– کەمێکی دیکەش دەگەڕێین پاشان.

– نا ئازاد گیان، ئەگەر وابێ یەگجاری هەڵمدەگری. بەشی من بەزیاد. ئەو نەختە توند ڕۆیشتی بەشی حەوت پشتم دەکا. سەبر سەبر بڕۆوە با بەجووتە ون نەبین. دایکم نەزانێ باشترە، هەرچەندە زۆریشی پێ خۆشە بمدا بەتۆ. ئەو شەرمە گێلاخەی بەڕاستی نییە.

ئەوێ جارێ بۆشم گێڕایەوە، هاتبوونە سەرم، گوتم:

– دایە گیان، با خاترجەمت کەم مێردی ناکەم.

گوتی:

– یانی بەهیچ کەس!؟

گوتم:

– تەنانەت بەئازادیش.

گوتی:

– حەک ڕاستەوە نەبی، ئەمن پێم وابوو لە سەروەی ڕاوەستاوی. جا کچم ئەگەر وایە وەک کچە هەرمەنی خۆت هەڵگرە بۆ حەزرەتی عیسا.

گوتم:

– شەرتە بەویش نەکەم.

چەمۆڵەیەکی لێنام و گوتی:

– (کچەتیوە شەیتانە، هەر لە هەوەڵەوە نێرانی دروست کرابووی، بەمنداڵیش ئەدا و ئەتواری کچانەت نەبوو. ڕۆڵەم کەیفی خۆتە، بەڵان کچ دەبێ مێردی بکا.) زۆری لەو فەرمایشانەی جەنابی ئیفلاتوون بەسەر و گوێم دادا. دەی ئازاد دە بەر ئەو چاوانەت مرم هەڵی کە با بڕۆینەوە. خۆت مەخافڵێنە. مەشکەدڕەش چاوەڕێت دەبێ . مامت بەستۆ و گردەرانی شکاوی بەتۆی سپاردووە).

ماشێنەکەم سووڕاندەوە، بەرەو شار وەڕێکەوتین، کەوشەکانی داکەندووە

لاقی دەحەسێنێتەوە:

– ئەو کەوشانەم بۆ شایی کڕیون، دەمەویست بەلاقم خۆش بن، ئێوارێ تێر و پڕت دەگەڵ هەڵپەڕم، جا نازانم دەعیەت دێنی یانە نا؟

– ئەگەر فەوزیە لەوێ نەبێ دەخزمەتت دام.

لینگە کەوشێکی بەدەستەوە گرتووە:

– بەخودای پەنجەی دەپەڕێنم.

ڕۆ هاتە لاقی من. لینگە کەوشێکی لە پێم دەرێنا، دەپێی خۆی کرد:

– (ئۆخەی چەند خۆشە، کەوشی ژنانە هەر بۆ شەڕێ چاکە. لە بەیانییەوە وەختە پەنجەم لێوە بێ.)

جار جار وەهمی وەی لێ دەکەم نە نێر نەمێ بێ. بەڵام زوویەکی پەژیوان دەبمەوە. ژنێکی تەواوە. ئەندامی قسەی لەسەر نییە. سینگی کەمێکیش لە حاست تەمەنی قیتترە. ئاکاری وەک سەرشێت و دەلووکار دەچێ، کەچی زۆرزانە، سەبرێکی دەڵێم:

– مەلی!

– ئا.

– غەیری کتێبی دەرسی چیدیکەت خوێندوونەوە؟

– (قەرارمان ئەوە بوو ڕاست بڕۆین، تەواوی ئەوانەی تۆ خوێندووتنەوە، منیش لە دایکتم وەرگرتوون. زۆریش بەشێنەیی خوێندوومنەوە. ئەتۆ زرینگ بووی دەرسەکانیشت دەگەڵ دەخوێندن، ئەمن هەر خەریکی ئەوانە بووم. لەبەر ئەوەی ئەمن بوومە تەمبەڵ خانم، ئەتۆش بوویە جەنابی ئیفلاتوون.)

– نەدەکرا دەرسەکانیشت لەبەرەوە بخوێنی؟

– (ڕاستییەکەی ئازاد، دنیای من دنیای مەدرەک و مەدرەک بازی نییە. بەقەولی ئیفلاتوونەکانی وەک تۆ مەدرەکگەرا نیم. هەر قەدەرێکی دیکە دیپلۆم وەردەگرم. بۆ وەی لە ماڵێ نەترشێم لە جێگایەکی دادەمەزرێم. زۆریشمان هەیە، ماڵی بابم بەهەزاری وەک من تەواو نابێ.)

– چاکە مەلی، بۆ بەدزی من کتێبت دەخوێندەوە؟

(وەڵڵاهی دایە خانم فەرمووی: «هێندێک لەو کتێبانە بۆ کچان باش نین.» بەڵام دڵی نەشکاندم، هەرچی ئێوە هەتانە یەک یەک هەمووم خوێندوونەوە. ئەو کوتی: «لە لای ئازاد باسی مەکە» وەک بزانم بۆ خۆشی زۆرتریانی خوێندۆتەوە.

لە ڕۆژنامەکانیش ڕانەوەستاوم، جەدوەلەکانیش حەل دەکەم. خەیاڵی تۆش دەخوێنمەوە. ئەو ماوەی پێکەوە بووین، یانی لە منداڵییەوە هەر ئەدایەکی ئەتۆ لە ماڵە خۆتان دەرت دێنا، ئەمنیش ڕاست و ڕەوان ئاوام دەکرد. جگە لە دەرس خوێندن.

سەرێکی بابم هەراسان کردبوو، کۆت و شاڵوارم بۆ بکڕێ، پێم خۆش بوو ئەوەشم وەک تۆ بچێ. ئاخری جوابی نەدامەوە. هەتا پار و پێرار زۆر جاران لیباسەکانی تۆم دەبەر دەکردن. ئێستا ئەتۆ درێژ بووی بۆم گەورەن. کاکم فێری ماشێن لێخوڕینی کردووم. ئەوانەم بەدزی تۆ کردوون، جا کەیفت دێنێ پێت خۆش بێ، دەنا لە حەیفانم لێکەوەبە.)

گەیشتووینەوە لای تاقەدار، سەبرێکی دەیدەمەوە کەنار جادە. ماشێنەکە دەدەم بە(مەلی) هەتا نیزیک ماڵێ زۆر بەباشی دەچینەوە خرتە لە دەرگا دێنم گوێم لە دەنگی دایە خەیاڵە:

– دایە خانم ئەوهە ئازادی هاتەوە

دەچمە ژووری، دایکم بزەیەکی بەمانای دێتێ، دایە خەیاڵ دەڵێ:

(کوڕانم ئەو کچۆڵەی خۆن دەگەڵ توو نەبوو؟)

خۆم لە گێلیە دەدەم:

– کام کچۆڵە؟

– کوڕە ئەوهەی دەڵێم، مێوژە ڕەشکە، مەلیلەی خۆن.

– ئەمن لە زگ ماشێنەکەم بووم، بۆ مەلی لە ماڵ نییە؟

دایە خەیاڵ لێم چەپ و چیر دەبێ :

(ئەیبی ئووەڵڵاهی خوای پێم نەگری، دەگەڵ توو بووە، کوڕە ئەوە دایەی دوو جارانی تەلەفوون کردوون دەیگوت:

(لە سبەی زووەوە، وەدەرکەوتووە)

ئەگەر فیتی خۆت نییە هەڕۆ تەلەفونێکیان لە بۆ لێدە بزانین هاتووتەوە.

دایکم پێدەکەنی ئاماژەی من دەکا:

(دەبڕۆ ڕۆڵە ڕاست دەکا، بزانین وەدیهات.)

مەلی جوابم دەداتەوە:

(بەڵێ قوربان)

– مەلی هاتوویەوە؟

بەو جۆرەی کەس گوێی لێ نەبێ:

(بەدرۆ درێی، دایکم و دایە خانم زانیویانە، ئەگەر دایکم قسەی دەگەڵ کردی حاشایە مەکە.)

– باشە کەیفەکەت چۆنە؟

– (ئەمن چاکم دەفکری خۆت دابە، دایکم دەیەوێ قسەت دەگەڵ بکا.)

– ئەلۆ .

– سلاو دایە مەلەک.

– عەلێکە سەلام و سەرچاوەکانم، چۆنی ئازاد گیان، چاو بەکەیفی، دایە خانم چۆنە، چاکە شکور، ئەوە دەڵێم چابوو زووم زانی شێتە دەگەڵ تۆبە.

– چۆنت زانی پێکەوەین مەلەک خانم؟

– (لەوانە گەڕێ، دیزە بەدەرخۆنەی پێ دەکەم، خێرخولایەک کوتی. خۆ مەلی شەو و ڕۆژ دەگەڵ تۆیە، هەر ئەوەندە کوتبای پێکەوەین پەرۆش نەدەبووم... دەبەر ئەو بەژن و باڵایەت مرم، جوانی گەڕەکێ. هێندی نووکە دەرزیەکی لە تۆ نیگەران نیم، میرزا عەولاش هەروەتر، ئەمما ئاخەر کچی سوور و سەپان لە بەیانییەوە بچێتە دەرێ، نابێ بڵێ دەچمە کوێ؟ لە نەشمیلێ دەپرسم دەڵێ:

«وەڵڵا تاوێکی لێرە بوو، وە دەرکەوت، بۆ نەهاتۆتەوە». دەبەر چاوت مرم جاری وا پێم بڵێ، ئەتۆ چاوت لەو شەیتانەی نەبێ.)

– مەلەک خانم برێکی لێدە با تەمبێ بێ.

– خۆ بەسەری تۆ خەریک بووم یەک دوو نەقورچی تێسریوێنم، هەر دمی گەیشتێ فریوی دام، ئەوەندەشم خۆش دەوێ پێی ناوێرم.

– ئێوارێ تەشریفو دێ بۆ شایی؟

– ساحێب تەشریف بی، قەرارە دەگەڵ مەحموودی بچین.

– ئەگەر ئەو پێی نەکرێ دەخزمەتت دام.

– باشە دەبەر ئەو چاوە جوانانەت مرم جا فەرقی تۆ و مەحموودی نییە.

خوا حافیزی لە مەلەک خانم دەکەم. دایکم بەکەیف و دەماغ ڕووم تێ دەکا:

– ڕۆڵە کچی خەڵکی دەبەیە گەڕانێ، خەبەریشیان دەیە.

– دایە بەسەری تۆ ئاگادار نەبووم، خۆی دەماشێنێ هاویت، گوتی: (ببە ماڵە نەشمیل)، لەوێشڕا گڕنەی گرت بیبەمە سەددێ. بۆ خۆت نایناسی؟

دایە خەیاڵ وە قلە کەوت:

(کوڕە ئازادی، سەرم لەبەر تاوێ سپی نەکردووە، ئەتوو بەکێ دەڵێی. قەراریت دەگەڵ داناوە وەبیەی، دایەشی حاشا حازری دروێیان دەکا لە تووی پێ خۆشترن، ئەوهە فێڵەحیزانە لەبەر من ماونەوە. وەرە وەرە نانەکەت سارد بۆوە.)

هەوا فێنکی کردووە، جلەکانم گۆڕیون، خۆم بۆ شایی تەیار کردووە، دەڕۆمە خوارێ، ئەشرەف خانم لەبەر دەرگایە، دێتە لام:

(بەهـ بەهـ ئازاد جان، لە کوێ دەچی؟ عەروسی دەچی، هامیشە دەر سەیر. ئازاد جان، شیرین شەیتان، کچ خەڵکی سوار ماشین دەکەی. گوتبات ئەهای ئەشرەف ئەتووشی وەرە سواربە. ماشین تازە، کۆت شەڵوار تازە، نامزەد جووان، مەبارەک دی.)

سەری زبانی خۆم گەست:

«ئەشرەف خانم ئەتۆ بەمن دەڵێی لە لای دایەخانم باسی ئەو شەوە مەکە، بۆ خۆشت دنیام لێ پڕ دەکەی. لە کوێت ئەمن دیوە کچی خەڵکی سوار کەم؟) – (ئەها، لە مەیدان ڕیزاشا، دیدم با نیگەران نەبین، ئازاد ئەسەبانی مەبە، جەوانییەدا، ئەمین شیش مانگ تەواو نامزەد سەرکار بووم. گەراین، موسافیرەت، نە ئەگد بوو، نەسیگە. دنیا ئاخر نەبووکی. «مەلی» شەیتان، ئەتووشی شەیتان، ئەگدی دوو شەیتان لە ئاسمان.)

ئەشرەف خانم، وەک نەبای پێدا هاتبێ نەبۆران. قاقا پێدەکەنێ. دایکم و دایە خەیاڵ تایەکی پەنجەرەیان کردۆتەوە چاومان لێ دەکەن. دایکم چاوی پڕ بووە لە ئاو. هەر چۆنێک بێ خۆ لە چەنگ ئەشرەف نەجات دەدەم. دەستێک لەوان هەڵدێنم و دەڕۆم.

لە ماڵی مامم، (فەوزیە) دەرگام لێ دەکاتەوە:

– سڵاو کاک ئازاد، بەخێر هاتی، ماڵتە بۆ وا درەنگ خۆ چاوم خێل بوو.

– خوا نەکا ئەو چاوە جوانانەت خێل بن.

– وێنەی خۆتە دەمنیدا دەبینی. دەفەرموو وەرە ژوورێ با دایکم منداڵەکان ساز کا.

دەکشێتەوە پشتەوە. ئامۆژنم بەپیرمەوە دێ، ئەم لاو لام ماچ دەکا. فەوزیە شەربەتم بۆ دێنێ. هەموو گیانی پێدەکەنی. کراسێکی سەوزی دەبەردایە. زێڕەکانی لە چاو دەدەن. بزەیەکی دێتێ، هەوایەک سینگ دەلەرێنێ:

– کاک ئازاد ماشێن و لیباسی تازە مەبارەک. نەخشەت لێ بێ، شەرتە هەتا نەکەوی لە دەستت نەچمە دەرێ.

قومێک لە شەربەتەکە دەدەم:

– بۆ خۆت نەخشەت لێ بێ. هێندەشم ماندوو نەکەی چاکە، دەترسم بەکۆڵێت بێنمەوە.

سوار دەبین. فەوزیە لە لای من، ئەوانی تر لە پشتەوە. سەر دێنێتە پێشێ بڕۆم بۆ ناسک دەکا:

– ئەوە ماشێنەکەت پەخشی تێدا نییە؟ وام زانیبا بۆم دەکڕی.

– کڕیومە، قەرارە سبەینێ وێیخەن.

– ماڵتە دەمەویست ئەو دیارییەم لە کن تۆ هەبێ ئەویش...

– ماڵی من و تۆ بەش نەکراوە.

ئامۆژنم دێتە نێو قسە:

– ئەمن پێم وابوو دیاری گەورەتری دەدەیەی.

فەوزیە:

– سەریشم ئی کاک ئازادە.

– سەرت سلامەت بێ.

– دەگەڵ تۆ .

بەر دەرگای ماڵی ڕەزا شلووغە. بەقۆنەقۆن دەچینە ژووری. دەنگی داوەت و هەڵپەڕکێ نایە. شایی لە مەدرەسەیەک دەکرێ.

بۆ خۆیان جێ و ڕێیەکی وایان نییە. بەگەرمی بەپیرمانەوە دێن. بەتایبەت بەهاتنی ئامۆژنم زۆر کەیفخۆشن.

دەوراندەوری حەوشە، کورسی داندراوە. مەیدانی کایەی مەدرەسە جێداوەتە. ڕەزا دێتە لای من:

– ئازاد گیان بەخێر هاتی، نەخشەت لێ بێ.

– ڕەزا گیان پیرۆز بێ، ئەدی بۆ داوەت نییە ؟

– وەڵڵا سێ چوار هەتیو مەتیو لەسەر سەرچۆپی کردیانە شەڕ، بڕێکیان لە سەروسەکوتی یەکتر ڕاکێشا، وە دەرمان ناون، دەیگرینەوە. لە دیوی ژنان دەنگی گۆرانی بایز ئاغا دێ:

– تەسکە تەنک تەنکی...

میوە و شەربەت دەگێڕن، لە حەوشە دەنگی تەپڵ و تووزەلە، وڵات وەجۆش دێنێ. ڕەزا پڕ دەداتە دەستی من. دەچینە نێو داوەت. ئێستا گەرم دانەهاتووە. خوشکی ڕەزا دێتە دەستمان. کچ وردە وردە دێنە تێوێ. فەوزیە دێتە دەستەکەی دیم. داوەت هەردێ و لە زیادی دەدا. حەوشەی مەدرەسە دادەگرێ. (مەلی) دیار نییە. دەبێ نەگەییێتێ.

زۆرتری هاوکلاسەکانم لەوێن. ڕەشید و ئاوات ڕووبەڕووم هەڵدەپەڕن. (نەشمیل) دە دەستیان دایە. جوانێکی بێ وێنەیە. یەک پشوو بزەی دێتێ. بەمن پێدەکەنی، وەدیارە بەشێتم دەزانێ. فەوزیە ماندووە. ئارەقەی دەرکردووە. سەر دەبەمە پشت گوێی:

– قەرار بوو من ماندووکەی!

– کاکە ئازاد ئازای بەدەنم بۆتە ئاو، قەڵەوی بەڵایە، خۆزگەم بەخۆت،

پۆز و هەوا دەسیمایدا نەماوە. نیگایەکی مەزڵوومانەی هەیە. دڵم بۆی دەسووتێ. توند دەستی گرتووم. دەستی تەڕ تەڕە. دیسان سەر دەبەمە پشت گوێی:

– ئەگەر ماندووی تاوێکی بڕۆ دەرێ.

– برستم لێ براوە، ئەدی ئەتۆ؟

– دەفکری مندا مەبە ئەمنیش دێمە دەرێ.

دایکی ڕەزا بانگی کچەکەی دەکا، فەوزیە بەدوویدا، ئەمنیش دەچمە دەرێ. لەسەر کورسی دادەنیشم. فەوزیە دێتە پەنام:

– ماندوو نەبی!

– بژی بۆ خۆت ماندوو نەبی.

– کاک ئازاد جوان هەڵدەپەڕی.

دەستێکی ڕادەوەشێنێ، ئەنگوستیلەیەکی ئەڵماسی تێدایە. نەقیمەکەی لە چاو دەدا. دەستی سوور هەڵگەڕاوە. سەر دەبەمە بن گوێی:

– دەستت دێشێ؟

ڕوومەتی گوڵی داوە، دە ئەوپەڕی سەرمەستیدایە، هۆرمۆنی لێ دەبارێ:

– ماڵتە دەستم توند دەکوشی.

– باوەڕکە بۆ خۆت بووی، من کاری وا ناکەم.

سوور هەڵدەگەڕێ:

– ئەو کچەتیوە کێ بوو هاتە دەستەکەی دیت؟

– خوشکی ڕەزایە.

– خۆشت ناوێ؟

– ڕقم لێی نییە.

– نا وەک حەز؟

– نە بەسەری تۆ، بەمەرگی دایکم.

– چاکە دڵم حەساوە، ئازاد گیان خۆشم دەوێی!

- خوشکم نییە، ئەتۆ لە جێی خوشکی چووکەمی.

بەقسەکەم تووڕەیە، بەدڵی نییە، کچێکی منداڵکاری زۆر قەڵەو دێتە پەنا فەوزیە. دەستی دەملی دەکا. وەک حۆل دەچێ، دواکەوتوو. پشتێنەکەی بەحاڵ دوو قەد لە تەنگەی گەیوەتەوە. قسەی بەباشی بۆ ناکرێ، هێندێک لە پیتەکان کێش دەدا. وەک ڕادیۆیەک باتری کەم بووبێ.

فەوزیە بەسرتە:

- ماپەرە، کچی کاک (هەیدەر)ی قەسسابە، جیرانمانە. زۆر دێتە ماڵە مە. ئەمنی زۆر خۆشدەوێ، وەک خەڵکی نییە.

بەحاڵ دەڵێم:

- وەک گێژ دەچێ.

- ئەقەب ماندەیە.

- بۆیە ئەتۆی خۆشدەوێ.

بەجووتە پێدەکەنین. ماپەرەش وەکی مە، ڕوو دە فەوزیە دەکا:

- دادیە فەوزیە ئەوە کێیە؟

فەوزیە بەپێکەنینەوە:

- ماپەرە گیان، ئەو تاقە ئامۆزایەم هەیە، دەبێ وریا بم لە چەنگم دەرنەهێنی.

ماپەرە یەک پشوو پێدەکەنێ:

- ئامۆزا، وەک خەمانی مە؟

- ڕاست بۆ خۆیەتی، وەک خەمانی ئێوە.

هەر پێدەکەنی ڕوو دەمن دەکا:

- ئەتۆ، ئەتۆ، کاکە خەمانی فەوزیەی؟

فەوزیە شاگەشکە بووە، ماپەرە ماچ دەکا:

- کاک ئازاد، سەگی وەک خەمانی تۆیە.

ماپەرە، ڕووی دەمنە و پێدەکەنێ، زگی دەگەڵ پێکەنین هەڵدەبەزێتەوە، فەوزیە خەریکە بخنکێ، منیش قەت هێندە پێنەکەنیوم، فەوزیە دەست دەخاتە سەرشانی:

- ماپەرە گیان، ئەمن و کاک خەمان دەچین هەڵدەپەڕین، ئەتۆ نایەی؟

- نا، دایکم لێ دەدا.

فەوزیە پڕ دەداتە دەستی ڕاستەم. هەڵدەستین. وەک پاڵەوانێکی سەرکەوتوو سینگ وە پێش دەخا. ڕەفتاری بەچاکی لە چاو دەدا. دەچینەوە نێو داوەت. زۆر هەڵدەپەڕین. تاو خەریکە ئاوا دەبێ . دەنگی (وریا) دێتە گوێ، یەک بەخۆی دەزیقێنێ:

- کاک ئازاد!

بەباوەش مەڵەک خانمەوەیە. دەستێکی بۆ هەڵدێنم. (مەلی) وەک میرغەزەب چاوم لێ دەکا. چاوم لێیە دەچنە ژوور. خۆش دەبوو لە حەیفان نەیەتە داوەت. ئاگام لێ نییە لە نەکاو دەستی من و فەوزیە شەق دەکا. فەوزیەم لە دەست دێنێتە دەر. فەوزیە سوور هەڵدەگەڕێ. مەلی مۆڕە، بەبن گوێم دەڵێ:

- پێم نەکوتی.

سەبرێکی دەڵێم:

- عەیبەی بزانە. بەسسە. دەنا خودا هاوار.

فەوزیە دەچێتە قەراخ داوەت. مەلی کەیفی سازە. یەک دوو گەڕ دەڕۆین. فەوزیە دێتە دەستەکەی دیم. مەلی وەک بزووت دەچێتە دەر. فەوزیە لەو دەستەشم وە دەر دەنێ.

(فەوزیە) دێتەوە دەستی ڕاستەم. هەموو چاویان لەو خووگەملەیە. ئارەقەم لە بەری پێی دەتکێ. (مەلی) دەیەوێ جارێکی دیکەش دەرپەڕێ. توند دەستی دەگرم، بەری نادەم:

- بەرم دە، دەچمە دەرێ، دەی زوو دەستم شکا.

- چاوت دەرێ دەستت شکێ.

هەر دووکیان قەڵسن. لەوەی دەترسم خراپتر بێ. ڕەزا بەچاو حاڵی دەکەم داوەتەکە بەردا. داوەت بەر دەبێ .

دەستی فەوزیە بەرنادەم. دەچینەوە لای ماپەرە. فەوزیە:

- کاک ئازاد، نەمکوت ئەو کچەتیوە بۆیە نابێ ڕووی دەیەی. ترسی

ئەوەمە بۆت بێتە حاشایە.

– فەوزیە تکات لێ دەکەم دەنگ هەڵمەهێنە. نەتدیوە بەرەڵڵام کرد.

– ئاخـەر کـاک ئازاد خـۆمن چم نەکـردووە. بەوی چی دەدەست تۆ دا هەڵدەپەڕم، ئەتۆ ئامۆزامی، چی وی؟

بۆ وەی بێدەنگی کەم، ڕوو دەماپەرە:

– ماپارە گیان چۆنی، ماندوو نەبی.

پێدەکەنێ:

– چاکم کاکە، خەمان.

جگە لە هێندێک سرت و خورت وڵات بێدەنگە. مەلی ونە. ڕەزا دێ لە دووم:

– ئازاد هەستە شام سازە.

ئیزن لە فەوزیە وەردەگرم. کەمێک ئەهوەنترە. دەگەڵ ڕەزا دەڕۆین. بزەی دێتێ:

– ئەوە چ بوو!؟

– بۆ خۆت دیتت، ئابڕووچوون.

– بەدایکم کوتووە لە لای یەکیان دانەنێ.

چاوێک لە ڕەزا دەکەم، ئەو لە من تووڕەترە:

– ئازاد خۆت نارەحەت مەکە. چۆن دەڵێی وادەکەم.

– عـیـلاج ئەوەیە پاش شـێـوخـواردن هەتا ئەوانە دەبەمـەوە، داوەت نەگیرێ.

– باشە نیگەران مەبە. منداڵن لە بیریان دەچێتەوە.

دەچینە ژوورێ. نازانم چ دەکـەم و چ دەخۆم. وەک دەژووری کراسی کەم. شـێـواوم. دەسـتـێک لە شـام وەردەدەم. بۆ هەڵاتـن لەو خـەیاڵە دەچمـەوە حەسار. ماپەرە و فەوزیە پاش شێو خواردن دێنەوە ئەم لاو لام دادەنیشن. (مـەلی) خۆ دەگـەێنیـتێ. مـاپەرە ڕاسـتـەوە دەکـا و بەرێ دەکـاتەوە پەنا (فـــەوزیە). دەکـــەومـــەوە بەینی دوو دوژمن، ترسی هەڵلایەکی دیکە دایگرتووم. لێک دەمـرقـێنن. دەمـەوێ مـاڵی مـامم خـێـرایەکی بەرمـەوە.

(مـەلی) وەک مـاری تووله جـینگڵ دەدا. (فـەوزیە) لێـوی ویشک بوون. مـاپەرە لە خـۆوە پێـدەکـەنێ. سێ چوارێک، واوەی ئێـمـە گـوێـیـان قـوت کردووە. چاوەڕێی شەڕێکی ترن.

لە (مـەلی) تووڕەم، خـۆی تێناگـەیەنم. دەبێ تەمـبێ کـرێ، نەشـمـیل بزەبزیەتی. ئاوات سـەر بادەدا. لە گـۆشـەیەکی حـەوشـە سێ چوار ژن سرتەیانە. (فەوزیە) ڕووی دەمنە:

– کاکە ئازاد کەنگێ ساز دەبی بچینە سەفەرەکە؟

– کام سەفەر!

– ئەی ماڵتە سەفەری (ڕەشت)، (رامسەر).

بۆ وەی (مەلی) پێ ورد کەم:

– هەر دەمایەکی بتەوێ.

– هەتا دەریا وەختی بەسەر نەچووە.

– باشە، پاشان قسەی لێ دەکەین.

(مەلی) خەریکە دەخنکێ، تێم دەکوتێ:

– نەشمان بوو.

ڕووی تێ ناکـەم، جـوابیـشی نادەمـەوە. مـاپەرە لە پەنا فـەوزیـەیە. یەک بەدووی یەکدا باوێشکی دێتێ. هەر دووک دەسـتی بەپشـتی کورسـیـیـەکە گرتووە. خۆی لەبەر یەک دەکێشێـتەوە. جووڵە جووڵـیەتی، لە نەکاو بایەکی لێ دەبێـتـەوە یەک بەحەوشە. (مەلی) وەک بزووت دەردەپەڕێ، چەپۆکێک بەسەر فەوزیە دادەدا:

– تەک لێت دەرنەیە، هێندێک کەمترت خواردبا.

دەنگی پێکەنین و حیلک و هۆڕ وڵاتی داگرتووە. (مـاپەرە) وێڕای وان پێدەکەنێ. (فەوزیە) دەستی دەپرچی مەلی ناوە:

– کچەتیوەی سەر سواڵکەری حیز.

(مەلی) قوڕقوڕۆچکەی فەوزیەی گرتووە:

– ئارەزووی چوونە دەریات بەپشتەوەدا هێنا دەرێ.

لەبەر یەکیان هەڵدەپچڕم. ئامۆژنم دەگاتێ: